BBC

OWOCE, WARZYWA I ZIOŁA, KTÓRE UROSNĄ W CIENIU

Styczeń/Luty 1-2 (53)/2023

Gardeners' World

EDYCJA POLSKA

Dzika przyroda nas potrzebuje!

ROŚLINY DONICZKOWE
- sukulenty
- pomysły na zielone wnętrza

GWIAZDY ZIMY
oczary i derenie

TESTUJEMY
Fotopułapki

Kalendarz cięcia krzewów i pnączy

PRZYSZŁOŚĆ W NASZYCH RĘKACH

10 kroków do zmian, które pomogą ogrodom, środowisku i całej planecie

Styczeń-luty 1-2/2023
cena 17,90 zł (w tym 8% VAT)
ISSN 2391-8381 Indeks 403636
01
9 772391 838135

DESZCZOWA POGODA
Carol wybiera rośliny ogrodowe, które kochają wilgoć i deszcz

KOMPOSTOWANIE
Stwórz wartościowy kompost za darmo, podążając za radami **Alana**

WŁASNE ZIEMNIAKI
Sally sprawdza 5 sposobów uprawy ziemniaków, aby wybrać ten najlepszy

egmsa.pl/015c28690e

15 LAT | Zielony Ogródek

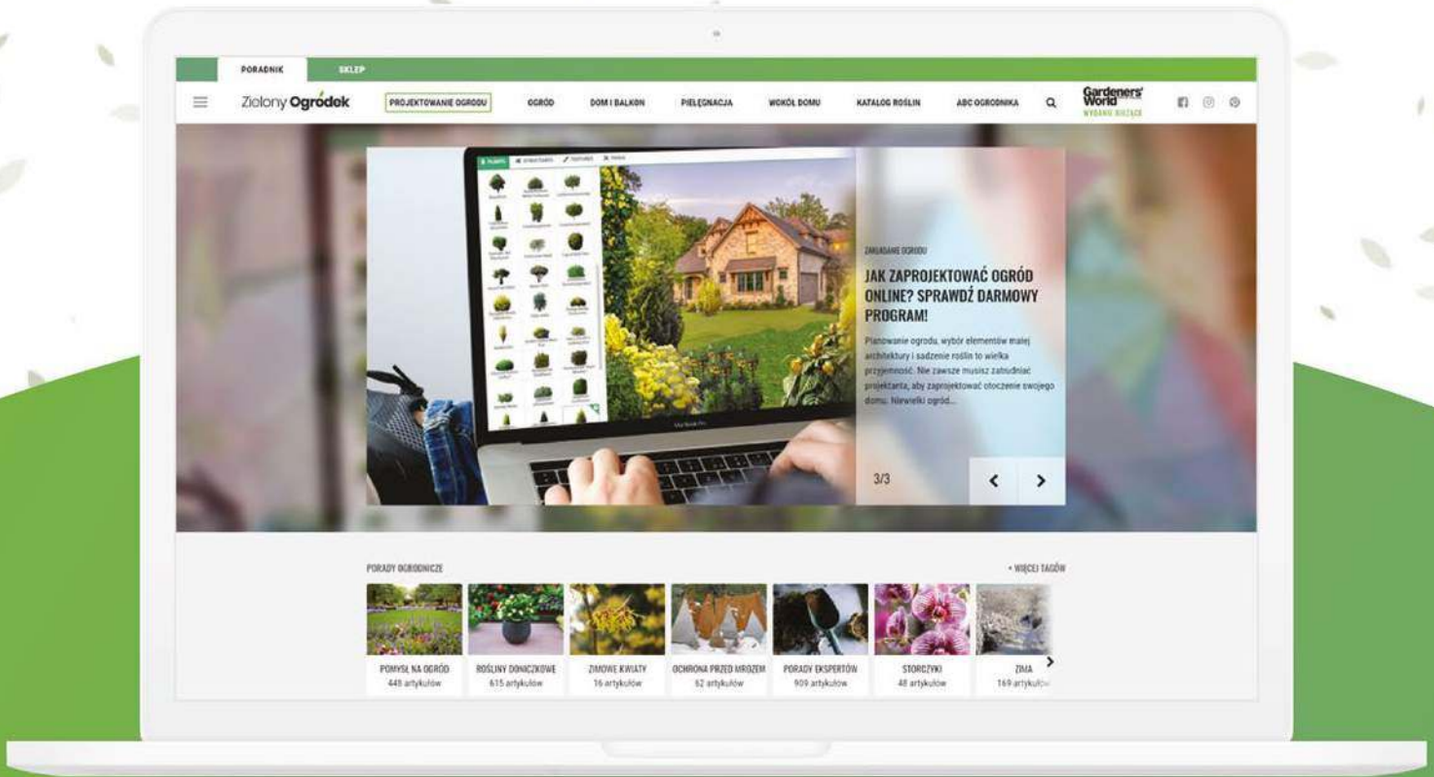

Dziękujemy, że jesteście **z nami!**

www.zielonyogrodek.pl

eprasa.pl 015c28690e

Prenumerata

Gardeners` World. Edycja Polska to wydanie licencyjne największego brytyjskiego magazynu ogrodniczego BBC Gardeners' World Magazine. W polskiej edycji dzielimy się z wami naszymi odkryciami – od inspirujących ogrodów (angielskich i polskich) i zachwycających roślin, po zakupowe wskazówki i podpowiedzi, co zrobić, by ogród był zawsze w kwitnącej formie.

W roku ukazuje się 10 numerów *Gardeners` World. Edycja Polska*. Zaprenumeruj czasopismo bez wychodzenia z domu na stronie www.UlubionyKiosk.pl. **Przesyłka gratis.**

Nowość w prenumeracie!
Teraz możesz zamówić prenumeratę trzech kolejnych wydań ze zniżką 5% – w cenie 51,00 zł.

Inne opcje prenumeraty:
- prenumerata roczna 10 wydań – 161,10 zł
- prenumerata dwuletnia 20 wydań – 268,50 zł
- e-prenumerata roczna – 114,40 zł
- e-prenumerata dwuletnia – 214,50 zł

Jeśli masz pytania, wyślij e-mail na prenumerata@avt.pl.

Welcome

Od kiedy pamiętam, świat przyrody był zawsze dla mnie ważny – już jako dziecko uwielbiałam obserwować zachodzące w ogrodzie zmiany i zimą czekałam z niecierpliwością na to, aż gruba warstwa śniegu wreszcie zniknie, a na rabatach zaczną kiełkować rośliny cebulowe. Ale kilkadziesiąt lat temu, pomimo że zimy były bardziej srogie i ziemię przez długie tygodnie pokrywała biała pierzyna, rośliny w ogrodach nie były narażone na tak gwałtowne zmiany warunków – od długotrwałych okresów suszy po gwałtowne ulewy.

> Natura nie jest miejscem do odwiedzania. To jest nasz dom.
> Gary Snyder

Niestety od tego czasu wiele siedlisk i gatunków zwierząt oraz roślin bezpowrotnie zniknęło. Proces zachodzących w przyrodzie zmian możemy jednak spowolnić, nawet działając na bardzo maleńkim obszarze własnych przydomowych ogrodów i tarasów. Ważny jest nie tylko sposób aranżacji terenu jakim dysponujemy oraz metody stosowane do pielęgnacji roślin, ale też wybór podłoża, rozważne korzystanie z produktów wykonanych z tworzywa, recykling czy kompostowanie (str. 64). Przyszłość jest w naszych rękach i naprawdę w każdej chwili można przestawić się na bardziej ekologiczne ogrodnictwo, by pomóc ginącym gatunkom (str. 80). Ponieważ początek roku to czas postanowień noworocznych, przed rozpoczęciem nowego sezonu warto podjąć jedno z działań sprzyjających środowisku (str. 32).

A co możesz zrobić zimą? Otocz się (w domu) roślinami, korzystając z inspiracji na aranżacje wnętrz z wystawy Chelsea Flower Show 2022 (str. 47) lub wybierając odporne na niedobory wody sukulenty polecane przez Carol (str. 42). Zanim wiosna wybuchnie na dobre, dowiedz się też, jak stworzyć idealny ogród kuchenny (str. 96) i zainspiruj się angielskimi realizacjami ogrodów – prezentujemy dwa pomysły w zupełnie różnych stylach – jeden swobodny, z łanami kolorowych bylin (str. 54), zaś drugi założony w doniczkach i pełniący rolę miejsca do spotkań towarzyskich (str. 60).

Małgorzata Wójcik
Redaktor naczelna
malgorzata.wojcik@avt.pl

Ogrodnicy **dla planety**

Rozpoczynamy nowy cykl artykułów. Od tego numeru będziemy publikować materiały oznaczone logiem „Ogrodnicy dla planety" (w brytyjskich wydaniach GW jako „Growing Greener"), w których znajdą się wyniki badań nad zachodzącymi zmianami klimatu oraz działania, jakie możemy podjąć, by sobie z nimi radzić.

Eksperci Gardeners' World

Monty Don
Ogrodnik-samouk, główny prowadzący Gardeners` World. Entuzjasta psów i upraw ekologicznych, z czytelnikami spotyka się w swoim ogrodzie w Longmeadow.

Carol Klein
Ogrodniczka, łączy występy w telewizji z pisaniem i obowiązkami w jej własnym ogrodzie w Glebe Cottage. Inspiruje nas niezwykłą energią i bogatym doświadczeniem.

Alan Titchmarsh
Autor poczytnych poradników i kilku programów telewizyjnych. Dzieli się bogactwem wiedzy o uprawie roślin, dba o swoje grządki w Hampshire.

Joe Swift
Nagradzany projektant ogrodów, prowadzi pracownię w Londynie. Pisze o wszystkich aspektach ogrodnictwa, dla nas projektuje kwiatowe rabaty.

Adam Frost
Utytułowany architekt krajobrazu, zdobywca wielu nagród na Chelsea Flower Show. Pokazuje, że pielęgnacja ogrodu wcale nie musi być skomplikowana.

eprasa.pl 015c28690e

SPIS TREŚCI

styczeń – luty 2023

LUBIMY

6 Gwiazdy zimy
18 Derenie
20 Oczary

INSPIRACJE

24 Ogrodowa mapa Polski
Palmiarnie i oranżerie
26 Mokro, coraz bardziej mokro
Carol wybiera gatunki do wilgotnych miejsc
32 Przyszłość w naszych rękach
Jak mierzyć się ze zmianami klimatu
36 Moc roślin
Jak ją wykorzystać, aby pomóc planecie
54 Ogrody Roku 2021 – Ogród Czytelników
W stylu południowoafrykańskim
60 Ogrody Roku 2021 – Nagroda Publiczności
Klonowy ogród w donicach
64 Od czego zacząć?
Kompostowanie
69 Dekoracyjne dodatki
10 pomysłów na ożywienie ogrodu
108 Kalendarz przycinania
Krzewy i pnącza
112 Cięcie roślin
Formowanie gatunków kwitnących latem

FAUNA W OGRODZIE

73 Fotopułapki – poradnik dla kupujących
78 Sójka
80 Dzika przyroda nas potrzebuje

WŁASNE UPRAWY

88 Prosto z grządki
Czas kapusty
91 Ziemniaki
5 metod uprawy
96 Idealny warzywnik
Zasady projektowania
102 Ogród obfitości
Uprawy w cieniu

FELIETON

22 Cały Monty
121 Opowieści Titchmarsha

42
Carol przedstawia ulubione odmiany sukulentów i opowiada, dlaczego są jej nieodzowne przez cały rok

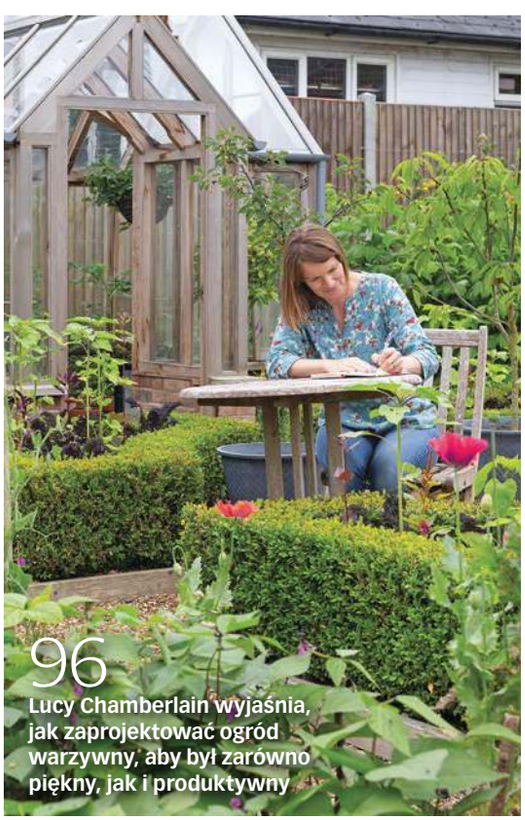

96
Lucy Chamberlain wyjaśnia, jak zaprojektować ogród warzywny, aby był zarówno piękny, jak i produktywny

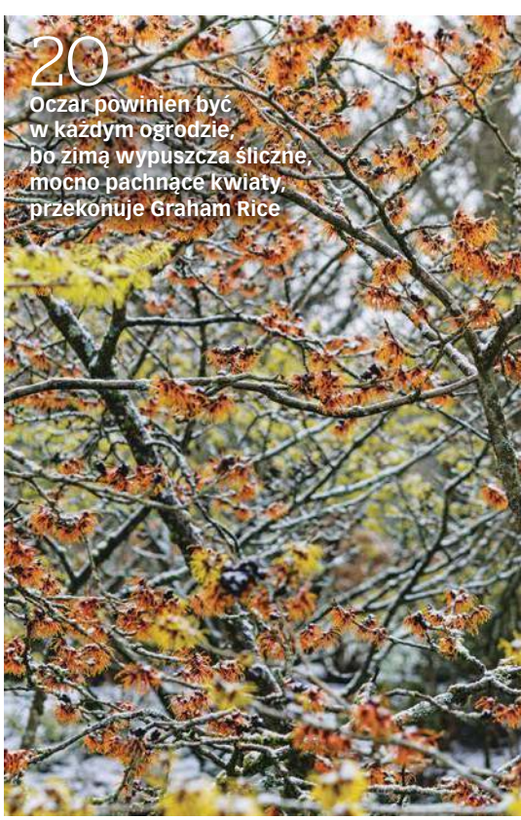

20
Oczar powinien być w każdym ogrodzie, bo zimą wypuszcza śliczne, mocno pachnące kwiaty, przekonuje Graham Rice

eprasa.pl 015c28690e

TEMATY Z OKŁADKI

42-53
73
108
102
80
18, 20
32
26, 64, 91

Zdjęcie: Gelpi/depositphotos

32
Zmiany klimatu mają wpływ na nasze ogrody, lecz niewielu z nas wie, co z tym zrobić. Dowiedz się, w jaki sposób się zaangażować

73
Kay Maguire przedziera się przez fachowy żargon, aby sprawdzić, jak działają kamery przyrodnicze i co należy wziąć pod uwagę przed zakupem

60
To miejsce spotkań towarzyskich – wszystko dzieje się w ogrodzie lub dokoła niego, mówi właściciel ogrodu, Thomas Jose

91
Testujemy uprawę ziemniaków na pięć różnych sposobów, aby odkryć, która z metod pozwala uzyskać wysoki plon i jest najlepsza dla twojego ogrodu

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM, NEIL HEPWORTH, XLOAD/DEPOSITPHOTOS, BOŻKA PIOTROWSKA

DODATEK SPECJALNY: rośliny doniczkowe

16 Rośliny domowe o ozdobnych liściach
42 Sukulenty: uprawa i najlepsze gatunki
47 Aranżacje z Chelsea 2022
51 Echmea: uprawa i pielęgnacja

PRENUMERATA s. 101

pytania i odpowiedzi
115-117 Eksperci radzą czytelnikom

Plan działań zima

SPRAWY DO ZROBIENIA

118 Uzupełnij korę
119 Podlewaj rośliny w pojemnikach
120 Rozpocznij wysiewy

eprasa.pl 015c28690e

eprasa.pl 015c28690e

Lubimy zimę

Zima jest jak brzydkie kaczątko: trudno ją pokochać. Piórka ma brzydkie, brązowe i posklejane, a ludzie desperacko wypatrują jej końca. „Wynoś się, wynoś się, wynoś się z miasta" – nucą w rytmie piosenki Danny'ego Kaye'a*, kuląc się przed szczypiącym wiatrem i marznącą mżawką. Ale nie wszystko jest na minusie. Nasze ogrody oferują nam małe radości, które pomogą przetrwać poświąteczny, a przedwiosenny kryzys. Niech każdy wie, że w Gardeners' World potrafimy znaleźć plusy w każdej sytuacji.

TEKST JAMES ALEXANDER-SINCLAIR

* posłuchaj: www.bit.ly/BrzydkieKaczątko

GWIAZDA ZIMY

Oczar omszony (*Hamamelis mollis*)

Jest coś naprawdę magicznego w roślinie, która niespodziewanie prezentuje coś tak bajecznego, jak te małe pajęcze, żółte kwiaty właśnie wtedy, gdy najbardziej ich potrzebujesz. Przetrwaliśmy święta, nasze głowy wciąż lekko pulsują skutkami sylwestrowej zabawy, a ona serwuje przedsmak wiosny, mrugając do ciebie w najbardziej uwodzicielski sposób. Będzie jeszcze lepiej, kiedy podejdziesz trochę bliżej, bo poczujesz delikatny zapach słodkiej pikanterii: jak curry z roztopionych cukierków.

Chroń przed mocnymi wiatrami. Klasyczna odmiana jest żółta, ale są też takie o czerwonych i pomarańczowych kwiatach. Rozmnażaj z nasion, odkładów lub poprzez szczepienie.
Wysokość x Szerokość 4 m x 4 m

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl 015c28690e

ZIMOWA NIESPODZIANKA

Te drobne zimowe kosaćce pojawiają się nieoczekiwanie o najbardziej nieprzyjaznej porze roku. Co za miła niespodzianka! Są też stosunkowo tanie i dość łatwe w sadzeniu (wykop dołek, wrzuć garść cebulek, zasyp ziemią, idź dalej), więc nie ma powodu, żeby nie sadzić ich w setkach albo w tysiącach, jeśli twój ogród jest wystarczająco duży i masz gest.

Kosaciec (*Iris histrioides*) 'Lady Beatrix Stanley'
Jesienią posadź cebulki lub dosadź kwitnące sadzonki teraz [w Polsce w marcu – red.]. Wyglądają wspaniale w donicach lub rozsiane na przodzie rabat.
W x S 15 cm x 5 cm

DZIARSKA ZGRAJA

Zima nie byłaby zimą bez dziarskich fiołków. To odważne i rezolutne rośliny, które dodadzą miłości twoim kompozycjom doniczkowym zanim przebiją się w nich na powierzchnię pierwsze kwiaty cebulowe. Są jak Horacjusz broniący mostu do Rzymu przed Larsem Porsenną z Kluzjum i jego etruskimi hordami, z wyjątkiem tego, że w tym przypadku obronią cię przed posępnością gołej ziemi. Czyn może nie aż tak heroiczny, ale nie mniej ważny.

Fiołek (*Viola*) Sorbet 'Delft Blue'
Odmiany z grupy Sorbet (dostępne są też inne kolory) są szczególnie odporne na zimno. Usuwaj przekwitłe kwiaty, a pojawią się następne.
W x S 15 cm x 20 cm

eprasa.pl 015c28690e

Luksusowy poradnik o urządzaniu domu

Przejrzyj i zamów na UlubionyKiosk.pl

@czasnawnetrze magazynczasnawnetrze

eprasa.pl 015c28690e

CZARUJĄCA WOŃ

Wiele zimowych krzewów ma odurzający zapach. Po raz pierwszy spotkałem zimokwiat w Królewskim Ogrodzie Botanicznym w Edynburgu. Wygłaszałem przemówienie w zoo (gdzie zapoznałem się z grupką pingwinów) i, dla zabicia wolnego czasu, spacerowałem po ogrodzie. Wyrazisty zapach niósł się przy najlżejszym wietrze i oczarowywał wszystkich. Z pewnością był przyjemniejszy od woni pingwinów, które, jak można się było spodziewać, trąciły rybką.

Zimokwiat wczesny (*Chimonanthus praecox*)

Rozmnażaj z sadzonek zielnych lub przez odkłady poziome latem. Najlepiej rośnie na słonecznych, ale osłoniętych stanowiskach. Latem mało atrakcyjny, lecz wciąż warty uwagi.
W x S 3,5 m x 2 m

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM. THANKS TO DIPLEY MILL, HAMPSHIRE.

ZABÓJCZE PIĘKNOŚCI

Nie mógłbym napisać o zimie, nie wspominając o przynajmniej jednym przebiśniegu. W końcu tęskniliśmy za nimi jeszcze przed Bożym Narodzeniem! Zatem proszę bardzo – jeden z wielkich klasyków, rosnący radośnie z konwalnikiem w słabym i rozmydlonym zimowym słońcu.

Śnieżyczka Elwesa (*Galanthus elwesii*)

Posadź ją w półcieniu, najlepiej pod drzewami lub krzewami. Podziel i rozsadź natychmiast po przekwitnięciu, bo to lepszy sposób niż sadzenie suchych cebulek.
W x S 20 cm x 10 cm

Konwalnik płaskopędowy (*Ophiopogon planiscapus*) 'Nigrescens'

Wnosi miły powiew zimozielonego ciemnego fioletu. Latem wydaje drobne białe kwiaty. Kępy podziel wiosną, gdy rozpoczną wzrost.
W x S 10 cm x 20 cm

SUBTELNE SZCZEGÓŁY

Aby w niektórych roślinach o tej porze roku dostrzec to, co najlepsze, musisz podejść bliżej. Z daleka widok jest czasem trochę ponury, ale jeśli przyjrzysz się szczegółom, znajdziesz niekończącą się radość. Kryształek szronu, błysk kropli deszczu lub plamka szkarłatu na brzegu liścia mogą odmienić twój dzień.

Hebe tłustolistna (*Hebe pinguifolia*) 'Pagei'

Lepiej rośnie w neutralnej lub zasadowej ziemi w pełnym słońcu, chociaż poradzi sobie z odrobiną cienia. Latem rozmnażaj z ciętych sadzonek.
W x S 35 cm x 80 cm

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl 015c28690e

RÓŻOWE ŁASKOTKI

Moja teściowa miała kiedyś buk o czerwonych liściach, którego urodę wychwalano w całych Midlands. Rosły i okazały, był niekwestionowanym władcą ogrodu. Co więcej, u jego stóp przycupnęło bajeczne skupisko cyklamenów, które rozwijają się i zachwycają już po opadnięciu liści. Niestety, drzewo przewróciło się, a dom został sprzedany, jednak mam nadzieję, że cyklameny nadal tam rosną.

Cyklamen dyskowaty (*Cyclamen coum*)

Potrzebują dobrego drenażu i trochę cienia. Przed wysiewem mocz nasiona całą noc.
W x S 10 cm x 20 cm

AŻ POLECĄ ISKRY

Pamiętaj, że nie wszystkie rośliny muszą być teraz kolorowe, żeby zabłysnąć. Kryształki błyszczącego szronu na suchych kwiatostanach i wypłowiałe łodygi traw w równym stopniu mogą afirmować życie. Są też doskonałe dla poszukujących pożywienia ptaków i hibernujących chrząszczy, więc nie pozwól, aby twój ogród był zbyt uporządkowany!

Aster (*Symphyotrichum*) 'Little Carlow'

Późnym latem wydaje kwiaty w kolorze spranego dżinsu. Dobrze trzyma się zimą. Podziel go wiosną.
W x S 80 cm x 70 cm

Chionochloa rubra

Kępiasta zimozielona trawa ozdobna. Wczesną wiosną wytnij suche źdźbła. Rozmnażaj z nasion lub przez podział.
W x S 90 cm x 50 cm

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl 015c28690e

ZIMOWE ABECADŁO

Depresyjna, dołująca, denna, denerwująca, destruktywna i dokuczliwa. Nie wiem skąd wzięło się tyle słów zaczynających się na D, które tak wyraziście opisują pogodę o tej porze roku. Być może kiedy litery alfabetu kłębiły się w kolejce, czekając na posortowanie według jakiegoś języka, litera D zrobiła coś skandalicznego, czym poważnie zdenerwowała leksykograficznych bogów. Do chrzanu, do kitu, do niczego. Jestem prawie pewien, że zima byłaby mniej nieprzyjemna, gdybyśmy skupili się na słowach na B, takich jak błoga, boska, baśniowa i beztroska.

Fiołek (*Viola*) 'Apricot Antique'

Czy widzisz, że niektóre fiołki wyglądają jak wściekli wąsaci bandyci? To przez tę ciemną plamkę w środku kwiatu. Te są mniej agresywne i bardziej przypominają rozbawione motyle pijące herbatę w uroczej, prowincjonalnej cukierni. Fiołek jest kwiatowym odpowiednikiem wesołego i żywiołowego ptasiego świergotu. Nie ma nic lepszego niż natknięcie się na doniczkę pełną fiołków, kiedy wokół zapada zimowy mrok i straszy pusta ziemia. Są silne, uśmiechnięte i nie przejmują się chłodem i wilgocią. Zawsze pełne energii i optymizmu. Dobrze rosną w donicach. Często mają wystarczająco długie łodygi, aby ułożyć je w małym wazonie – lub zebrać w bukieciki, jeśli wolisz. Kwiaty są jadalne. **W x S** 15 cm x 15 cm

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl 015c28690e

PLANOWANIE PRZYSZŁOŚCI

Cudownie jest mieć żonkile o tak wczesnej porze, ale w trosce o własne dobre imię i uniknięcie rozczarowań przyznam, że to mało prawdopodobne, aby teraz na świeżym powietrzu żonkile tak obficie zakwitły. Wciąż jednak możesz je mieć w domu, jeśli myślisz przyszłościowo i jesteś wystarczająco zorganizowany, aby obsadzić misę cebulami jesienią i ustawić ją w ciepłej szklarni. Warto rozważyć na przyszłą jesień, jeśli tego nie zrobiłeś.

Narcyz (*Narcissus*) 'Tête-à-tête'

Cebulki posadź jesienią na rabatach z krzewami lub w wysokiej trawie. Pozwól liściom naturalnie zaschnąć, aby odżywiły cebule na przyszły rok.
W x S 20 cm x 5 cm

SMAKOŁYK

Ten niski zimozielony krzew to popularny ulubieniec i jedna z moich roślin na bezludną wyspę (na której pewnie nie byłaby zbyt szczęśliwa). Uwielbiam sadzić sarkokokę w pobliżu drzwi i ścieżek (lub w dużych pojemnikach na zimę), gdzie jej zapach może zaskoczyć przechodniów. Te skromne, pajęcze białe kwiaty mogą nie wywoływać dużego wrażenia, ale kryją w sobie piekielną dawkę pachnącego uderzenia.

Sarkokoka (*Sarcococca confusa*)

Chroń przed mroźnym wiatrem. Dobrze rośnie w całkowitym lub częściowym cieniu. Po kwitnieniu zawiązuje drobne czarne owoce.
W x S 1,5 m x 1,5 m

eprasa.pl 015c28690e

RADOŚĆ PO BRZEGI

Zimą ogrody byłyby niekompletne bez przyjemnie radosnych ciemierników. Byłyby jak czajnik bez dziubka lub pianino, któremu zabrakło oktawy. Mamy wyraziste krzewy, wczesne rośliny cebulowe, posągowe drzewa, a następnie, na poziomie goleni, wspaniałe ciemierniki. Istnieje wiele różnych mieszańców (takich jak ten) w niekończących się odcieniach zmysłowego fioletu – a także bieli, kremów i maślanych żółci.

Ciemiernik ogrodowy (*Helleborus* × *hybridus*) 'Stained Glass'

W sprzyjających warunkach będą się rozsiewać, lecz potomstwo rzadko powtarza cechy rodziców – aby je zachować, większe kępy podziel wiosną.

W x S 60 cm x 40 cm

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl 015c28690e

Stromante krwista (*Stromanthe sanguinea*) 'Triostar'

Podobnie jak kalatee, spokrewniona z nimi stromante jest rośliną dość trudną w utrzymaniu. Wymaga ciepła i wysokiej wilgotności powietrza, ponieważ pochodzi z tropikalnych lasów deszczowych Ameryki Południowej. W pobliżu grzejnika krawędzie bajecznie kolorowych liści mogą zasychać. Aby temu zapobiec, często zraszaj powierzchnię podłoża.
W x S 60-90 cm x 30-60 cm

Kroton pstry (*Codiaeum variegatum*) 'Nervia'

Każdy liść tego krotona wygląda zupełnie inaczej pod względem kształtu i koloru. Wszystkie jednak są skórzaste, błyszczące i odporne na uszkodzenia, chociaż roślina jest wrażliwa na przeciągi, a na zmianę warunków reaguje ich zrzucaniem. Podlewaj regularnie miękką wodą o temperaturze pokojowej.
W x S 2,5 m x 1,5 m

Gepercja pasiasta (*Goeppertia zebrina*)

Jest lepiej znana pod poprzednią nazwą, kalatea pasiasta (*Calathea zebrina*). Wytwarza aksamitne w dotyku liście z jaskrawozielonym wzorem przypominającym rybie ości na ciemnozielonym tle. Pochodzi z Brazylii. Wymaga stałej temperatury i jasnego stanowiska. Starsze okazy tworzą gęste kępy.
W x S 100 cm x 50 cm

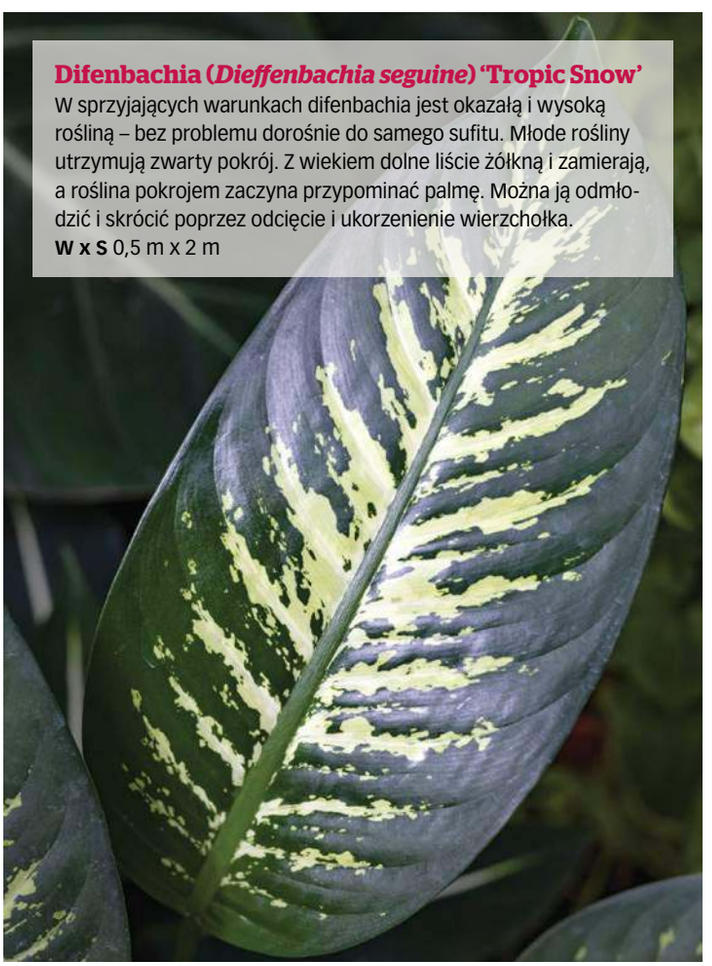

Difenbachia (*Dieffenbachia seguine*) 'Tropic Snow'

W sprzyjających warunkach difenbachia jest okazałą i wysoką rośliną – bez problemu dorośnie do samego sufitu. Młode rośliny utrzymują zwarty pokrój. Z wiekiem dolne liście żółkną i zamierają, a roślina pokrojem zaczyna przypominać palmę. Można ją odmłodzić i skrócić poprzez odcięcie i ukorzenienie wierzchołka.
W x S 0,5 m x 2 m

eprasa.pl 015c28690e

Wybór redakcji

Liście jak z obrazka

Rośliny doniczkowe o efektownie wybarwionych liściach wyglądają atrakcyjnie przez cały rok. Są szczególnie pożądane zimą, kiedy kwitną tylko nieliczne gatunki. Te rośliny nie potrzebują kwiatów, żeby zachwycać – doskonale zastępuje je każdy nowy liść. Przebarwienia na liściach mogą mieć postać plamek, pasków, obwódek lub przybierać nieregularne kształty. Jeśli powstają na skutek zaburzeń wytwarzania zielonego barwnika, chlorofilu, nazywamy je wariegacjami. W miejscach, gdzie chlorofil nie występuje, liście są białe lub różowe. Wyglądają wtedy interesująco i są obiektem pożądania wielu miłośników roślin, ale są też nietrwałe i wrażliwe na bezpośrednie słońce. Odmiany z przewagą wariegacji rosną słabiej od swoich zielonych odpowiedników i wymagają jasnych stanowisk o rozproszonym świetle, jednak jeśli odpowiednio o nie zadbasz, odwdzięczą się zapierającym dech w piersiach wyglądem.

Tekst **Łukasz Skop** Zdjęcia **Bożka Piotrowska**

Gdzie kupić

- **www.cocaflora.com**
- **www.jungleboogie.pl**
- **www.handsofplants.pl**
- **www.zielony-parapet.pl**

Monstera dziurawa (*Monstera deliciosa*) 'Variegata'

Wariegacje u tej odmiany popularnej monstery są niestabilne – mogą zanikać z czasem lub, tak jak tutaj, spowodować powstanie całkowicie białych liści nazywanych „duchami". Aby utrzymać roślinę przy życiu wierzchołek z takimi liśćmi należy ściąć. Niestety, nie da się go ukorzenić.

Jeśli przymocujesz roślinę do podpory (palika lub drabinki), powinna zacząć wytwarzać większe liście.

Wysokość x Szerokość 4 m x 1 m

eprasa.pl 015c28690e

Dereń (*Cornus*) 'Baileyi'
Niezwykle energiczny dereń – zimą ma czerwonawo-brązowe gałęzie, a jesienią oszałamiająco kolorowe liście. **Wysokość x Szerokość** 3 m x 3 m

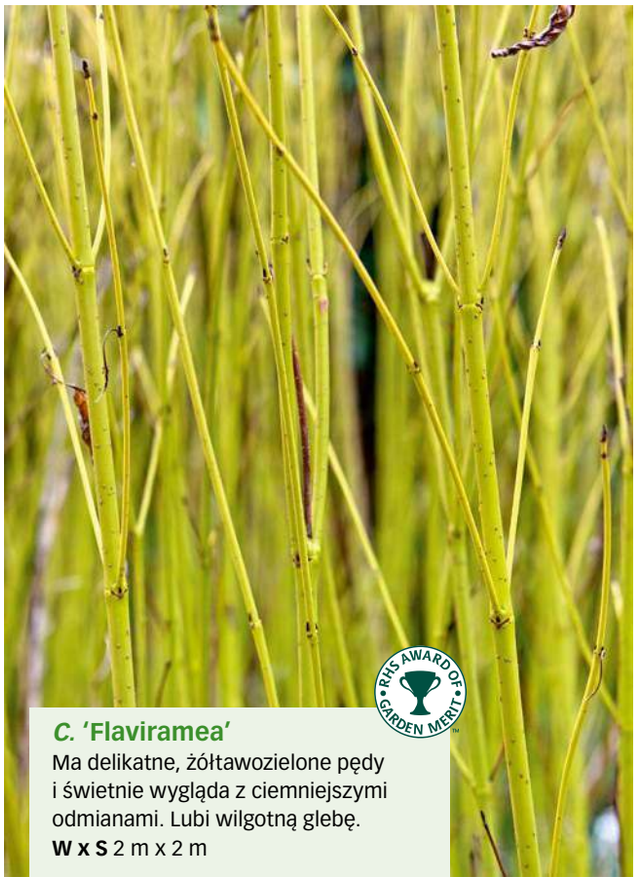

***C.* 'Flaviramea'**
Ma delikatne, żółtawozielone pędy i świetnie wygląda z ciemniejszymi odmianami. Lubi wilgotną glebę. **W x S** 2 m x 2 m

***C.* 'Elegantissima'**
Najpopularniejsza pstra odmiana – ma obrzeżone na biało liście, a zimą intensywnie czerwone pędy i białe owoce. **W x S** 3 m x 3 m

***C.* 'Kesselringii'**
Jeden z najciemniejszych dereni – ma prawie czarne pędy, które początkowo są czerwone. Jesienią liście przebarwiają się na purpurowo. **W x S** 2 m x 2 m

Derenie o ozdobnych pędach

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Kolorowe pędy zimą												
Mocne cięcie												

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl 015c28690e

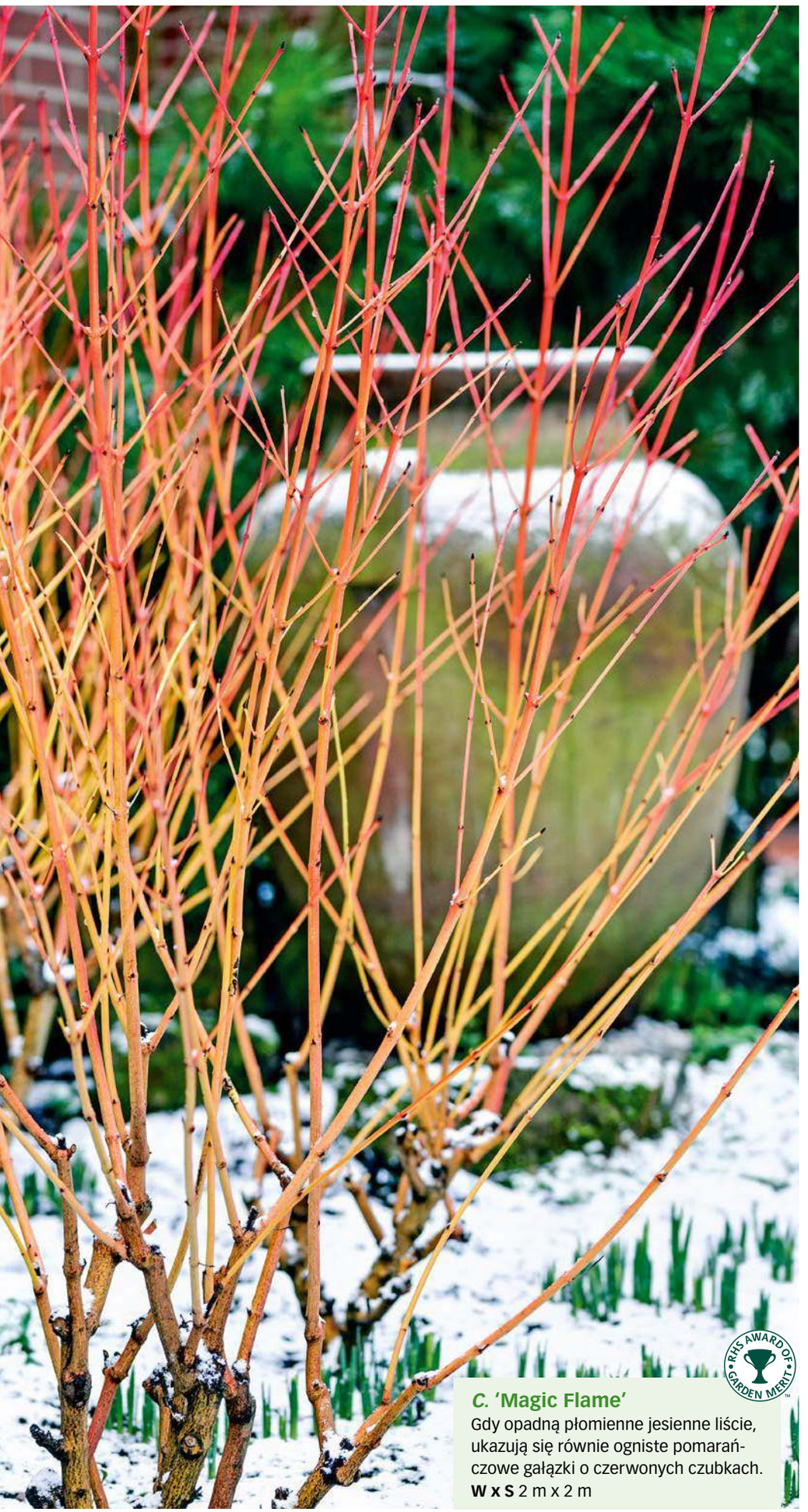

C. 'Magic Flame'
Gdy opadną płomienne jesienne liście, ukazują się równie ogniste pomarańczowe gałązki o czerwonych czubkach.
W x S 2 m x 2 m

Eksperci polecają

Barwne derenie

Te płomienne piękności jesienią czarują ognistymi liśćmi, a zimą pędami w żywych barwach – zachwyca się **Graham Rice**

Co tam tak czerwonawo majaczy w żywopłocie? Jeśli o tej porze roku będziesz spacerować po brytyjskich nizinach, pewnie dostrzeżesz w oddali coś czerwonego. Gdy podejdziesz bliżej, okaże się, że to nie zmęczone jesienne liście, ale coś, co ukazało się, gdy opadły: zimowe gałęzie naszego derenia świdwy (*Cornus sanguinea*). Ten krzew najlepiej czuje się w glebach bogatych w wapno, kredę lub glinę i wiosną produkuje kremowe kwiaty, przekształcające się w niebieskoczarne owoce.

Mimo wszystko to pędy, które zimą przybierają intensywne barwy, są jego największą ozdobą, a odmiany naszego rodzimego derenia świdwy wręcz specjalizują się w dekoracyjności. Inne derenie o wyjątkowych barwach to kultywary jego północnoamerykańskiego kuzyna, derenia rozłogowego (*C. sericea*), a także dereń biały (*C. alba*) z Chin i Syberii. Z punktu widzenia ogrodnika są do siebie bardzo podobne i można je pielęgnować w taki sam sposób – najważniejsze jest przycinanie i zasilanie.

Skoro bezlistne pędy mogą być zimą czerwone, pomarańczowe, żółte, zielone lub prawie czarne, im więcej pędów wyprodukuje roślina, tym bardziej będzie kolorowo. Wszyscy znamy też stare porzekadło: najpierw rzeźba, potem masa. Dlatego przycinamy – i to mocno – gdy tylko pod koniec zimy pokażą się zielone pączki młodych liści.

Chodzi też jednak o to, że jeśli będziemy wyłącznie ciąć, rośliny w końcu zużyją wszystkie dostępne w glebie substancje odżywcze i gałązki będą z roku na rok coraz krótsze, cieńsze i mniej kolorowe. Wiosenne zasilanie nawozem uniwersalnym i ściółkowanie co kilka lat jesienią zapewnią zimą mnóstwo barw na gałązkach.

- **Stanowisko** Najlepiej w pełnym słońcu i – choć nie jest to warunek konieczny – w wapiennej glebie. W przypadku corocznego przycinania większość tych dereni dorasta do 1-1,2 m wysokości. Wszystkie są mrozoodporne i tolerują wiatr.
- **Pielęgnacja** Mocno przycinaj co roku, gdy pąki zaczną się otwierać lub co dwa lata, jeśli roślina ma być większa. Zawsze wiosną zasilaj, aby pobudzić roślinę do produkcji mocnych przyrostów.
- **Gdzie kupić** www.ashwoodnurseries.com; www.burncoose.co.uk; www.crocus.co.uk.

NA STRONIE www.gardenersworld.com/dogwood znajdziesz więcej porad ekspertów dotyczących uprawy dereni krzaczastych

eprasa.pl 015c28690e

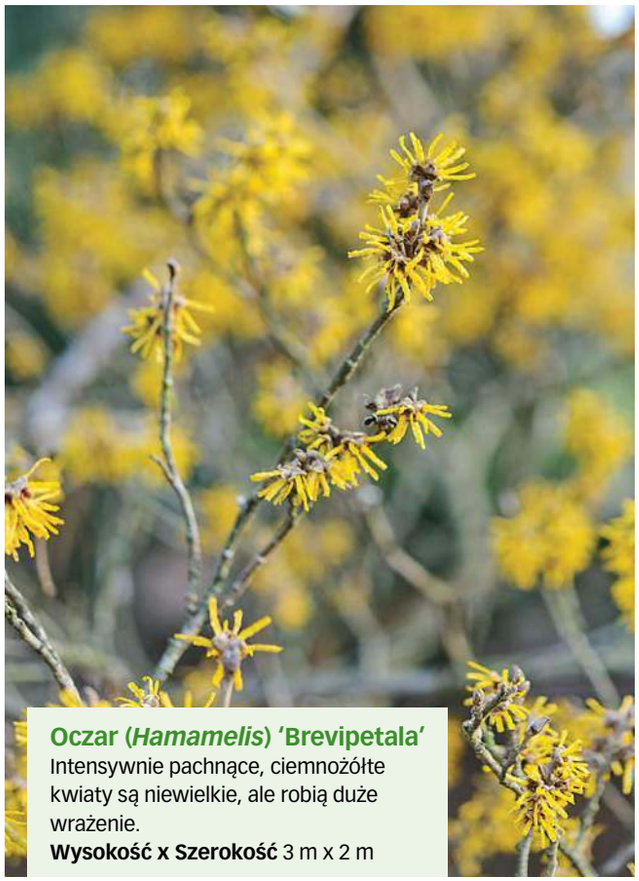

Oczar (*Hamamelis*) 'Brevipetala'
Intensywnie pachnące, ciemnożółte kwiaty są niewielkie, ale robią duże wrażenie.
Wysokość x Szerokość 3 m x 2 m

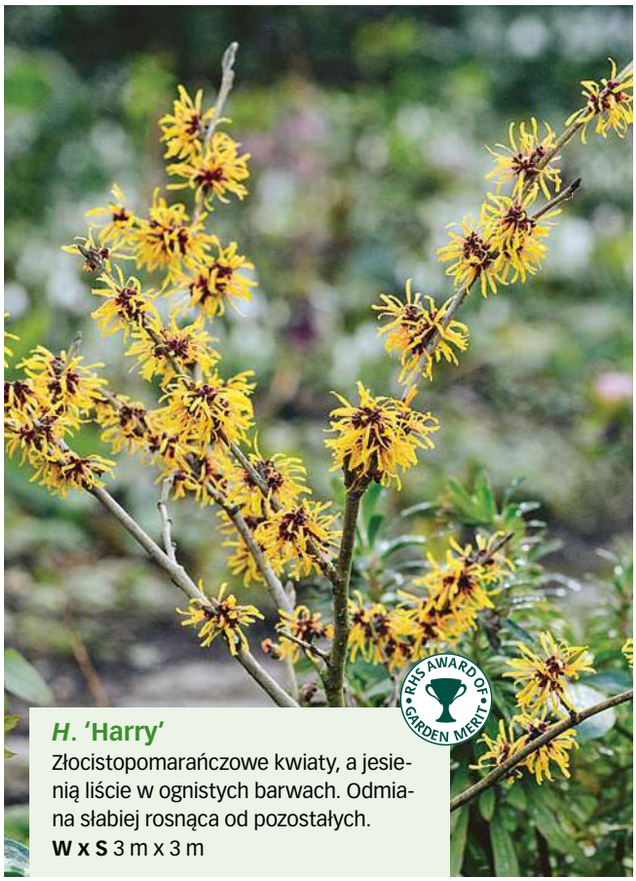

***H.* 'Harry'**
Złocistopomarańczowe kwiaty, a jesienią liście w ognistych barwach. Odmiana słabiej rosnąca od pozostałych.
W x S 3 m x 3 m

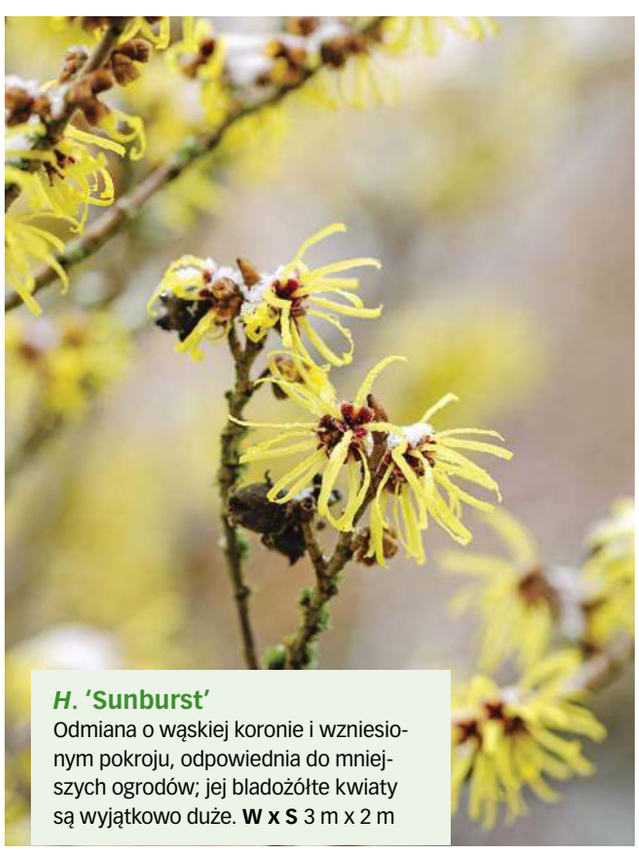

***H.* 'Sunburst'**
Odmiana o wąskiej koronie i wzniesionym pokroju, odpowiednia do mniejszych ogrodów; jej bladożółte kwiaty są wyjątkowo duże. **W x S** 3 m x 2 m

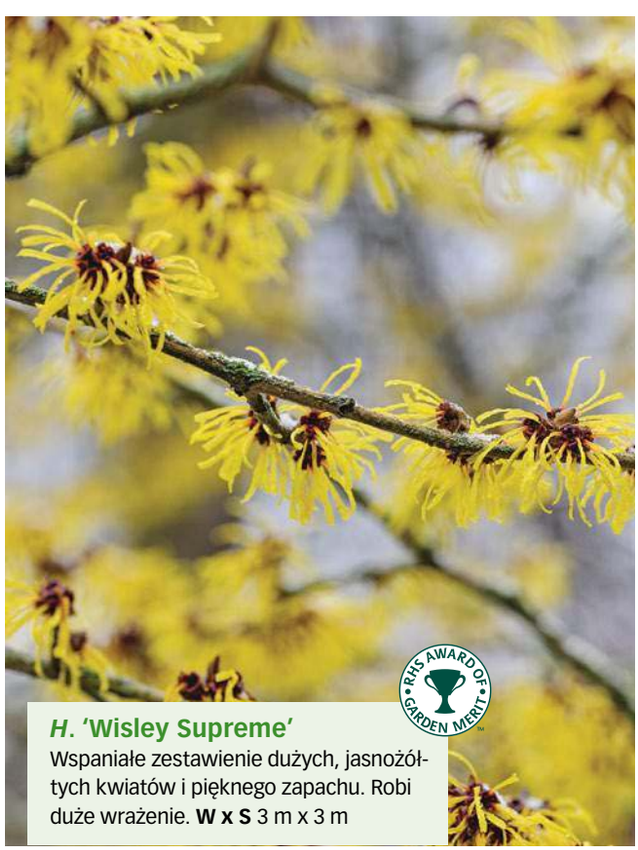

***H.* 'Wisley Supreme'**
Wspaniałe zestawienie dużych, jasnożółtych kwiatów i pięknego zapachu. Robi duże wrażenie. **W x S** 3 m x 3 m

Oczary

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Kolorowe liście jesienią												
Kwitnienie												

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl 015c28690e

H. 'Jelena'
Produkuje mnóstwo dużych, gęsto rozmieszczonych, pomarańczowych kwiatów; spektakularne barwy liści jesienią.
W x S 4 m x 4 m

Eksperci polecają

Oczary

Oczar powinien być w każdym ogrodzie, bo zimą wypuszcza mocno pachnące, śliczne kwiaty – przekonuje **Graham Rice**

Wielu z nas trudno byłoby zmieścić oczar w niewielkim ogrodzie. Podobają nam się barwy kwiatów oczaru, kwitnienie i zapach zimą oraz to, że jesienią liście krzewu nabierają koloru masła bądź robią się ogniste. Ale gałęzie oczaru rozkładają się szeroko – z upływem czasu krzew może zająć sporo miejsca i stać się szerszy, niż wyższy.

Christopher Lloyd ucinał w Great Dixter kwitnące gałęzie oczaru i rozstawiał je w całym domu w wielkich dzbanach – ale naturalnie miał tyle roślin na tak dużym terenie, że tych gałęzi po prostu nie brakowało. W małym ogrodzie możemy spojrzeć na sytuację na jeden z czterech sposobów. Można powiedzieć: „Ten kolor jest cudowny, wchodzimy w to bez względu na to, ile miejsca zabierze roślina." Będzie tu pasowała odmiana 'Goldcrest', która kwitnie wtedy, gdy przekwitają inne oczary. Można też powiedzieć: „Skoro roślina będzie rozrastać się i zabierać coraz więcej miejsca, postawmy na odmianę, która daje wszystko: kwiaty, zapach i piękne jesienne liście." Tu wybrałbym np. odmianę 'Arnold Promise'. Można również wybrać odmianę o pokroju wzniesionym, np. 'Brevipetala' lub 'Sunburst', która jest mniej rozłożysta i rzuca mniej cienia. Możemy też wziąć przykład z wielkiego ogrodnika i utrzymywać oczar w ryzach, wycinając mu kwitnące gałęzie. Na pewno uda ci się jakoś zmieścić oczar w ogrodzie.

- **Stanowisko** Lubi wszystkie gleby poza kredową, przesuszoną i podmokłą. Zimozielony żywopłot za oczarem uwydatni jego kwiaty i zapobiegnie rozwiewaniu zapachu przez wiatr.
- **Sadzenie** Przy sadzeniu dodaj dużą ilość próchnicy. Dołek powinien być raczej szerszy niż głębszy. Nie przemarza do ok. -10°C.
- **Pielęgnacja** Zwykle nie trzeba przycinać, łatwo jest zepsuć kształt oczaru. Jeśli cięcie jest konieczne, tnij do dwóch pąków od podstawy ubiegłorocznego przyrostu. Ściółkuj jesienią lub na początku zimy, zanim pojawią się pierwsze kwiaty cebulowe.
- **Gdzie kupić** www.ashwoodnurseries.com; www.burncoose.co.uk; www.junker.co.uk.

NA STRONIE www.GardenersWorld.com/hamamelis znajdziesz więcej porad dotyczących uprawy oczaru

eprasa.pl 015c28690e

Felieton

Cały Monty

Nie rozpaczaj, jeśli twój ogród stracił zimą swoją magię – przekonuje **Monty**. Zacznij od zaplanowania, gdzie będziesz przesiadywać, a wszystko się ułoży

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD

Masz nowy ogród. Jest skromny, ale nie mniejszy, niż większość ogrodów. Mogłeś z niego korzystać w czasie lockdownu i zwłaszcza wtedy, gdy mieliśmy piękną wiosnę wydawał się prawdziwym darem od losu. Może nie złapałeś bakcyla, ale dostrzegłeś możliwości. To było coś, za co byłeś w stanie się zabrać, coś przyjemnego i dającego dobre samopoczucie. I naprawdę możesz stworzyć swój własny raj – dokładnie taki, jaki chcesz mieć. Ale oto patrzysz na działkę w lutym i widzisz, jak ogród rozpływa się w dzwoniącym o szyby deszczu i nie ma w nim niczego, co sprawiło, że zainteresowałeś się ogrodnictwem. Uwierz mi teraz na słowo – twoim najważniejszym ogrodniczym zadaniem tej wiosny będzie zdecydowanie, w którym miejscu ogrodu będziesz chciał zasiąść, aby coś zjeść.

> *„Nie ma większej ogrodowej przyjemności niż wykradzione z zabieganego dnia chwile, gdy można usiąść w słońcu"*

Ostatecznie nie ma większej ogrodowej przyjemności niż jedzenie z innymi posiłku pod chmurką czy delektowanie się wykradzionymi z zabieganego dnia chwilami, gdy można usiąść w słońcu i wypić kawę. Dlatego kluczem do projektowania ogrodu jest zawsze decyzja, gdzie będziesz się posilać, która z kolei bezpośrednio wynika z odpowiedzi na pytanie, kiedy chcesz to robić. Jedno jest pewne: nie znajdziesz miejsca, które będzie do tego odpowiednie, czy nawet w miarę odpowiednie, o każdej porze dnia.

W większości przypadków, w każdym razie w tym kraju, ludzie chcą słońca i ciepła na początku dnia i gdy dzień się kończy, a cienia między rankiem a popołudniem. Skoro słońce przesuwa się po horyzoncie pomiędzy śniadaniem a kolacją, wymaga to adaptacji lub przemieszczania się. Wyznam, że jestem fanem tej drugiej opcji. Lubię usiąść w miejscu, które idealnie nadaje się do podziwiania wschodzącego słońca i w takim, które pozwala cieszyć się jego ostatnimi promieniami. Jeśli uda ci się zmieścić między nimi jeszcze kilka innych miejsc, tym lepiej.

Oczywiście ogranicza cię do pewnego stopnia wielkość działki, ale w latach osiemdziesiątych XX w. w naszym londyńskim ogrodzie na tyłach domu przedwieczorne słońce świeciło znacznie lepiej na końcu działki, zatem braliśmy tace i wędrowaliśmy z nimi ścieżką do stolika i krzeseł na jej drugim końcu; schodek przy tylnych drzwiach znacznie lepiej nadawał się na popijanie porannej filiżanki herbaty przed wyruszeniem do pracy. Niewielkie zmiany mogą oznaczać wielką różnicę.

Pomimo tego, co tu opowiadam, wyjątkowo kiepsko udaje mi się to w Longmeadow. Po pierwsze niezwykle rzadko przysiadam w ogrodzie. Wychodzę do niego, aby pracować i zawsze jest więcej do zrobienia, niż czasu. Mamy strefę relaksu, ale stół jest tam przytwierdzony do podłoża, a późnym południem nie zagląda tam słońce, za to często jest za gorąco w środku dnia. To zakątek otoczony murem, gdzie nie kręcimy programu – głównie dlatego, że nasza rodzina przesiaduje tam latem. Znajduje się on w tym samym miejscu od ponad dwudziestu pięciu lat.

Świetnie też potrafię się zwodzić. Gdy założyliśmy Rajski Ogród, byłem przekonany, że będziemy tam bywać codziennie późnym popołudniem, sącząc wino i racząc się widokiem zachodzącego słońca – to najlepsze miejsce w ogrodzie przez dwie magiczne godziny: od szóstej do ósmej od maja do września. Ale choć niekiedy zaglądamy tam na chwilkę, nigdy świadomie tego nie zrobiliśmy.

Na początku roku kupiliśmy dwie drewniane ławki w stylu Lutyens – mijam je jakieś 10 razy dziennie, ale przez ostatnie dziesięć miesięcy usiadłem na nich może ze trzy razy. Nowa altanka na Pagórku również powstała z myślą o jedzeniu kolacji w aksamitne letnie popołudnie. Kto wie? Nie obstawiałbym jednak, że to się zdarzy szybko.

Innymi słowy, nie rób tak, jak ja. Zamiast tego zainwestuj w najlepsze meble ogrodowe, na jakie cię stać – na tyle trwałe, aby nie trzeba ich było przenosić na zimę pod dach. Starannie wybierz odpowiednie miejsca i ciesz się z przemieszczania się to tu, to tam – nawet, gdybyś miał tylko przechodzić z jednego końca tarasu na drugi.

Dobierz też odpowiednie rośliny – np. gatunki pachnące wieczorem, takie jak lewkonie, wiciokrzew czy tytoń, zasadź tam, gdzie będziesz spożywać kolacje, a pachnące pobudzająco róże, glicynię i groszki pachnące w miejscu, w którym rano będziesz popijać to, co lubisz najbardziej. Jeśli dobrze zaplanujesz, gdzie w ogrodzie ustawić stół, reszta zwykle układa się sama.

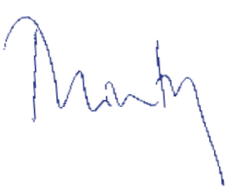

eprasa.pl 015c28690e

Sięgnij po archiwalne wydania

Gardeners' World Edycja Polska

Każde wydanie przejrzyj on-line

Szybka wysyłka **GRATIS**

Zamów wygodnie na www.ulubionykiosk.pl

eprasa.pl 015c28690e

Ogrodowa
Mapa Polski

część V: palmiarnie i oranżerie

Zwiedzaj z nami najpiękniejsze polskie palmiarnie, oranżerie i szklarnie wypełnione egzotycznymi roślinami.

Tęsknisz zimą za bujną zielenią? Odwiedź kolekcje tropikalnych gatunków zgromadzone pod szkłem. Poznaj dziesięć wyjątkowych miejsc z całej Polski, w których błyskawicznie przeniesiesz się do gorącego klimatu, nawet kiedy za oknem pada śnieg i szczypie mróz.

FOT. KAROL STAŃCZAK

❶ Palmiarnia w Parku Oliwskim

Park Oliwski im. A. Mickiewicza, 80-001 Gdańsk
www.parkoliwski.gdansk.pl

Pierwsza palmiarnia w gdańskim parku Oliwskim powstała w drugiej połowie XVIII w. jako klasztorny ogród zimowy dla egzotycznych roślin i stanowiła element kompozycyjny parku. Nowa konstrukcja przebudowanej i otwartej w 2022 roku palmiarni ma formę rotundy o wysokości 24 m i szerokości 17 m. Rośnie w niej ponad 30 gatunków roślin, których łączna liczba sięga 1000 sztuk. W odnowionej palmiarni można zobaczyć m.in. spektakularną araukarię oraz palmy: dżemową, brazylijską, bożonarodzeniową czy meksykańską.
Godziny otwarcia:
wt.-nd. 10:00-18:00
W poniedziałki nieczynne.
Bilety: wstęp do parku i palmiarni jest bezpłatny.

FOT. KAJA PILARCZYK

❷ Palmiarnia Poznańska

ul. Matejki 18, 60-767 Poznań
www.palmiarnia.poznan.pl

Palmiarnia Poznańska to jeden z najstarszych w Europie ogrodów tego typu. Jej unikalne zbiory to 17 tys. roślin należących do 1100 gatunków. Obiekt jest podzielony na siedem tematycznych pawilonów oraz strefę akwariów – odwiedzający mogą podziwiać 37 zbiorników zamieszkiwanych przez 170 gatunków ryb z różnych stron świata oraz około 40 gatunków roślin wodnych. Przy palmiarni funkcjonuje również kawiarnia oraz sklepik z pamiątkami, a w samej palmiarni często organizowane są tematyczne wystawy, pokazy i festiwale.
Godziny otwarcia:
wt.-pt. 09:00-16:00
sb., nd. i święta 09:00-17:00
W poniedziałki nieczynne.
Bilety: normalny 16 zł, ulgowy 12 zł, dzieci do lat 3. wstęp wolny

FOT. PALMIARNIA ZIELONOGÓRSKA

❸ Palmiarnia w Zielonej Górze

ul. Wrocławska 12 a, 65-427 Zielona Góra
www.palmiarnia.net.pl

Zielonogórska palmiarnia od swojego powstania w 1961 roku funkcjonuje jako kawiarnia i restauracja, czym różni się od innych obiektów w tym zestawieniu. Wznosi się na Winnym Wzgórzu i jest częścią historii miasta oraz jego winiarskiej tradycji. Można w niej zjeść, napić się i potańczyć, a także z góry podziwiać okolicę. Zgromadzono w niej ok. 150 gatunków roślin strefy równikowej i zwrotnikowej. Na pierwszym poziomie znajduje się galeria z tarasem widokowym do wewnątrz i na zewnątrz Palmiarni.
Godziny otwarcia:
wt.-pt. 12:00-21:00
sb. 12:00-01:00
nd. 12:00-20:00
W poniedziałki nieczynne.
Bilety: wstęp do restauracji jest bezpłatny

FOT. DARIUSZ GDESZ

❹ Palmiarnia w Wałbrzychu

ul. Wrocławska 158, 58-306 Wałbrzych
www.ksiaz.walbrzych.pl

Palmiarnia w Wałbrzychu powstała z inicjatywy ostatniego przedstawiciela rodu Hochbergów na Zamku Książ – Jana Henryka XV. Budowa palmiarni datowana jest na lata 1908-1911. Obecnie w wałbrzyskiej palmiarni rośnie ponad 250 gatunków roślin, które reprezentują florę różnych stref klimatycznych i różnych kontynentów. Dla miłośników Dalekiego Wschodu prawdziwą gratką powinna być również jedyna w Polsce stała Wystawa Bonsai.
Godziny otwarcia:
pn.-nd. 10:00-16:30
Bilety: normalny 19 zł, ulgowy 15 zł
Dostępne również bilety łączone, obejmujące zwiedzanie Zamku Książ, Ogrodu Świateł i innych atrakcji.

Zanim pojedziesz
Upewnij się, czy wybrany obiekt jest otwarty do zwiedzania. Zależnie od pory roku oraz w dni świąteczne godziny otwarcia mogą się różnić.

eprasa.pl 015c28690e

❺ Palmiarnia w Gliwicach

ul. Fredry 6, 44-100 Gliwice
www.mzuk.gliwice.pl

FOT. ARCHIWUM PALMIARNI

Historia Palmiarni Gliwickiej sięga 1880 roku, kiedy na terenie kształtującego się parku miejskiego powstały pierwsze szklarnie o charakterze wystawowym. Dynamiczny rozwój obiektów rozpoczął się jednak w 1924 r., kiedy zorganizowano wielką wystawę roślin egzotycznych. Wśród nich prezentowano kolekcję palm – trzy z nich należące do dziś rosną w pawilonie historycznym. Obecnie goście mogą zwiedzać pięć pawilonów: historyczny, sukulentów, tropiku, roślin użytkowych i akwarystyczny.
Godziny otwarcia:
wt.-pt. 09:00-18:00, sb.-nd. 10:00-18:00. W poniedziałki nieczynne.
Bilety: normalny 15 zł, ulgowy 9 zł

❻ Palmiarnia Ogrodu Botanicznego w Łodzi

Al. Marszałka J. Piłsudskiego 61,
90-329 Łódź
www.botaniczny.lodz.pl

FOT. ŁUKASZ SKOP

W najstarszym łódzkim Parku Źródliska I znajduje się miejsce pełne ciepła i niezwykłej egzotyki ciepłych stref klimatycznych. Egzotyczna kolekcja roślin to żywa historia Łodzi, zapoczątkowana przez łódzkich fabrykantów. Najstarsze rośliny to ponad 150 letnie palmy. Uzupełniają je wspaniałe bananowce, araukarie, bambusy i figowce. Od późnej wiosny dodatkowo można podziwiać kilkadziesiąt gatunków roślin rosnących w ogródku dydaktycznym, który uważany jest za pierwszy Ogród Botaniczny w Łodzi.
Godziny otwarcia:
IV-IX: wt.-nd. 10:00-18:00, X-III: wt.-nd. 09:00-16:00
W poniedziałki nieczynne. **Bilety:** normalny 10 zł, ulgowy 6 zł

❼ Szklarnie w OBUJ w Krakowie

ul. M. Kopernika 27, 31-501 Kraków
www.ogrod.uj.edu.pl

FOT. BOGUSŁAW BINKIEWICZ

Ogród Botaniczny Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, założony w 1783 r., jest obecnie najstarszy w Polsce. Od jesieni 2020 r. jest otwarty dla zwiedzających także zimą – to doskonała okazja, aby zobaczyć bogatą kolekcję roślin tropikalnych w szklarniach: Jubileuszowej, Victorii oraz Holenderce (storczyki). W 2020 r. oddano także do zwiedzania nowy zimownik w kompleksie szklarniowym Victoria – rośnie tam mierzący 14 m wysokości daktylowiec kanaryjski, zasadzony w połowie XIX wieku. Najprawdopodobniej jest to najstarszy okaz tego gatunku rosnący pod szkłem w środkowej części Europy.
Godziny otwarcia:
XI-III: wt.-nd. 10:00-14:45, IV-VIII: wt.-nd. 10:00-18:30
IX: wt.-nd. 10:00-17:45, X: wt.-nd. 10:00-16:45
W poniedziałki nieczynne.
Bilety: normalny 15 zł, ulgowy 8 zł

FOT. JAROSŁAW DELUGA

❽ Szklarnie OBUW w Warszawie

Aleje Ujazdowskie 4,
00-478 Warszawa
www.ogrod.uw.edu.pl

Ogród Botaniczny został założony w 1818 roku na terenie dawnych Ogrodów Królewskich, w północnej części Łazienek. Oranżerie na terenach obecnego Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Warszawskiego zostały zbudowane już za czasów króla Stanisława Augusta. Do dziś zachowała się jedna z nich, w której można podziwiać bogatą kolekcję sukulentów. Zbiory roślin pochodzących z wilgotnego i gorącego klimatu posadzono w dwóch szklarniach: subtropikalnej i tropikalnej, natomiast w palmiarni rośnie wiele gatunków palm i figowców.
Godziny otwarcia (zimą):
weekendy i dni świąteczne:
10:00-15:00
Bilety: normalny 20 zł, ulgowy 10 zł

FOT. ŁUKASZ SKOP

❾ Oranżeria w Ogrodzie Botanicznym PAN w Powsinie

ul. Prawdziwka 2,
02-973 Warszawa
www.ogrod-powsin.pl

W szklarni na powierzchni 2000 m² zgromadzono około 1500 taksonów. Do najciekawszych grup należy największa w Polsce kolekcja roślin cytrusowych. Wielką atrakcją dla zwiedzających, szczególnie w okresie jesienno-zimowym, jest kwitnąca kolekcja kilkunastu odmian kamelii japońskich. Liczną grupę gatunków stanowią paprocie, w tym szczególnie cenne i bardzo oryginalnie prezentujące się paprocie drzewiaste. Cennym gatunkiem w kolekcji jest *Wollemia nobilis*, uznawana do niedawna za wymarłą. Ten reliktowy gatunek odkryty, na nowo, w 1995 roku w Australii stał się sensacją botaniczną.
Godziny otwarcia:
pn.-nd. 09:00-15:00
Bilety: normalny 17 zł, ulgowy 13 zł

FOT. MUZEUM-ZAMEK W ŁAŃCUCIE

❿ Storczykarnia przy Zamku w Łańcucie

ul. Zamkowa 1, 37-100 Łańcut
www.zamek-lancut.pl

Storczykarnia składa się z części ekspozycyjnej, zaplecza podzielonego na trzy strefy klimatyczne oraz kawiarni letniej. W szklarni można podziwiać wiele rodzajów i gatunków storczyków. Trafiają tam najefektowniejsze rośliny, będące w okresie kwitnienia. W części ekspozycyjnej oglądać można zarówno storczyki naziemne (rosnące na ziemi), litofity (rosnące na skałach), jak i nadrzewne (rosnące na konarach drzew) zwane epifitami. Najcenniejszą grupą są historyczne gatunki i odmiany storczyków pochodzących z przedwojennej kolekcji Potockich.
Godziny otwarcia:
X-III: pn. 10:00-13:00,
wt.-nd. 10:00-16:00
IV-IX: pn. 10:00-13:00, wt.-pt.
10:00-18:00, sb.-nd. 11:00-19:00
Bilety: normalny 10 zł, ulgowy 6 zł

eprasa.pl 015c28690e

Wraz ze wzrostem częstotliwości opadów musimy zwrócić się ku roślinom, które lubią, gdy jest mokro, np. takim, jak wspaniała hortensja bukietowa (*Hydrangea paniculata*)

Ogrodnicy **dla planety**

Mokro, coraz bardziej mokro

Gdy zmiany klimatyczne w postaci intensywniejszych opadów deszczu i ekstremalnych zjawisk pogodowych stają się coraz bardziej zauważalne, Carol Klein szuka sposobów radzenia sobie z większą ilością wody w ogrodzie

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

“Jak radzić sobie w ogrodzie z większą ilością wody deszczowej? Musimy postawić na rośliny, które lubią mieć mokro”

8 ulubionych gatunków Carol na deszczową pogodę

Rodgersja pierzasta (*Rodgersia pinnata*) 'Superba'

Rodgersje to bez wątpienia jedne z najbardziej atrakcyjnych roślin kochających wilgotną glebę. Mają duże, dłoniaste liście i puchate kwiatostany. Ta odmiana ma maleńkie różowe kwiaty. Powierzchnia liści jest pomarszczona i lekko lśni. Liście mają głęboki odcień brązu zarówno wiosną, gdy pojawiają się na roślinie, jak i jesienią, gdy przygotowują się do hibernacji. Rodgersje lubią wilgotną, zalaną deszczem glebę.
K VII-VIII **W x S** 1,5 m x 1 m

Funkia (*Hosta*) 'Halcyon'

Wszystkie funkie lubią wilgotną glebę – większość z nich dobrze też sobie radzi, gdy jest bardzo mokro. Ta odmiana to klasyk o niebieskozielonych, sercowatych liściach i szarawym nalocie jak u winogron. Młode liście są lekko zwinięte, co tworzy w ich wnętrzu tajemniczy cień. Gdy pędy wydłużają się, liście całkowicie się rozwijają, a każdy z nich idealnie wykorzystuje swoje miejsce. Roślina produkuje bladoróżowe kwiaty. **K** VII-VIII **W x S** 40 cm x 70 cm

Kosaciec gładki (*Iris ensata*) 'Rose Queen'

Kosaciec gładki (*Iris ensata*) pochodzi z Japonii, gdzie jest wręcz uwielbiany – z uwagi na swoją idealną grację, często jest tematem obrazów i grafik. Ma zwykle ciemnofioletowe kwiaty, ale wyjątkowa odmiana 'Rose Queen' ma kwiaty koloru niebieskawoliliowego. Świetnie rośnie w wilgotnej glebie i lubi też płytkie brzegi oczek wodnych. Dzięki takim preferencjom idealnie radzi sobie z podtopieniami.
K VI-VII **W x S** 90 cm x 45 cm

Knieć błotna (*Caltha palustris*)

Widok kwiatów knieci na wiosnę to wielka radość. Ich jaśniejące złociste płatki mają w sobie połyskliwość typową dla wielu członków rodziny jaskrowatych. To roślina bagienna, zatem świetnie sobie radzi z podtopieniami i zalaniem wodą. Choć kwitnie przede wszystkim wiosną, jej liście bardzo długo zachowują zdrowy, głęboki, zielony kolor.
K III-IV **W x S** 25 cm x 45 cm

Wraz ze wzrostem temperatury na Ziemi o jeden stopień, w powietrzu może znaleźć się nawet siedem procent więcej wody. Jest to równoznaczne z większą ilością intensywniejszych opadów i rosnącym prawdopodobieństwem gwałtownych podtopień. Widzimy już skutki zmian klimatycznych w postaci rosnących opadów deszczu nie tylko w tych częściach świata, gdzie powodzie już powszechnie występowały, a teraz stały się jeszcze straszniejsze i bardziej niszczycielskie, nawet w Wielkiej Brytanii.

Opady deszczu stały się u nas częstsze i intensywniejsze. Obrazy podtopionych ogrodów przestały już prawie dziwić. Choć zimy zrobiły się bardziej mokre i ciepłe, a lata bardziej suche i gorące, letnie deszcze potrafią być niszczycielskie, szczególnie na terenach zurbanizowanych, gdzie gwałtowne podtopienia mogą powodować szkody strukturalne. Transport miejski może wówczas stanowić zagrożenie, zaś systemy odprowadzające wodę nie radzić sobie z jej ilością. Takie podtopienia czynią również szkody w ogrodach.

Przedsmak nadciągających problemów

Zimy mogą stać się jeszcze trudniejsze, a powodzie dotykać coraz większych terenów i występować coraz częściej. Choć musimy zrobić wszystko, co w naszej mocy, aby powstrzymać zmiany klimatyczne, jak poradzić sobie z konsekwencjami zwiększonej ilości wody deszczowej we własnym ogrodzie? Podobnie, jak w przypadku innych problemów związanych z warunkami życia roślin, najważniejszy jest dobór gatunków, które poradzą sobie z sytuacją. Nie da się powstrzymać deszczu, ale możemy zasadzić rośliny, które przeżyją. Im więcej roślin, tym lepiej ich korzenie będą zamieniać wodę z gleby w zielone przyrosty.

Nasz ogród w Glebe Cottage skorzystał pod paroma względami z dodatkowej wody, dzięki czemu jest jeszcze bardziej bujny. Z drugiej strony jego niektóre części, zwłaszcza

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; GETTY/BARGAIS, BEEKEEPX, ADRIAN CIUREA, MR COFFEE, CLIVE NICHOLS

eprasa.pl 015c28690e

Długosz królewski (*Osmunda regalis*)

Ogromne pierzaste liście i iście majestatyczna postura sprawiają, że nazwa tej rośliny wydaje się bardzo trafiona. Tworzy spektakularne kępy, a jesienią jej zielone liście robią się bursztynowe i rdzawe. Kolejną atrakcyjną cechą są pojawiające się na szczytach zarodnionośnych pędów rdzawobrązowe pióropusze. Jak większość paproci, lubi towarzystwo innych wilgociolubnych roślin i wręcz uwielbia wodę!
W x S 2 m x 4 m

Wiązówka czerwona (*Filipendula rubra*)

Wysoka, dominująca sylwetka tej wiązówki kontrastuje z puchatymi różowymi kwiatostanami. W suchej ziemi czuje się źle i osiąga jedynie połowę swojej wysokości, natomiast uwielbia mokrą glebę i przetrwa nawet, gdy jej korzenie będą tygodniami albo i miesiącami stały pod wodą. Jak u wielu innych członków rodziny różowatych, jej liście przebarwiają się jesienią na ciepłe odcienie.
K VI-VII **W x S** 2 m x 1 m

Pełnik europejski (*Trollius europaeus*)

Płatki kwiatu tworzą kulę – to jedna z naszych najbardziej charakterystycznych rodzimych roślin. Niegdyś powszechnie występowała na północy Wielkiej Brytanii, ale wraz z osuszaniem gruntów jej liczebność spadła. Rzadko można znaleźć pełniki tam, gdzie jest bardzo ciepło i sucho, bo wolą, gdy jest wilgotno i chłodno. To świetna roślina ogrodowa – żyje całymi latami, stopniowo się rozrastając.
K V-VI **W x S** 70 cm x 40 cm

Pierwiosnek japoński (*Primula japonica*)

Pierwiosnki japońskie są niezastąpione, jeśli masz w ogrodzie podmokłą glebę. Kwiaty zebrane w okółki wokół pędów otwierają się od dołu ku górze. Na każdym pędzie może być nawet osiem warstw kwiatów, a starsze egzemplarze wypuszczają nawet po kilka pędów. Kwiaty występują w szerokiej palecie kolorów: od intensywnej fuksji po biel. Jeśli weźmiemy pod uwagę blisko spokrewnione gatunki, można tu znaleźć prawie całe spektrum barw. Roślina uwielbia, gdy jest mokro.
K V-VI **W x S** 45 cm x 45 cm

na płaskich ścieżkach u podstawy murów, są przez cały rok rozmoknięte. Mamy szczęście, że nasz ogród leży na terenie dość mocno nachylonym w kierunku przeciwnym do domu, bo nawet, jeśli przez jakiś czas pozostaje pod wodą, nie trwa to długo.

Prawdziwe problemy pojawiają się, gdy ziemia stoi pod wodą przez wiele dni. Tlen znika wtedy z gleby i nawet, gdy woda ustąpi, wiele roślin traci wolę życia. Często relacje, które podtrzymują życie w glebie, załamują się, a mikroorganizmy zanikają. Przywracanie takiej gleby do życia może trwać długo, ale jeśli rosną w niej już rośliny, które radzą sobie z podobnymi warunkami, uda się to lepiej.

Woda znika szybciej z gleb piaszczystych i płytkich gleb kredowych i nawet po nawałnicach da się po nich chodzić, a nawet na nich pracować. Wiele gleb, szczególnie ciężkich, charakteryzuje się słabą przepuszczalnością, ale jeśli poprawimy ją kosztem dużego wysiłku, nagrodą będzie bujny wzrost roślin i żyzność podłoża.

Jak sobie radzić z gliną

Z punktu widzenia przepuszczalności najbardziej problematyczną glebą jest gleba gliniasta. Jej drobne cząstki ciasno do siebie przylegają, tworząc ciężką, słabo przepuszczalną substancję, która łatwo rozmaka. Ta gleba zamienia się w błoto w „porze deszczowej" na przełomie zimy i wiosny, a potem po zaledwie kilku tygodniach słonecznej letniej pogody staje się spieczona, twardnieje i pęka. W obydwu przypadkach praktycznie nie da się na niej pracować. Bez względu na to, co jeszcze zrobisz, aby poprawić stan gleby gliniastej, należy po pierwsze zadbać o poprawę jej przepuszczalności w miejscach, które są stale rozmoknięte, a najlepiej zrobić to latem, gdy łatwiej w niej kopać.

Słabą przepuszczalność często powoduje utwardzona gleba pod wierzchnią warstwą ziemi. Jest to zwykle spowodowane przekopywaniem jedynie tej wierzchniej warstwy przez dłuższy czas, powtarzającym się

eprasa.pl 015c28690e

Plan działań Carol na deszczową pogodę

Choć przede wszystkim powinniśmy skupić się razem na zapobieganiu przyczynom zmian klimatycznych, poniżej przedstawiam kilka sposobów na poradzenie sobie z mokrą glebą, a nawet wykorzystanie jej na własną korzyść

Ulewne deszcze mogą wypłukiwać glebę na zboczach, dlatego należy sadzić tam rośliny o głęboko sięgających korzeniach, które do tego nie dopuszczą

Zbieraj deszczówkę

Deszczówka to skarb – jeśli ją zbieramy. Kiedy latem robi się sucho, czasem wprowadza się zakaz podlewania ogrodów, dlatego warto zbierać jak najwięcej deszczówki. Wyobraź sobie, ile jest w naszym kraju dachów i ile deszczu na nie pada. Najlepiej zbierać deszczówkę do zbiorników na wodę. Ich instalacja może początkowo wydawać się kosztowna, ale długofalowo pozwala zaoszczędzić na rachunkach za wodę i, co istotniejsze, zmniejszyć jej zużycie.

Walcz z erozją gleby

Jednym z najbardziej negatywnych skutków nadmiernych opadów i podtopień jest erozja gleby, zwłaszcza na zboczach i skarpach. Po gwałtownym podtopieniu w Glebe Cottage wydawało się, że gleba przesunęła się o jeden krok w dół ogrodu. Jeśli masz ogród na zboczu, najlepszym sposobem na zapobieżenie erozji będzie zasadzenie wielu roślin okrywowych – najlepsze będą gatunki o głęboko sięgających korzeniach i gęstym ulistnieniu. Świetnie nadaje się tu barwinek – i jest wiele odmian tej ślicznej rośliny.

Stwórz ogród bagienny

Zawsze dobrze jest znaleźć zalety trudnej sytuacji. Tam, gdzie występują podtopienia, najlepiej wykorzystasz sytuację, tworząc ogród bagienny z roślin lubiących wilgotną glebę – irysów, tawułek i im podobnych (na poprzedniej stronie wymieniam kilka moich ulubionych gatunków). Możesz je po prostu zasadzić w ziemi lub wykopać 30 cm gleby, ułożyć tam kilka starych worków po ziemi z dziurkami zrobionymi widłami, a następnie zasypać je ziemią i zacząć sadzić. Wyższość tego drugiego sposobu polega na tym, że jeśli latem będzie sucho, po podlaniu tego miejsca (deszczówką ze zbiornika), podłoże tak szybko nie wyschnie.

Barwinek pospolity (*Vinca minor*) okrywa glebę przez cały rok, nie dopuszczając do jej wypłukiwania

“Tam, gdzie często występują gwałtowne podtopienia, wykorzystaj nadmiar wody, tworząc ogród bagienny”

wykorzystywaniem brony rotacyjnej lub zbyt dużym ruchem pieszym, np. częstym przechodzeniem przez trawnik. Jedynie wyjątkowo podmokłe stanowiska wymagają zapewnienia systemu odprowadzania wody ze studnią chłonną lub innymi podobnymi rozwiązaniami (w skrajnych przypadkach z rowami bądź kanalizacją burzową). Najczęściej problem rozwiązuje głębokie przekopanie terenu. Wprowadzenie do dolnej warstwy gleby dużej ilości żwiru i materii organicznej zmieni jej fizyczne właściwości.

Cierpliwości!

To rada, którą niezwykle trudno realizować, gdy stajemy w obliczu nowego, niezagospodarowanego skrawka ziemi, a jeszcze trudniej, gdy rosną tam już rośliny. Niemniej warto próbować – nawet z doskoku – jeśli masz bardzo słabo przepuszczalną glebę. Twoje wysiłki wynagrodzi bujny wzrost roślin i żyzna gleba.

Rozwiązaniem, zwłaszcza w już obsadzonych ogrodach, jest stopniowe działanie. Tam, gdzie widać, że rośliny ledwo sobie radzą z powodu nadmiernej ilości wody w glebie, musimy zmodyfikować nasadzenia, wyłączając gatunki, które lubią takie warunki. I wcale nie musi to być nadmiernie kosztowne. Możemy rozmnożyć (zwykle przez podział) swoje własne rośliny, które lubią mokrą glebę. O ile nie ma mrozu, można to zrobić również zimą.

Można też ująć w planach rośliny, które pozyskamy z nasion lub sadzonek. Z nasion możemy otrzymać np. pierwiosnki kandelabrowe, krwawnicę pospolitą, tojeść i tawułkę. Dobierając rośliny, szukaj gatunków, które w nazwie łacińskiej mają człon *palustris* lub *uliginosa* („błotny” lub „bagienny”) – to jasna podpowiedź, że będą doskonale czuły się tam, gdzie jest mokro. Wśród moich ulubieńców są szałwia bagienna (*Salvia uliginosa*) o błękitnych kwiatach i wilczomlecz błotny (*Euphorbia palustris*) o okazałych, wyrastających na wysokich pędach, limonkowozielonych kwiatostanach. Jeśli ma być bardziej mokro, potraktujmy to jak możliwość wypróbowania całej gamy wspaniałych roślin kochających takie warunki.

Carol w TV

Obejrzyj odcinki *Gardeners’ World*, które przegapiłeś albo wróć do ulubionych scen – archiwalne odcinki są dostępne w serwisie BBC iPlayer.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl 015c28690e

Zielony Ogródek

Zaprojektuj swój ogród **ZA DARMO!**

Stwórz **projekt ogrodu** online,
bez instalowania oprogramowania.

WEJDŹ NA www.zielonyogrodek.pl/projektowanie-ogrodu

DZIAŁA NA KOMPUTERZE, TABLECIE I SMARTFONIE

PROJEKTUJ NA BAZIE ZDJĘĆ SWOJEGO OGRODU

DUŻY WYBÓR ROŚLIN, NAWIERZCHNI I AKCESORIÓW

ŁATWE I SZYBKIE SZKICOWANIE

eprasa.pl 015c28690e

Ogrodnicy
dla planety

Przyszłość w naszych rękach

Zmiany klimatu mają wpływ na nasze ogrody, lecz niewielu z nas ma pojęcie, co w związku z tym zrobić. Dlatego wraz z ekspertami ze wszystkich dziedzin ogrodnictwa ekologicznego startujemy z kampanią Growing Greener, której celem jest spożytkowanie zbiorowej siły 22 mln ogrodników z Wielkiej Brytanii i pokazanie, jak od razu można podjąć pozytywne działania

Redaktorka do spraw dzikiej przyrody **Kate Bradbury** startuje z naszą kampanią,- wskazując 10 sposobów na jakie każdy z nas może się zaangażować, a my przedstawiamy naszych ekspertów (obok) i zachęcamy was do podzielenia się opiniami w tym ważnym nowym projekcie badawczym

Czy ogrodnictwo nie jest z zasady proekologiczne? Czy po prostu przebywając na świeżym powietrzu, uprawiając oraz pielęgnując rośliny nie postępujesz proekologicznie? Otóż nie, gdy używasz kosiarek i dmuchaw do liści, które pochłaniają mnóstwo paliwa, dokładając do tego jeszcze stosowanie podłoża z torfem, plastikowe pojemniki oraz syntetyczne nawozy i pestycydy. Nic z tych rzeczy nie jest proekologiczne.

Ale mogłoby być. Począwszy od roślin i podłoża, które kupujemy, aż po produkty z plastiku i pestycydy, które możemy przestać kupować; od sposobu, w jaki kosimy trawniki i przycinamy żywopłoty, po metody na pozbywanie się odpadów – istnieje mnóstwo rozwiązań, dzięki którym możemy stać się bardziej proekologicznymi ogrodnikami, z korzyścią dla nas wszystkich.

Może ci się wydawać, że jako jednostka nie masz na nic większego wpływu. Jednak w Wielkiej Brytanii mamy 22 miliony ogrodów, poza tym niezliczone ilości balkonów, dziedzińców oraz parapetów. Wyobraź sobie – gdybyśmy wszyscy zaczęli postępować chociaż odrobinę bardziej proekologicznie, o ile zmniejszyłoby się zużycie plastiku i ile dwutlenku węgla (CO_2) mogłoby trafić do składowania? Pomyśl, jak dużo wody udałoby się nam zaoszczędzić i jak wiele dzikich gatunków, takich jak jeże i pszczoły moglibyśmy utrzymać przy życiu?

Każdy z nas ma moc, aby dokonać zmian, zarówno poprzez to, co uprawiamy oraz sposób, w jaki to robimy – od największej posiadłości po najmniejszy balkon. I nigdy wcześniej nie było tak pilnej potrzeby podjęcia działań, jak teraz.

> *„Począwszy od podłoża do uprawy, które kupujemy, aż po produkty z plastiku, które możemy przestać kupować, wszyscy możemy stać się bardziej proekologicznymi ogrodnikami"*

W tym roku nasi eksperci (obok) odegrają rolę przewodników, dzieląc się spostrzeżeniami na temat zachodzących obecnie zmian – począwszy od roślin, które dosłownie mogą ocalić naszą planetę poprzez poprawę jakości powietrza i ubogiej gleby, pomoc dzikim stworzeniom w przystosowaniu się do zmieniających się czasów i wykorzystanie każdego cala naszych ogrodów jako źródła pokarmu – dla nas, zapylaczy i zagrożonej dzikiej fauny.

Zatem czytaj dalej, aby dowiedzieć się, w jaki sposób możesz się zaangażować w naszą kampanię Growing Greener, od czego zacząć już teraz i o czym napiszemy w kolejnych miesiącach, aby pomóc ci stać się proekologicznym ogrodnikiem – dla zdrowszej przyszłości dla ciebie, twojej rodziny ORAZ naszej planety.

Zielone fakty

- **2020 rok był trzecim najcieplejszym, piątym najbardziej mokrym i ósmym najsłoneczniejszym zarejestrowanym w historii Wielkiej Brytanii**
- **Okres pomiędzy 2011-2021 był średnio o 1,1°C cieplejszy niż 1961-1990**
- **W latach 2011-2020 zanotowano o 25% mniej mroźnych dni niż 1961-1990**

eprasa.pl 015c28690e

POZNAJ EKSPERTÓW

Nasza kampania Growing Greener zrzesza ekspertów m.in. z dziedzin klimatu, środowiska i produkcji żywności, którzy wspólnie stworzyli plan działań przyjaznych dla środowiska. Niezależnie od twojego zainteresowania ogrodnictwem i wielkości posiadanej działki znajdziesz tu wskazówki i zadania do wypróbowania, które przyniosą wiele pozytywnych efektów. Podejmując się wspólnie tych małych kroków dokonamy wielkich zmian!

Marian Boswall
jest wiodącą architektką krajobrazu, koncentrującą się na tym, w jaki sposób ogrodnictwo może uzdrowić nas i naszą planetę

„Dla mnie zrównoważone ogrodnictwo oznacza życzliwość: dla nas samych i dla ziemi. Pomyśl, jak wiele form życia utrzymujemy w ogrodach i jak one wspierają nas. Aby przetrwać i dobrze się rozwijać powinniśmy się sobą nawzajem opiekować”.

Kate Bradbury
jest naszą redaktorką do spraw dzikiej przyrody i autorką książki „The Wildlife Gardener”

„Pomaganie dzikim stworzeniom jest moją pasją – wszystko co robię, robię z myślą o pszczołach, ptakach, gąsienicach i jeżach. Wierzę w to, że my, ogrodnicy, możemy ocalić gatunki poprzez połączenie naszych ogrodów, aby stworzyć największy rezerwat przyrody w Wielkiej Brytanii. Dołącz do mnie!”

Profesor Nigel Dunnet
specjalista w zakresie projektowania zrównoważonych ogrodów w przestrzeni publicznej, m.in. w Parku Olimpijskim im. Królowej Elżbiety.

„Od zawsze starałem się uprawiać ogród w sposób zrównoważony, w szczególności skupiając się na oszczędnym gospodarowaniu wodą, sadzeniu roślin odpornych na suszę oraz zbieraniu deszczówki, kiedy zbyt obficie pada!”

Dr Tijana Blanusa
prowadzi badania dla RHS (Królewskie Towarzystwo Ogrodnicze) w zakresie korzyści, jakie przynoszą nam rośliny

„Pomagam ogrodnikom przy wyborze roślin do sadzenia, tak by nie tylko efektownie się prezentowały, ale przyniosły korzyść środowisku. To, co będziemy uprawiać w naszych ogrodach i w jaki sposób nimi zarządzać może mieć ogromny wpływ na środowisko.”

Profesor Tim Lang
jest profesorem emerytowanym polityki żywnościowej na City University w Londynie oraz prezesem organizacji Garden Organic

„Ogrody owocowe i warzywne mogą stać się centrami różnorodności biologicznej oraz racjonalnej gospodarki wodnej i gruntowej. Zrównoważone ogrodnictwo to nie tylko prowadzenie ogrodu – to myślenie o tym, w jaki sposób to robić. Sadź. Pielęgnuj. Jedz. Korzystaj!”

ILUSTRACJA: ELIN BROKENSHAW.
GREENER FACTS SOURCE: *INTERNATIONAL JOURNAL OF CLIMATOLOGY*, JULY 2021

eprasa.pl 015c28690e

10 KROKÓW

Jeśli naprawdę chcesz uprawiać rośliny w bardziej proekologiczny sposób, lecz nie jesteś pewien, od czego zacząć, oto kilka prostych wskazówek. Niezależnie od tego, jakiej wielkości jest twój ogród, już teraz możesz podjąć tych kilka konstruktywnych działań, które nie pociągają za sobą drastycznych zmian, ani wymagają nadmiernego wysiłku. Wybierz więc z naszej listy jedno lub dwa i je wypróbuj. W nadchodzących miesiącach wszystkie te zagadnienia omówimy w bardziej szczegółowy sposób.

Zielone fakty

- W latach 1991-2020 opady deszczu zwiększyły się o 12% (zimą) i 7% (latem), w porównaniu do 1961-1990
- W 2020 drzewa trzymały liście o średnio 6,2 dnia dłużej niż w okresie 1999-2019

1 Po prostu uprawiaj

Uprawianie jak największej ilości roślin jest główną bronią w walce ze zmianami klimatu. Rośliny pochłaniają dwutlenek węgla, oczyszczają powietrze ze szkodliwych substancji i ograniczają parowanie wody z gleby, (zapobiegając tym samym większym zmianom klimatu), poprawiają jakość powietrza i przeciwdziałają powodziom. Największą rolę odgrywają tu drzewa, lecz krzewy i rosnące pod ich koronami byliny również mają duże znaczenie. Nie zapomnij też o swoim stawie – porządnie obsadzony roślinami magazynuje więcej dwutlenku węgla niż porośnięty drzewami obszar o tej samej powierzchni. O tym jak wysiać nasiona w domu już teraz dowiesz się więcej na **www.GardenersWorld.com/sow-indoors**

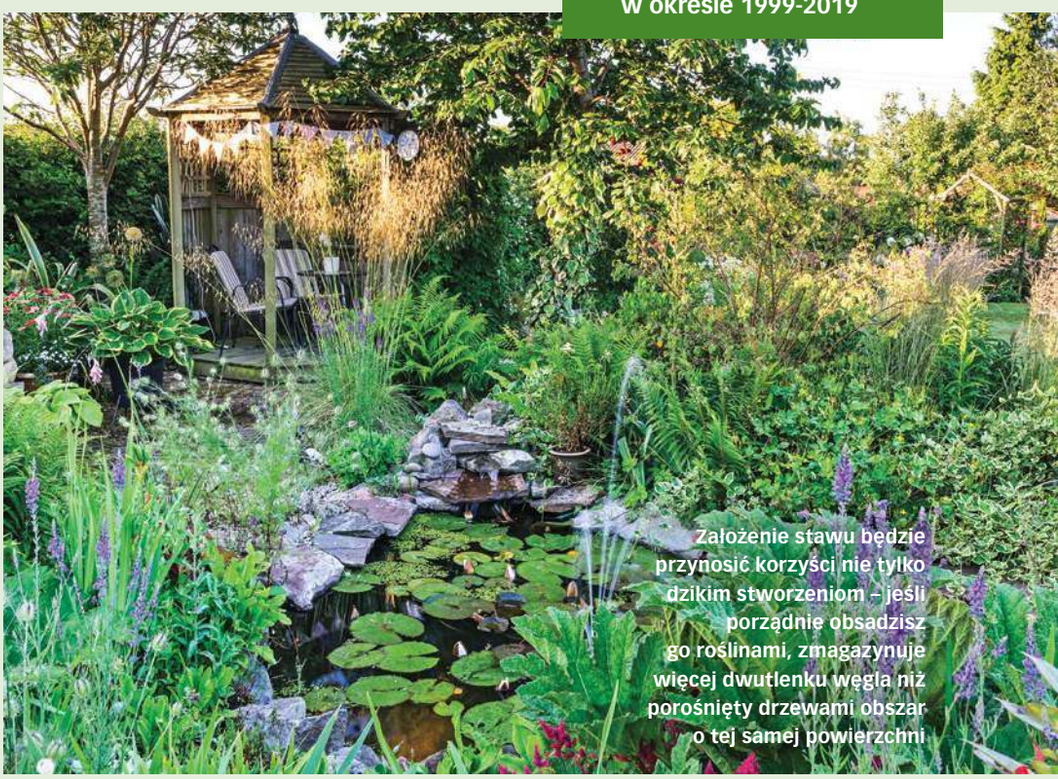

Założenie stawu będzie przynosić korzyści nie tylko dzikim stworzeniom – jeśli porządnie obsadzisz go roślinami, zmagazynuje więcej dwutlenku węgla niż porośnięty drzewami obszar o tej samej powierzchni

2 Uprawiaj w domu

Uprawiaj własne warzywa i ciesz się jedzeniem sezonowym – niech żywnościokilometry [odległość, jaką żywność musi pokonać od producenta do konsumenta – red.] odejdą w przeszłość. Zacznij od łatwych w uprawie gatunków, takich jak sałaty, szybkorosnące zioła, cukinie i fasola pnąca. Jeśli masz szklarnię lub osłonięty taras, wypróbuj pomidory i papryki. Nie staniesz się zupełnie samowystarczalny, ale wszystko to się zsumuje! Już teraz wysiej papryczki chili [w Polsce na początku marca – red.] na słonecznym parapecie. Jeśli uwielbiasz mieć w domu kwiaty cięte, samodzielnie zacznij je uprawiać – za tymi importowanymi kryją się ogromne ilości przebytych kilometrów, dlatego pokochaj te lokalne. Po porady dotyczące uprawy warzyw dla początkujących zajrzyj na **www.GardenersWorld.com/easy-veg**

3 Zamień szare na zielone

Pokryj roślinami każdą przestrzeń w ogrodzie – wiąże się to z wieloma korzyściami, na przykład oszczędzaniem pieniędzy na ogrzewaniu! Żywopłoty wyłapują zanieczyszczenia znajdujące się w powietrzu, jeszcze zanim wtargną do twojego domu, a rośliny izolują ściany, ogrzewając budynek zimą i chłodząc go latem. Im więcej roślin uprawiamy, tym więcej pochłoną dwutlenku węgla – a zatem pokryj brzydkie płoty pnączami, dodaj łuki i obeliski ogrodowe, aby stworzyć dodatkowe pionowe powierzchnie do uprawy, wykorzystaj skrzynki na kwiaty w oknach i zazieleń tarasy oraz zabetonowane części ogródka doniczkami. Po więcej wskazówek, jak uprawiać rośliny w doniczkach zajrzyj na **www.GardenersWorld.com/pots-containers**

Zielone fakty

- W 2020 w Wielkiej Brytanii zanotowano piątą najbardziej deszczową zimę i piątą najbardziej suchą wiosnę, natomiast w Anglii najbardziej suchy maj od 1862 roku
- W latach 2011-2020 w Wielkiej Brytanii spadło o 9% więcej deszczu niż w okresie 1961-1990

4 Zmniejsz użycie pestycydów i nawozów

Pestycydy obejmują środki owadobójcze, chwastobójcze i grzybobójcze – wszystkie razem stanowią śmiertelną mieszankę, która zabija owady oraz rośliny, których owady potrzebują. Ponadto, wraz ze sztucznymi nawozami mogą spłynąć do strumyków i rzek, powodując zakwit glonów, zabijając ryby i bezkręgowce. Zamiast tego przejdź na naturalne metody – nowy rok to idealny moment na nowe początki! Zajrzyj po porady na **www.GardenersWorld.com/organic**

5 Oszczędzaj wodę

Zmiany klimatu mogą doprowadzić nie tylko do częstszego występowania susz i zakazów używania węży ogrodowych, ale także do częstszych powodzi. Woda z kranu jest cennym zasobem, a więc staraj się jak najmniej jej używać. Większość z nas posiada przynajmniej jedną beczkę do przechowywania deszczówki, lecz może masz możliwość nabycia dodatkowej, a jeśli nie posiadasz żadnej, zainwestuj w nią teraz. Zajrzyj na **www.GarderesWorld.com/save-water** po więcej porad na temat sposobów oszczędzania wody.

6 Wspomóż dziką przyrodę

Wiele gatunków rodzimej fauny wymiera, a zmiany klimatu doprowadzą do ich całkowitego wyginięcia. Uprawiając ogród dla dzikich stworzeń możemy przyczynić się do stabilizacji ich populacji,

ZDJĘCIA: BBC/SAM BARKER; SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

eprasa.pl 015c28690e

Samodzielna uprawa sałat jest szybka, łatwa i oznacza dostęp do świeżego, naturalnego jedzenia bez opakowań, które nie przebyło tysięcy kilometrów

a nawet odwrócić proces ich ginięcia. Jeżeli wszyscy zaczniemy uprawiać kwiaty przyjazne pszczołom oraz rośliny żywicielskie dla gąsienic, zrobimy miejsce dla jeży i wykopiemy staw – podamy bezbronnym gatunkom pomocną dłoń. Zacznij działać już teraz – wprowadzając do ogrodu odpowiednie gatunki roślin oraz tworząc przydatne siedliska, przygotujesz go dla stworzeń, które wkrótce wybudzą się z zimowego snu. Więcej porad dotyczących ogrodnictwa dla dzikiej fauny znajdziesz na **www.GardenersWorld.com/wildlife**

7 Zmniejsz, zużyj, zrecyklinguj

Czy naprawdę musisz kupować nowe narzędzia i gadżety ogrodnicze? Jeżeli zadbasz o te, które obecne posiadasz i znajdziesz rozmaite zastosowania dla swojego sprzętu – będą dłużej sprawne. Już teraz ustal plan zabiegów pielęgnacyjnych na nadchodzący rok – po prostu po każdym użyciu narzędzi poświęć trochę czasu na ich wyczyszczenie i zadbaj o ich właściwe przechowywanie, a dłużej ci posłużą, więc będziesz mniej kupować i wyrzucać. Obejrzyj, jak dbać o drewniane narzędzia na **www.GardenersWorld.com/tool-care**

8 Ogranicz zużycie plastiku

Tworzywa sztuczne wytwarza się z paliw kopalnych. Trudno je skutecznie powtórnie przetworzyć, a pozbywając się ich, zanieczyszczamy środowisko. Jeśli zmniejszysz ilość kupowanych produktów z plastiku, twój wkład w zużycie paliw kopalnych oraz produkcję zanieczyszczeń również się zmniejszy. Dzięki temu, że wyczyścisz i ponownie wykorzystasz ogrodowe przedmioty z plastiku, które posiadasz, wydłużysz ich żywotność i zmniejszysz swoją konsumpcję. Lecz jak wiele ich używasz? Przeprowadź dzisiaj „plastikową kontrolę" i pomyśl, co możesz zrobić, aby zmniejszyć ich liczbę. Dowiedz się, w jaki sposób być mniej zależnym od tworzyw sztucznych na **www.GardenersWorld.com/plastic**

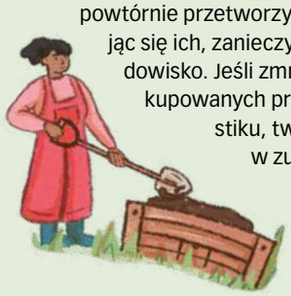

9 Kompostuj więcej i lepiej

Kompostowanie to jedna z lepszych rzeczy, jaką możesz zrobić dla planety. Dlaczego? Ponieważ to naturalny sposób na odnowę. Nieważne, jak mały jest twój ogród – zrób w nim miejsce na kosz na zielone odpady. Otrzymasz darmowe źródło bogatego w substancje odżywcze kompostu, jednocześnie zapewniając dzikim stworzeniom schronienie oraz zmniejszając ilość odpadów trafiających na wysypisko. Przejrzyj nasz przewodnik o kompostowaniu dla początkujących na str. 64 oraz **www.GardenersWorld.com/composting**

10 Mniej kopania i mniej torfu

Na zmiany klimatu wpływa to, co znajduje się pod naszymi nogami. Torfowiska magazynują ogromne ilości węgla – więcej na metr kwadratowy niż równowartość lasu. Jeśli przejdziesz na podłoże beztorfowe, węgiel pozostanie tam, gdzie powinien – w glebie! Ziemia także magazynuje węgiel, a kopanie może go uwalniać, dlatego warto zgłębić temat uprawy ogrodu metodą „bez kopania", zerkając na **www.GardenersWorld.com/no-dig**

Zamiast plastikowych doniczek spróbuj użyć biodegradowalnych lub zrób je samodzielnie z gazet lub kartonów po mleku

TWÓJ WKŁAD

Ogrodnicy należą do grupy osób najbardziej zaangażowanych w działania na rzecz środowiska. W niedawno przeprowadzonym sondażu* 39% z was przyznało, że już podjęło działania – w porównaniu do zaledwie 14% ludności państwa. Więcej recyklingujecie, a kiedy tylko możecie czynnie unikacie wytwarzania odpadów i angażujecie się w działania na rzecz ochrony środowiska. Trudno się temu dziwić – ogrody, jak już wspomniał Monty na naszych łamach, są „na pierwszej linii walki ze zmianami klimatu".

Twoje działania w liczbach

Czytelnicy magazynu GW są bardziej skłonni wyrazić definitywną zgodę na to, aby dokonać zmian w swoim życiu, a nawet pójść na kompromisy na rzecz środowiska:

- 91% z was świadomie podejmuje decyzję, że będzie **recyklingować**, względem 79% populacji Wielkiej Brytanii ogółem
- 57% z was całkowicie się zgadza, że to nasz **wspólny obowiązek**, wobec 43% ogółu
- 48% zdecydowanie zgadza się, że **plastiki jednorazowego użytku** powinny być zakazane, wobec 31% ogółu
- 68% dokłada starań, żeby zmniejszyć **zużycie wody**, względem 58% ogółu
- 79% stara się kupować produkty pozyskiwane w sposób przyjazny dla środowiska

*ŹRÓDŁO: GB TGI 2021 PAŹDZIERNIK© KANTAR 2021

eprasa.pl 015c28690e

Ogrodnicy
dla planety

Moc roślin

Instynktownie wiemy, że ogrody są dla nas dobre, ale czy mogą także uleczyć naszą planetę? Nigel Dunnet wyjaśnia, jakie korzyści rośliny przynoszą środowisku naturalnemu oraz radzi, w jaki sposób maksymalnie wykorzystać ich moc

Profesor **Nigel Dunnet** jest członkiem panelu ekspertów zaangażowanych w naszą kampanię Growing Greener oraz wiodącym specjalistą w zakresie zrównoważonego podejścia do projektowania ogrodów

Często pojawiającym się przedmiotem dyskusji toczących się w kręgach projektantów ogrodów jest: „Czy w ogrodzie powinny znajdować się rośliny?". Cóż, niekoniecznie – może być całkowicie surowy i pozbawiony życia. Jednak nie jest to rodzaj ogrodu, jaki sam chciałbym posiadać! Nie chodzi tu tylko o doznania wzrokowe oraz poczucie zadowolenia, które dają rośliny, czy też o korzyści, z którymi kojarzy nam się uprawianie ogrodu; to sprawa bardziej fundamentalna: rośliny i zieleń stanowią trzon wszystkich korzyści środowiskowych płynących z ogrodnictwa.

Według mnie tworzenie zrównoważonego, przyjaznego środowisku ogrodu, który jest jednocześnie piękny i wygodny to właśnie esencja ogrodnictwa. Jeśli jest prowadzony w sposób zrównoważony, wówczas faktycznie możesz coś zmienić – jeśli myślisz, że twój skrawek ziemi jest zbyt mały, aby przynieść jakiekolwiek korzyści, pamiętaj, że każdy pojedynczy ogródek lub zielona przestrzeń stanowią część o wiele większej sieci i – patrząc z lotu ptaka – płoty i granice nie są tak istotne, liczy się całość.

Nie musisz rezygnować z dobrze prezentującego się, funkcjonalnego ogrodu tylko po to, aby był on bardziej zrównoważony. Niektórzy uważają, że im mniej uporządkowany mają ogród, tym bardziej przyjazny jest on dla dzikiej fauny, lecz wcale nie o to chodzi. W przypadku zrównoważonego ogrodnictwa, dobrze jest odrzucić myślenie typu „musisz zrobić to, nie wolno ci robić tego". Pomyśl raczej, że jakiekolwiek zwiększenie ilości wysiewanych nasion będzie z reguły korzystne.

> *„Nie musisz rezygnować z dobrze prezentującego się, funkcjonalnego ogrodu tylko po to, aby był on bardziej zrównoważony"*

Kiedy już uda nam się rozszerzyć uprawę, korzyści środowiskowe wypłyną nie tylko z samych roślin; chodzi o ich połączenie z glebą oraz zmniejszenie ilości uszczelnionych powierzchni, takich jak chodniki i inne „twarde" elementy ogrodu. Ogród może się stać

zielone fakty

- **Szacuje się, że ogrody w Wielkiej Brytanii łącznie zajmują powierzchnię 10 mln akrów – to więcej, niż suma wszystkich rezerwatów przyrody w kraju**
- **Podczas fotosyntezy rośliny pobierają dwutlenek węgla z atmosfery, który przekształcają w glukozę, którą wykorzystują do wzrostu**

ZDJĘCIA: RACHEL WARNE
ILUSTRATRACJA: ELIN BROKENSHAW

eprasa.pl 015c28690e

ochronną gąbką, która będzie wchłaniać silne opady deszczu, będąc tym samym zabezpieczeniem przed powodzią. Natomiast ważną funkcją gleby jest magazynowanie węgla: unikanie w ogrodzie miejsc, w których nic nie rośnie oraz pozostawienia nagiej ziemi zimą pomoże ograniczyć uwalnianie węgla zmagazynowanego w glebie, a więc powinna ona zawsze być porośnięta roślinami.

Drzewa oraz krzewy magazynują węgiel, przez co są pomocne w osiągnięciu neutralności węglowej, a ogród ma pozytywny wpływ na zmniejszenie poziomu emisji dwutlenku węgla. Możemy również dążyć do zastosowania zamkniętego obiegu wody w ogrodzie, dzięki któremu uda nam się zatrzymać w nim wodę opadową, która do niego spada. Wybór roślin odpornych na suszę umożliwi gromadzenie wody w okresach suszy, ponieważ nie będzie potrzeby, aby je podlewać. Badanie przeprowadzone przez Królewskie Towarzystwo Ogrodnicze (RHS) wskazuje, że temperatury powietrza na obszarach porośniętych roślinami są niższe niż na terenach zabudowanych lub z niezagospodarowaną ziemią. W obecnych czasach, kiedy przeważają skrajne warunki pogodowe, pełne roślinności ogrody przyczyniają się do obniżenia letnich temperatur.

Bioróżnorodność w przyrodzie dostarcza ogromną ilość narzędzi, które mogą nam pomóc uporać się z kryzysem ekologicznym, przy czym nasze ogrody mogą się stać skarbnicami tej bioróżnorodności. Najlepszym rozwiązaniem jest uprawa wielu rodzajów roślin kwitnących (z pojedynczymi kwiatami), tak by jak najdłużej w ciągu roku mieć w ogrodzie kwiaty, oraz wprowadzenie pięter zieleni: drzew, krzewów, bylin oraz roślin okrywowych.

Ograniczamy używanie torfu

Marc Redmile-Gordon, pracownik naukowy Królewskiego Towarzystwa Ogrodniczego (RHS) wyjaśnia, dlaczego ogrodnicy powinni używać tylko podłoża beztorfowego

Torfowiska magazynują węgiel przez tysiące lat – pod warunkiem, że się ich nie naruszy. Wydobycie torfu powoduje intensywną emisję CO_2 z bagien (oraz utratę bioróżnorodności), przez co skład węgla w torfie, który wykorzystuje się w ogrodnictwie, zmniejsza się wówczas o pokłady zakumulowane przez poprzednie tysiące lat. Dzieje się tak, ponieważ węgiel, który mógłby pozostać poza atmosferą przez tysiąclecia zostaje gwałtownie przekształcony w dwutlenek węgla.

Roślina rosnąca w torfie magazynuje węgiel, lecz jego masa pozostaje stabilna tylko przez kilka miesięcy lub lat. Dlatego wskaźnik sekwestracji w torfowiskach jest znacznie wyższy niż w roślinach.

zielone fakty

- Pojedynczy dąb przez 100 lat magazynuje 2,9 ton węgla
- Nasadzenia mieszane pochłaniają rocznie średnio 1 tonę węgla na 0,4 ha
- Kamień, beton i asfalt pochłaniają o 50% mniej deszczówki niż większość rodzajów gleby

eprasa.pl 015c28690e

JAK WPROWADZIĆ DO OGRODU WIĘCEJ ZIELENI

Jak wprowadzić więcej roślin do naszego życia i ogrodu? Mam taką zasadę – kiedy tylko zauważam jakąś budowlę lub konstrukcję, od razu pojawia się myśl: czy ich funkcję mogą przejąć rośliny? Czy potrzebuję aż tyle twardej nawierzchni, bruku lub podjazdu? Czy mogę te obszary pokryć zielenią? I wreszcie, czy mój ogród może być bardziej zróżnicowany?

Zdecyduj się na żywopłot

Korzyści Czystsze powietrze, ochrona przed hałasem, więcej dzikiej fauny

Wyznacz granice ogrodu żywopłotem– może zastąpić panele ogrodzeniowe lub rosnąć przed nimi. Mieszanka z rodzimych gatunków krzewów, takich jak głóg, buk, grab i dzika róża będzie bardziej wartościowa dla dzikich stworzeń niż monokultury złożone z pojedynczych gatunków. Dostarczą one także mnóstwo kwiatów i owoców. Dodaj do nich jeszcze pnącza, np. wiciokrzew, a twój żywopłot będzie pięknie pachniał. Ogrodzenie z posadzonych krzewów – zwłaszcza gdy mają one duże liście i są gatunkami zimozielonymi, jak np. fatsja japońska (*Fatsia japonica*) – tłumi również hałas oraz oczyszcza powietrze z cząstek stałych.

Kiedy sadzić Zima, wiosna i jesień

Jak Przygotuj glebę pod żywopłot – wykop w niej rowek, usuń wszelkie chwasty i zasil ją materią organiczną. **DOBRA RADA** Jeśli zamierzasz posadzić żywopłot przy granicy działki pamiętaj, aby pozostawić roślinom wystarczającą ilość miejsca na rozrost.

www.GardenersWorld.com/wildlife-hedge

U podnóża żywopłotu mieszanego znajdzie się miejsce dla cieniolubnych roślin

Sięgnij wyżej

Korzyści Regulacja temperatury, większe plony, więcej dzikich stworzeń

Niech twój ogród będzie jak najbardziej trójwymiarowy, tak by rośliny mogły rosnąć wzwyż i wszerz. Drzewa liściaste, krzewy oraz pnącza regulują temperaturę, przepuszczając światło oraz ciepło zimą i zapewniając cień latem. W małym ogrodzie niezbędne są drzewa, które będą go zdobić przez cały sezon, przynosząc jednocześnie wiele korzyści dzikim stworzeniom – na przykład niewielkich rozmiarów rajska jabłoń.

Kiedy sadzić Zima, wiosna i jesień

Jak Poszukaj informacji na temat odpowiedniej rośliny – jeśli zbytnio się rozrośnie i za kilka lat będzie trzeba ją usunąć, nie jest ona wyborem przyjaznym dla środowiska. **DOBRA RADA** Zanim kupisz roślinę, dowiedz się, jak ją przycinać – kiedy nadejdzie odpowiedni czas, będziesz wiedział, jak się za to zabrać.

Odzienie dla domu

Korzyści Izolacja, siedliska dla dzikich stworzeń

Rośliny rosnące pod ścianami domu mogą pełnić rolę izolacji cieplnej i często służą także ptakom jako miejsce do gniazdowania. Najprościej wybrać pnącza samoczepne, takie jak hortensja pnąca (*Hydrangea petiolaris*).

Zazieleń podjazd

Korzyści Wychwytuje węgiel, oszczędza wodę

Koła zajmują bardzo małą powierzchnię, a więc sprawdź, które to dokładnie miejsce, a na pozostałej powierzchni posadź rośliny. Rozchodniki i trawy idealnie się sprawdzą w strefie o różnym przeznaczeniu. Nasadzenie wchłonie wodę spadającą pod postacią obfitych opadów, która w przeciwnym razie mogłaby spłynąć do studzienki kanalizacyjnej, a nawet spowodować zalanie.

Kiedy Zima, wiosna i jesień

Jak Do utwardzenia podjazdu wybierz przepuszczalną nawierzchnię, żwir zespolony żywicą lub kostkę betonową, umożliwiające przenikanie wody do ziemi. **DOBRA RADA** Upewnij się, że fundamenty również wykonane są z przepuszczalnych materiałów.

Ożyw trawnik

Korzyści Większa bioróżnorodność

Załóż łąkę kwietną z jaskrami i stokrotkami. Podczas gdy już sama uprawa wielu roślin sprawi, że twój ogród pochłonie z powietrza więcej dwutlenku węgla, jeszcze większe korzyści przyniesie posadzenie ich różnych rodzajów.

Odpowiednia roślina w odpowiednim miejscu

Korzyści Oszczędność zasobów

Oszczędź sobie wysiłku, wybierając odpowiednią roślinę na odpowiednie miejsce oraz biorąc pod uwagę panujący w twoim ogrodzie mikrokli-

Zielone fakty

- Rocznie sprzedaje się w Wielkiej Brytanii ok. 500 mln doniczek i kuwet do wysiewu nasion. Większość ulega spaleniu lub ląduje na wysypisku śmieci
- Przeciętny brytyjski ogrodnik w ciągu życia wydaje 10 000 funtów na rośliny

Dla wzbogacenia małego ogródka oraz zapewnienia w nim cienia latem warto dodać drzewa i pnącza

Zielone fakty

- Żywopłot mieszany o długości 100 m jest w stanie w ciągu roku pochłonąć 1,2 tony CO_2
- Jedno z badań wykazało, że lasy, do których wprowadzono nową odmianę drzewa, magazynują o 6% więcej węgla, co oznacza, że żywopłot mieszany będzie lepszym pochłaniaczem węgla, niż jednogatunkowy

Rośliny rosnące wzdłuż krawędzi podjazdu ładnie wyglądają oraz pomogą wchłonąć wodę podczas obfitych opadów

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; NICK SMITH
ILUSTRATRACJA: ELIN BROKENSHAW

eprasa.pl 015c28690e

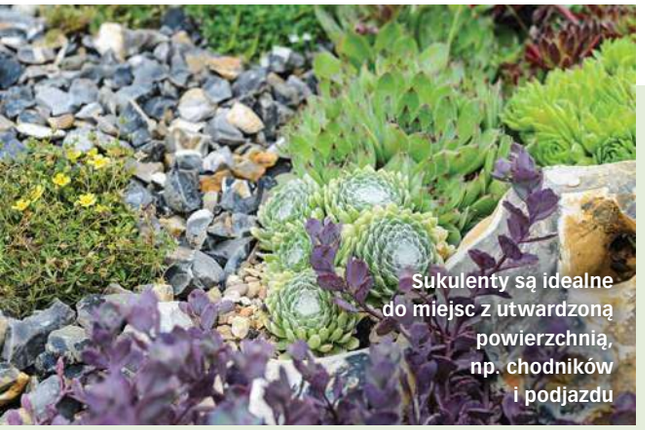

Sukulenty są idealne do miejsc z utwardzoną powierzchnią, np. chodników i podjazdu

mat – słońce lub cień, mokry lub suchy (lawenda lub żurawka, wierzba lub budleja).

Kompostuj, kompostuj, kompostuj

Korzyści Wychwytywanie dwutlenku węgla, oszczędność zasobów

Podstawą zrównoważonego ogrodu jest tzw. układ zamknięty oraz gospodarowanie zasobami naturalnymi, a także redukcja odpadów. Zrobienie kompostu w ogrodzie jest doskonałym tego przykładem. Kiedy dojrzeje, użyj go do ściółkowania rabat i grządek.

Kiedy Cały rok

Jak Użyj pojemnika lub zrób pryzmę o objętości przynajmniej 90 m^3. Najpierw przełóż warstwy z odpadów brązowych warstwami odpadów zielonych, po czym jak najczęściej wszystko mieszaj, aby rozkład był równomierny. **DOBRA RADA** Kompost powinien zawsze być nieco wilgotny, a więc odkrywaj go i przykrywaj wedle potrzeby.

Starannie wybieraj dostawców

Korzyści Oszczędność zasobów

To część szerszej wizji związanej z ogrodnictwem przyjaznym środowisku. Kiedy tylko możesz, wspieraj lokalne szkółki, aby rośliny nie musiały podróżować z daleka.

Rozmnażaj rośliny

Korzyści Oszczędność zasobów

Jeśli zaczniesz rozmnażać swoje rośliny, będziesz mieć pewność, że nie używasz torfu, chemikaliów, nadmiernej ilości energii do ogrzewania, wody oraz plastikowych przedmiotów jednorazowego użytku.

Kiedy Przez cały rok

Jak Wypróbuj siew nasion, rozmnażanie przez rozłogi oraz pobieranie sadzonek, np. korzeniowych, na co nadeszła idealna pora.

www.GardenersWorld.com/plant-propagation

Zielone fakty

- Każdy metr kwadratowy tarasu z płytek kamiennych odpowiada ze emisję ok. 47 kg CO_2 do atmosfery
- Badania wykazały, że pnącza wcale nie zatrzymują wilgoci w ścianach, a je ochraniają, utrzymując wilgoć na stałym poziomie

Zakładanie żywopłotu z roślin z gołym korzeniem

Rośliny z gołym korzeniem są dostępne do końca zimy, a więc luty jest dobrym miesiącem na to, aby z nich skorzystać. Są bardzo przyjaznym dla środowiska wyborem, ponieważ rosną w ziemi, a nie w podłożu do roślin doniczkowych i są łatwe do przetransportowania.

1 Przygotuj rośliny: namocz korzenie, trzymając je przez dwie godziny w wodzie, aby dobrze nasiąkły, po czym lekko je przytnij.

2 Używając sznurka wyznacz linię sadzenia, po czym wykop rów tak głęboki jak długie są korzenie roślin.

3 Posadź rośliny, zachowując odpowiedni odstęp, w zależności od gatunku, po czym wstaw je do rowka, aby sprawdzić, czy jego głębokość jest odpowiednia.

4 Upewnij się, że wszystkie rośliny stoją pionowo, następnie uklep ziemię wokół korzeni tak, by nie było tam żadnych kieszeni powietrznych i podlej. Przytnij wszelkie obumarłe gałęzie.

eprasa.pl 015c28690e

Dołącz do grupy zajmującej się ogrodnictwem – poznasz nowych ludzi i przyczynisz się do ulepszenia okolicy, w której mieszkasz

Jak być ogrodnikiem bez ogrodu

Nie musisz posiadać ogrodu, aby móc zająć się uprawą roślin. Najprostszym sposobem jest poszukanie w twojej okolicy działek, ogrodów wspólnotowych oraz publicznych, w których możesz zostać wolontariuszem. Jeśli masz trudności, aby cokolwiek takiego znaleźć, spróbuj skontaktować się z poniższymi organizacjami, które pomogą ci dołączyć do któregoś z programów.

- Dołącz do jednego z już istniejących ogrodów społecznościowych lub zainicjuj powstanie nowego: **www.bit.ly/ogrody_spoleczne**
- Dowiedz się, jak zdobyć własną działkę: **www.pzd.pl**
- Weź udział w dorocznym konkursie Warszawa w Kwiatach **www.zzw.waw.pl/warszawawkwiatach**

Ogrodnicy **dla planety**

TWÓJ WKŁAD

Wiemy, że wy, nasi czytelnicy, jesteście zmotywowani do tego, by działać na rzecz środowiska naturalnego – nasze badanie jest tego dowodem. Jest tylu zapalonych, działających w zgodzie z naturą ogrodników, którzy wypróbowują inspirujące pomysły, że zawsze można się czegoś nowego nauczyć na temat bardziej ekologicznego ogrodnictwa. Dołącz do naszej kampanii i zdobądź wiedzę, która pomoże ci uczynić postępy w drodze ku bardziej zrównoważonemu ogrodnictwu. Uprawianie większej liczby roślin w twoim ogrodzie jest tylko jednym z wielu ważnych jego aspektów, a my na naszej stronie zgromadziliśmy najbardziej aktualne porady, które pomogą ci w tym roku poprowadzić uprawy bardziej zrównoważonymi metodami, niezależnie od tego, czy jesteś początkującym czy doświadczonym ogrodnikiem.

Zajrzyj na: www.GardenersWorld.com/growing-greener

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM
ILUSTRATRACJA: ELIN BROKENSHAW

eprasa.pl 015c28690e

NAJWIĘKSZY MAGAZYN

DLA BUDUJĄCYCH I REMONTUJĄCYCH DOM

NOWY NUMER JUŻ W SPRZEDAŻY!

BUDUJEMYDOM.PL

eprasa.pl 015028690e

Sukulenty na medal

Łatwe w uprawie, niewielkie sukulenty najlepiej czują się teraz pod dachem, a latem pod chmurką. **Carol Klein** wymienia swoje ulubione odmiany i opowiada, dlaczego są nieodzowne przez cały rok

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Niektóre sukulenty, np. eonium (*Aeonium*) 'Zwartkop', potrzebują zimą ciepła domu, ale latem świetnie rosną na zewnątrz

eprasa.pl 015c28b0d8

“Sukulenty wymagają niewiele pielęgnacji, o ile zapewni im się dużo światła i przepuszczalną glebę oraz ochroni przed mrozem. Często to, co zaczyna się jako zakupowy impuls, przekształca się wręcz w nałóg”

eprasa.pl 01

Wszystkie rośliny ewoluują w środowisku, aby zapewnić sobie przetrwanie. W niektórych częściach świata muszą sobie radzić z suszą – na dodatek często połączoną z upałami. Jedną ze strategii adaptacyjnych jest przechowywanie wody w liściach. Nazwa sukulent pochodzi od łacińskiego słowa *sucus*, oznaczającego sok.

Sukulenty należą do wielu różnych rodzin, ale mają jedną wspólną cechę: wykorzystują liście i w niektórych wypadkach łodygi jako zbiorniki wody, aby w czasie suszy nie wyschnąć i przeżyć. Większość kaktusów nie ma liści – gromadzą wodę w łodygach. Pamiętajmy, że wszystkie kaktusy są sukulentami, ale nie wszystkie sukulenty są kaktusami!

Wiele sukulentów ma grubą, woskowatą skórkę chroniącą liście przed palącym słońcem. Liście są często grube i mięsiste z powodu znajdującej się w nich tkanki służącej do przechowywania wody. Miejsca pokryte woskiem, włoskami lub kolcami tworzą wokół liści ochronny mikroklimat zmniejszający utratę wody. Sukulenty mają zawsze cienkie i płytkie korzenie, które potrafią pobierać wodę nie tylko z deszczu, ale też z mgły czy rosy. Stwierdzono, że niektóre sukulenty potrafią przetrwać bez deszczu nawet ponad dwa lata.

Choć większość z nich podchodzi z miejsc o suchym klimacie, zwykle rosną w skupiskach, bo burze piaskowe na pustyni mogłyby szybko zniszczyć młode rośliny czy nawet rośliny macierzyste – nie posiadają one struktur zdrewniałych.

Łatwe w uprawie rośliny doniczkowe

Większość sukulentów nie jest odporna na mróz. Niemniej cała ta grupa cieszy się wielką popularnością, szczególnie wśród rosnącej grupy osób, które interesują się uprawą roślin, ale nie mają ogrodu. Sukulenty bardzo często dekorują biurka – wszystkie prace biurowe są łatwiejsze i przyjemniejsze, gdy otaczają nas rośliny. Mam tu przy sobie tacę z sukulentami – odkąd je przyniosłam, pisanie tych słów stało się jeszcze przyjemniejsze.

Jeśli zapewnimy sukulentom dużą ilość światła i przepuszczalnego podłoża oraz zabezpieczymy je przed mrozem, niewiele więcej będzie im trzeba. Często to, co zaczyna się jako zakupowy impuls, przekształca się wręcz w nałóg. Sukulenty są nie tylko bezproblemowe – wręcz lubią pewną dozę zaniedbania – ale są też tak zróżnicowane, że przemawia to do osób o skłonnościach do tworzenia kolekcji. Niektórzy maniakalni kolekcjonerzy sukulentów traktują je jak zastępniki zwierząt domowych – i nie trzeba ich wyprowadzać na spacer!

Tytułem przykładu przyjrzyjmy się bliżej ich jednej grupie – tworzącym rozety

ZDJĘCIA: GETTY/COINUP, HAN XIANG CHUA, PHILIPP HARMS, PETROVVAL, PAUL STAROSTA, TORIE CHUGG, SARAH CUTTLE, PAUL DEBOIS, JASON INGRAM

10 sukulentowych gwiazd Carol

1 Starzec stapeliowaty (*Kleinia stapeliiformis*)

Roślina o dużych kwiatach, nieco przypominająca jastrzębca, z którym jako członek rodziny astrowatych jest odlegle spokrewniona. Rozprzestrzenia się pod ziemią, wypuszczając nowe pędy.

2 Grubosz jajowaty (*Crassula ovata*) 'Minima'

Mniejsza wersja powszechnie uprawianego drzewka szczęścia. Ma grube, mięsiste, jajowate, jaskrawozielone liście o karmazynowych brzegach. Jego pęd główny i rozgałęzienia są grube i wytrzymałe. Ta łatwa w uprawie, ciesząca oko roślina należy do rodziny gruboszowatych. Prawie wszystkie popularne grubosze uprawiane jako rośliny doniczkowe pochodzą z Afryki Południowej.

3 Eonium (*Aeonium*) 'Zwartkop'

Jeden z najbardziej znanych i popularnych, a jednocześnie jeden z największych nieodpornych na mróz sukulentów uprawianych jako rośliny doniczkowe. Niekiedy nazywany *Aeonium arboreum*, czyli eonium drzewiastym albo czarną różą pustyni. Ponieważ zwykle robi się przyciężkawy na czubku, warto pobudzać roślinę do rozkrzewiania się poprzez częste pobieranie sadzonek z ostatnich rozet liściowych z każdego pędu. Zimą nie podlewamy.

4 Rozchodnik karpacki (*Hylotelephium telephium*) 'Purple Emperor'

Jedna z najbardziej poszukiwanych mrozoodpornych roślin wyróżnionych nagrodą RHS Award of Garden Merit (AGM). Bardzo atrakcyjna – jej osiągające ponad 60 cm długości pędy przez cały sezon wegetacyjny poryte są ciemnofioletowymi liśćmi. W sierpniu-wrześniu pojawiają się na ich czubkach przypominające kalafiorki ciemnoróżowe pąki, które otwierając się, tworzą baldachy gwiaździstych, różowych kwiatów. Są one uwielbiane przez wylęgające się jesienią motyle.

5 Kalanchoe (*Kalanchoe pumila*)

Ta delikatna roślina z Madagaskaru jest wdzięczna pod każdym względem – ma jakby przypudrowane, ząbkowane liście, które początkowo są prawie białe, a z czasem różowieją. Już dzięki nim byłaby wystarczająco urocza, ale gdy warunki są odpowiednie i wyprodukuje skupiska ślicznych, różowych kwiatów o czterech płatkach, robi się jeszcze bardziej atrakcyjna. Nic dziwnego, że wyróżniono ją nagrodą RHS AGM.

6 Grubosz (*Crassula pyramidalis*)

Niewielki sukulent jakby z innego świata – ma frapującą formę – wygląda, jakby jego liście były ponakładane jeden na drugi jak płyty CD. Liście te tworzą wyjątkowe, kwadratowawe, rozgałęziające się po skosie pędy. Ten grubosz ma niezwykle wyrazisty wygląd i wielką osobowość. Niekiedy produkuje odrośla, które można oddzielić od rośliny i zasadzić do doniczki wypełnionej żwirowatym podłożem. Jest rośliną monokarpiczną – zamiera po kwitnieniu, ale zanim to nastąpi, zwykle rozsiewa się i w ten sposób przekazuje życie dalej.

7 Rojnik (*Sempervivum*)

Łacińska nazwa oznacza „wiecznie żywy". Te wspaniałe rośliny są zimozielone, całkowicie mrozoodporne, bardzo zróżnicowane i niezwykle proste w uprawie i rozmnażaniu. Tworzą stopniowo powiększającą się społeczność odrębnych rozet, które można oddzielić i uprawiać jako nowe rośliny. Ich długi związek z ludzkością odzwierciedlony jest w ich nazwach potocznych i w folklorze. Rojniki, znane też jako „kamienne róże", można uprawiać praktycznie bez zasilania; tradycyjnie sadzi się je między dachówkami: według wierzeń ludowych chronią przed uderzeniem piorunów.

1 Starzec stapeliowaty (*Kleinia stapeliiformis*)

eprasa.pl 015c28690e

2 Grubosz jajowaty (*Crassula ovata*) 'Minima'

6 Grubosz (*Crassula pyramidalis*)

9 Haworsja pasiasta (*Haworthia fasciata*)

3 Eonium (*Aeonium*) 'Zwartkop'

7 Rojnik (*Sempervivum*)

10 Zygokaktus (*Schlumbergera*)

4 Rozchodnik karpacki (*Hylotelephium telephium*) 'Purple Emperor'

8 Agawa królowej Wiktorii (*Agave victoriae-reginae*)

5 Kalanchoe (*Kalanchoe pumila*)

8 Agawa królowej Wiktorii (*Agave victoriae-reginae*)

Ta meksykańska agawa jest niekiedy uprawiana pod chmurką w ciepłych, zacisznych ogrodach, ale w Wielkiej Brytanii lepiej czuje się pod osłoną, np. w glinianej donicy jako wystawiany latem do ogrodu soliter; może tam być ozdobą ustawionej razem kolekcji sukulentów w donicach. Jej grube, niebieskawozielone liście noszą zarysowane na biało ślady innych liści, co nadaje jej wyjątkowy wygląd – przypomina wręcz rzeźbę.

9 Haworsja pasiasta (*Haworthia fasciata*)

Ten niewielki, ale wyrazisty sukulent wygląda prawie jak miniaturowy aloes. Drugi człon jego nazwy pochodzi od srebrzystobiałych pasków na mięsistych, ostro zakończonych, ciemnozielonych liściach. Tak naprawdę to brodawki, które nadają roślinie ciekawą teksturę i odlotowy wygląd. Może rosnąć sama albo z innymi sukulentami – zawsze robi wrażenie.

10 Zygokaktus (*Schlumbergera*)

Dobrze znanego kaktusa bożonarodzeniowego raczej nie kojarzymy jako sukulenta. Dowodzi to, jak długowieczne potrafią one być i jak łatwo jest się nimi zajmować. Wielu z nas ma w rodzinie kogoś, kto ma zygokaktusa obrastającego w legendy. Pochodzą z Brazylii i w przeciwieństwie do innych sukulentów są roślinami dżungli – niekiedy epifitami (rosną na innej roślinie). To tolerancyjne, przyjemne rośliny, które często zachwycają nas swoimi niezwykłymi kwiatami w okresie Bożego Narodzenia.

eprasa.pl 015c28690e

eszeweriom, które można było kiedyś zobaczyć w przestrzeni publicznej – Rada Miasta Torbay co roku montowała na wystawie Chelsea Flower Show wspaniały trójwymiarowy eksponat złożony prawie wyłącznie z eszewerii.

Eszewerie występują w setkach odmian – większość z nich wyhodowano z przeznaczeniem na rośliny doniczkowe. To naturalnie uprawa roślin w skali mikro, ale choć sukulenty wymagają tak niewiele uwagi, to nadal opieka nad czymś zielonym (albo brązowym, srebrzystym, bądź niebieskawym).

Poza osłoną od mrozu i okazjonalnym łykiem wody potrzebują jedynie światła – a skoro pochodzą z otwartych, odsłoniętych przestrzeni, nic dziwnego, że powinny mieć go pod dostatkiem. W niektórych częściach Wielkiej Brytanii, np. na ciepłych, osłoniętych zboczach wyspy St. Michael's Mount w Kornwalii, wiele z nich rośnie pod chmurką. Ale gdy pojawił się wyjątkowo silny mróz, nawet w tym środowisku niektóre starsze rośliny obumarły, choć rosły na najlepszych możliwych stanowiskach – np. od południa, w szczelinach skał.

Zielono mi

Istnieje kilka sukulentów, które są w stanie przetrwać w ogrodach w całym kraju. Liczba ich odmian jest ograniczona i choć na idealnych stanowiskach da się uprawiać agawy i jukki oraz nawiązać do tropików, wystawiając na lato do ogrodu eonium i inne sukulenty nieodporne na mróz, bardzo niewiele sukulentów daje sobie radę rok po roku z brytyjską zimą. Naturalnie to albo nasze rośliny rodzime albo sukulenty pochodzące spoza Wysp Brytyjskich, ale z rejonów o podobnym klimacie. Najbardziej oczywistym przykładem jest rozchodnik ostry (*Sedum acre*), którego drugi człon nazwy nawiązuje podobno do smaku jego liści.

Rozchodnik ostry jest jedną – czasem jedyną – rośliną uprawianą na zielonych dachach. Z powodu swojej niewielkiej wysokości, zdolności do długiego wytrzymywania bez wody i faktu, że z każdego małego, jajowatego liścia może powstać nowa roślina, idealnie nadaje się na zielone dachy, które muszą sobie radzić same.

Takie zielone dachy mają wiele zalet – działają jak izolacja, chroniąc przed chłodem zimą, a latem przed gorącem. Filtrują też wodę i pomagają zapobiegać gwałtownym podtopieniom. Ponadto, co równie ważne, ich gwiaździste kwiaty są doskonałym źródłem pyłku i nektaru, a owadom nie przeszkadza człowiek.

Wśród rozchodników rodzimych mamy też na Wyspach Brytyjskich rozchodnik karpacki (*Hylotelephium telephium*), który często można znaleźć w ogrodach, a także lubiany przeze mnie rożeniec górski (*Rhodiola rosea*). Po raz pierwszy zobaczyłam go w małym ogrodzie przy domu, do którego przeprowadziliśmy się, gdy miałam może osiem lat. Było tam bardzo niewiele roślin, a kilka rosnących tam kęp rożeńca, który ma grube łodygi i geometryczne liście, nie było podobne do niczego, co już znałam.

Wiele lat później natknęłam się na niego w górach Szkocji, kręcąc materiał do programu *Wild about the Garden*. Jak cudownie było napotkać znaną sobie roślinę w jej naturalnym środowisku! W naszych ogrodach sukulenty mogą być miłym dodatkiem, ale jeśli chodzi o dotrzymywanie nam towarzystwa w pracy i wnoszenie skrawka natury do domu czy biura – a ostatnio przecież to często jedno i to samo – nieodporne na mróz sukulenty są niezastąpione.

Jak rozmnażać sukulenty

Sukulenty rozmnaża się bardzo łatwo. Ponieważ ich liście to miniaturowe zbiorniki na wodę, nie wchodzi tu w grę utrata wody, która może być problemem, gdy pobieramy sadzonki z wielu bylin czy krzewów.

Przypadkiem stwierdziłam, jak łatwo rozmnaża się eonium, gdy duży egzemplarz odmiany 'Zwartkop', posiadający ciężki wierzchołek, przewrócił się podczas burzy, łamiąc wiele rozgałęziających się jak u drzewa pędów. Wszystkie rozety liściowe pobrałam z calowym kawałkiem pędu i wetknęłam do żwirowego podłoża do doniczek modułowych do głębokości podstawy rozety. Nie tylko wszystkie się ukorzeniły, ale po kilku tygodniach okaleczone eonium wróciło do życia, wypuszczając nowe rozety na wszystkich przyciętych pędach; nowe rozety wypuściły nawet niewykorzystane kawałki złamanego pędu.

Krok 1

Najpierw przygotuj podłoże. Choć w sklepie znajdziesz specjalną ziemię do kaktusów i sukulentów, zawsze miło jest zrobić własną i mieć pewność, że dajemy swoim roślinom idealne podłoże do ukorzenienia. Najlepiej jest wymieszać (w równych proporcjach) sterylny ił, gruby piasek i drobny żwirek, choć niektórzy ogrodnicy dodają jeszcze perlit.

Krok 2

Wypełnij doniczki podłożem. Najlepsze są doniczki gliniane, bo są porowate, co poprawia przepuszczalność i ukorzenianie, ale nadają się wszystkie małe doniczki z otworami odpływowymi. Jeśli sadzonki mają pęd, wtykamy go tak, aby podstawa rozety znajdowała się tuż nad powierzchnią ziemi w doniczce. Jeśli nowe rośliny to niewielkie pędy oderwane od rośliny macierzystej, delikatnie wciśnij je w podłoże razem z korzeniami, jeśli takowe już się wytworzyły. Niektóre rośliny, np. kalanchoe, eszewerie i grubosze, należy przed zasadzeniem odłożyć na jeden dzień, aby wytworzył się ochronny kalus.

Krok 3

Zakryj wierzchnią warstwę podłoża w doniczkach warstewką żwiru lub perlitu. Poprawi to przepuszczalność i zapobiegnie gniciu i pojawianiu się mchu, wątrobowców i chwastów. Wolę żwir, bo zostaje na swoim miejscu, dociąża podłoże i pomaga sadzonkom skutecznie się ukorzenić.

Krok 4

Na koniec podlej doniczki – odczekaj kilka dni i pomagaj sadzonkom do czasu, aż korzenie będą w stanie utrzymać je przy życiu i pozwolą na dalszy rozwój. Idealnie sprawdzi się miniaturowa konewka o wąskim dziubku, która pozwala na precyzyjne podlewanie bez moczenia rozety.

Sukulenty, takie jak eonium, łatwo ukorzeniają się z sadzonek, zapewniając więcej roślin za darmo

Carol w TV

Obejrzyj odcinki *Gardeners' World*, które przegapiłeś albo wróć do ulubionych – archiwalne odcinki są dostępne w serwisie BBC iPlayer.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl 015c28690e

Rośliny domowe we wnętrzach

Inspiracje z Chelsea Flower Show

Entuzjastów uprawy roślin domowych jest coraz więcej! Z myślą o nich na wystawie Chelsea Flower Show 2022 zaprezentowano sześć wyjątkowych projektów aranżacji pomieszczeń, które inspirowały do ożywienia wnętrz zielenią

TEKST **ŁUKASZ SKOP** ZDJĘCIA **BOŻKA PIOTROWSKA**

Sposobów na uprawę roślin we wnętrzach jest całe mnóstwo. Można je posadzić w donicach, skrzynkach, wiszących koszach, a nawet uprawiać zupełnie bez ziemi, zawieszając je pod sufitem – a to tylko wybrane rozwiązania. O tym jak jeszcze wykorzystać rośliny domowe do aranżacji pomieszczeń mogli się przekonać goście londyńskiej wystawy, odwiedzając sześć roślinnych studiów. Każde zostało zaprojektowane w innym, inspirującym stylu, a projektanci udowodnili, że rośliny nie tylko zupełnie odmieniają wygląd pomieszczeń. Wpływają także na dobre samopoczucie i sprawiają, że kawałek natury jest na wyciągnięcie ręki. Zanurz się w gąszczu zieleni i poszukaj rozwiązań, które sprawdzą się także w twoim domu.

Planet Studio

Planet Studio zmienia sposób postrzegania tradycyjnego ogrodu, przekształcając go we współczesny bar ogrodowy i przestrzeń rozrywkową dla tych, którzy chcą wprowadzić atmosferę nocnego życia miasta do własnego domu i ogrodu. Klasyka retro i cudowne dziwactwa świata roślin doniczkowych zderzają się, tworząc nostalgiczną ucztę dla oczu. Inspiracją do powstania tego wnętrza były słynny klub Studio 54, nostalgiczne zamiłowanie projektanta Jamesa Whitinga do lat 90. oraz palmiarnia w Kew Gardens. Planet Studio zapewnia odświeżającą rozrywkę w klubowym stylu zarówno roślinom, jak i ludziom. Jest wyposażone w obsadzoną zielenią szatnię dla gości oraz bar wypełniony roślinami doniczkowymi i dla roślin doniczkowych.

Elektryzująco kolorowe przedmioty doskonale łączą się z zielenią roślin

Anturium w wiszącej misie

„Zawsze zmieniam każdą swoją przestrzeń życiową, aby dopasować ją do mojego charakteru. Nie boję się kolorów i lubię łączyć wiele przedmiotów. Jestem maksymalistą i zawsze musiałem mieć ograniczony budżet, co zachęciło mnie do eksperymentowania i szukania nowych sposobów aranżacji przestrzeni. Rośliny doniczkowe zawsze odgrywały w tym ważną rolę. Są naprawdę niedrogie, rosną i zmieniają się wraz z upływem czasu, a przy tym łagodzą przestrzeń i ożywiają ją. Nie wyobrażam sobie życia w miejscu, w którym nie ma prawdziwych roślin, każdego dnia możesz cieszyć się nimi na różne sposoby" – mówi James. Zastosowane gatunki to m. in. anturium Andrego (*Anthurium andraeanum*), czermiówka czerwieniejąca (*Homalomena rubescens*) 'Maggy', alokazja (*Alocasia*) 'Black Velvet' czy strelicja biała (*Strelitzia nicolai*).

Projekt: James Whiting
Wykonanie: The Kew Garden Room
Medal: Złoty

The Plant Clinic

Jako dzieci patrzymy na przyrodę z podziwem, ale gdy dorastamy, nasza kultura dostarcza nam dowodów na to, że rośliny i zwierzęta istnieją wyłącznie po to, by je wykorzystywać na własne potrzeby. Postrzegamy przyrodę jako towar, który należy eksploatować: ścięte drzewo ma większą wartość, niż kiedy rośnie; kieł słonia jest cenniejszy niż sam słoń. Także rośliny doniczkowe zbyt często są traktowane jak przedmioty jednorazowego użytku, jak bukiet zwiędłych kwiatów. To wciąż jednak żywe organizmy, które robią dla nas tak dużo, że w zamian możemy przynajmniej pomóc im wrócić do formy, kiedy chorują. Odrodzenie popularności roślin doniczkowych to znak, że ludzie na nową chcą dać się oczarować naturze i zrobić dla niej miejsce w swoim życiu. Kupowanie roślin, wymiana sadzonek lub wysiew nasion – tylko po to, by móc obserwować magię ich wzrostu – stało się priorytetem w życiu wielu ludzi. Ty też zrób miejsce dla roślin, okaż im życzliwość, zaangażuj zmysły, dowiedz się, czego potrzebują, a w zamian okażą swoją wdzięczność wzbogacając twoje życie. Studio „Klinika dla roślin" to interaktywna przestrzeń, która została stworzona po to, aby dowiedzieć się, jak lepiej dbać o swoje rośliny. Znalazły się w niej specjalne „stacje zabiegowe" dla roślin domowych, w tym: łaźnia parowa (duże, wilgotne terrarium), jacuzzi (wazony do rozmnażania z dodatkiem bąbelków tlenu), bar z podłożami (wybór specjalistycznych substratów – okazja do ubrudzenia sobie rąk!), bar z napojami (płynne pożywki pełne składników odżywczych wspomagających fotosyntezę) oraz solarium (lampy zapewniające światło, w którym rośliny będą się wygrzewać).

Zielona ściana nadaje ton całemu pomieszczeniu

Monstery ukorzeniają się w natlenionej wodzie

Projekt: Emily i Mark Lawlor oraz Sarah Gerrard-Jones
Wykonanie: Studio Pavilion
Medal: Złoty

eprasa.pl 015c28690e

A Room to Dance

Klon plamowy w wiszącej donicy

To wnętrze w formie ogrodu powietrznego, w którym pnące i płożące się rośliny zostały zawieszone w ręcznie robionych kamiennych donicach i tworzą konstelacje. Ratanowe włókna wiją się pomiędzy roślinami, wytyczając wyraziste linie i jednocześnie służą jako wsparcie dla giętkich pędów.

„Nasz projekt ma formę wiszącego ogrodu, stworzonego przez mieszankę roślin subtropikalnych, pnączy i epifitów. Rośliny opadają kaskadami lub pną się wzwyż tworząc subtelny teatr kształtów liści, faktur i wędrujących łodyg. Nasza wizja polegała na stworzeniu poetyckiego tańca między wzrostem a trwałością" – mówi projektantka Antonia Adams.

Antonia opiekowała się roślinami doniczkowymi jak żywym skarbem od czasu, gdy była nastolatką, kiedy jej babcia zaczęła dawać jej sadzonki z własnej kolekcji. „Gdziekolwiek nie mieszkałam, zawsze dzieliłam przestrzeń z gęstwiną liści i meandrujących pędów!". Przez lata pracowała ze szkłem,

Wiszące donice z roślinami wypełniają oszczędnie umeblowaną przestrzeń

Projekt: Antonia Adams
Wykonanie: Studio Apex
Medal: Złoty

specjalizując się w projektach botanicznych i potrzebowała zmiany. To pragnienie doprowadziło do otwarcia sklepu z roślinami doniczkowymi w pobliżu Bath w 2017 roku, gdzie poznała swojego partnera Iana. Razem przenieśli się do Penzance i połączyli swoją miłość do ogrodnictwa i projektowania wnętrz, co utorowało drogę dla The Planted House – specjalistycznego sklepu z roślinami doniczkowymi i akcesoriami do ich uprawy.

The Grass Is Greener Where You Water It

W wyniku pandemii wiele osób zaczęło pracować zdalnie, więc dom stał się także biurem. Nie wszystkim jednak udawało się utrzymać idealną równowagę pomiędzy strefą domową a biurową. Ten projekt był skoncentrowany na stworzeniu bardziej produktywnej i redukującej stres przestrzeni poprzez wykorzystanie roślin domowych i licznych korzyści, które oferują. Właściciele pracowni The Plant Workshop, Dave i Steve Morley'owie, zaproponowali piękne miejsce do pracy w przestrzeni domowej, z którego wszyscy mogą korzystać i poczuć się jak w domowym sanktuarium, niezależnie od lokalizacji, metrażu mieszkania czy budżetu. Do stworzenia projektu wykorzystano wiele mebli z domu Dave'a i Steve'a w Teesside, w tym ukochane biurko w starym stylu, z którego wyrastają rośliny.

„Poprzez wykorzystane materiały o różnych fakturach, zastosowanie elementów sensorycznych i ustawienie mebli chcieliśmy stworzyć wnętrze, które będzie czytelne dla każdego. Jest w nim strefa relaksu i przyjazne miejsce do pracy, a goście wprowadzają odpowiednią równowagę" – mówi Dave. „Nasze wyobrażenie idealnego domowego biura jest mocno przesadzone. Niemniej, musi być urządzone praktycznie, ponieważ zakłada pracę w przestrzeni domowej. Po drugiej stronie biurka stworzyliśmy strefę relaksu, gdzie można spokojnie posiedzieć przy kawie."

Podczas pandemii firma Morley'ów szybko się rozwijała, ponieważ Dave i Steve sprzedawali rośliny w mediach społecznościowych w czasie kwarantanny. Ludzie pokochali to, że mogą się troszczyć o rośliny domowe.

Filodendrony są niezwykle wszechstronne

Zieleń w domowym biurze dobrze wpływa na koncentrację

Projekt: Dave i Steve Morley
Wykonanie: Flat Roof Studio
Medal: Złoty

eprasa.pl 015c28690e

Botanical Rhapsody

Ten projekt sensoryczny wykorzystuje technologię biosonifikacji do tłumaczenia rytmu żywych organizmów na dźwięki. Na jego powstanie miała wpływ wschodnioazjatycka estetyka, inspirowana japońską praktyką *shinrin-yoku*, znaną jako leśne kąpiele.

To interesujące studio oferuje doznania zmysłowe, które poprzez dźwięk, wzrok i dotyk badają nasze wrodzone połączenie z naturą. Goście mogą poczuć w nim spokój i zmniejszyć stres w otoczeniu bujnej roślinności wewnątrz i na zewnątrz pomieszczenia oraz odkryć, w jaki sposób rośliny wchodzą w interakcje z otoczeniem, a także poprzez dotyk roślin wpłynąć na ich „muzykę".

Spójna kolorystyka donic łączy kolekcję roślin

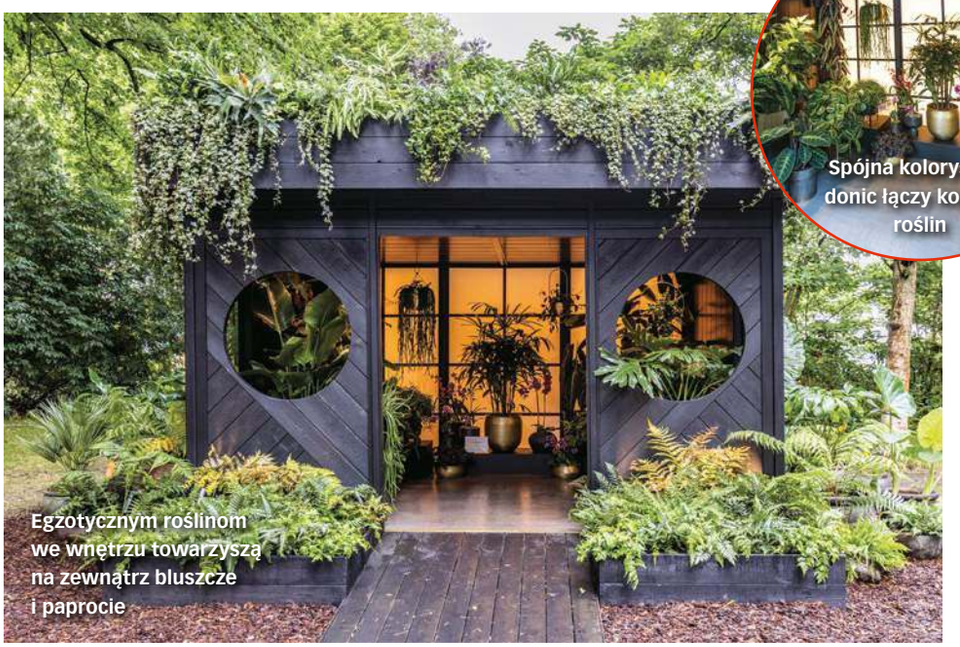

Egzotycznym roślinom we wnętrzu towarzyszą na zewnątrz bluszcze i paprocie

„Wiele z wybranych roślin to popularne gatunki, ale w nietypowych odmianach. Doskonałym przykładem jest trzykrotka purpurowa (*Tradescantia pallida*). Naszym celem jest inspirowanie odbiorców poprzez prezentowanie roślin, które są osiągalne. Zaproponowany przez nas sposób ustawienia i grupowania roślin pokazuje, jak wyeksponować rośliny w domu używając ograniczonej palety donic, aby osiągnąć estetyczny efekt" – mówi projektant Mak Gilchrist.

To wnętrze zostało stworzone przez The Edible Bus Stop – studio projektowe specjalizujące się w transformacyjnym projektowaniu krajobrazu dla przestrzeni publicznych.

Projekt: Mak Gilchrist i Pascale Duval
Wykonanie: Studio Pent
Medal: Pozłacany

Social Media vs Reality

„Media społecznościowe kontra rzeczywistość" to projekt wnętrza młodej dorosłej osoby mieszkającej w środowisku miejskim. Nazywają siebie „roślinoholikami" i posiadają ogromną liczbę ekscytujących i niezwykłych roślin oraz bardziej znane odmiany. Podobnie jak dla wielu innych młodych osób, ich przestrzeń zewnętrzna jest ograniczona, więc ogrodnictwem zajmują się w domu. Uwielbiają dzielić się swoimi roślinami w mediach społecznościowych i stali się czymś w rodzaju „roślinnych influencerów".

Chcieliśmy pokazać odwiedzającym przyjemność zbierania roślin doniczkowych oraz ich ogromną różnorodność. Projekt oddaje kontrast między roślinami i stylem życia w Internecie a rzeczywistością uprawy roślin i ogrodnictwa w pomieszczeniach. Przestrzeń studia została podzielona na połowy, aby to zademonstrować.

Część odzwierciedlająca media społecznościowe ma minimalistyczny, nowoczesny charakter, z naciskiem na eksponowanie roślin w modny sposób. Ich zaangażowani w internetową społeczność właściciele są na bieżąco z trendami w zakresie prezentowania swoich roślin. Po tej stronie projektu pojawiają się rzadsze i bardzo poszukiwane gatunki roślin doniczkowych.

Anthurium clarinervium jest ostatnio bardzo modne

Każdy miłośnik roślin znajdzie miejsce na jeszcze jeden okaz w kolekcji

Część odzwierciedlająca rzeczywistość ma nieco bardziej chaotyczny, ale przyjemny charakter, który rozumie większość ogrodników. Są sadzonki, substraty i doniczki, potrzebne do uprawy roślin. Po tej stronie znalazło się więcej powszechnie dostępnych roślin doniczkowych, o których Internet czasem zapomina.

Projekt: Charlotte Durrant i Mo Bhula
Wykonanie: Flat Roof Studio
Medal: Pozłacany

eprasa.pl 015c28690e

Echmea wstęgowata

Ożyw jasną przestrzeń kolorowym akcentem w postaci egzotycznej echmei wstęgowatej

Echmea wstęgowata

Jeśli chcesz wprowadzić do jadalni lub domowego biura nieco egzotyki, echmea wstęgowata (*Aechmea fasciata*) będzie idealnym wyborem. Warto się nią pochwalić – dzięki jej charakterystycznym, pokrytym białym nalotem liściom oraz jaskrawo ubarwionemu kwiatostanowi będzie doskonałą główną dekoracją stołu lub biurka w ciepłym, jasnym pomieszczeniu. Staranne podlewanie oraz zapewnienie roślinie odpowiedniej wilgotności powietrza sprawią, że będzie pięknie rosła.

Jeśli już odniosłeś sukces w pielęgnacji łatwiejszych roślin doniczkowych i chciałbyś pójść o krok dalej, ta spokrewniona z ananasem roślina doniczkowa będzie dobrym punktem wyjścia. Kwiaty długo utrzymują się na roślinie, a kiedy przekwitną, pojawia się szansa na pobranie młodych odrostów, dzięki którym będziesz mógł rozszerzyć swoją kolekcję.

TEKST GREG LOADES
ZDJĘCIA SARAH CUTTLE I JASON INGRAM

ODWIEDŹ **www.gardenersworld.com/houseplant** po więcej wskazówek dotyczących roślin doniczkowych

eprasa.pl 015c28690e

1

DOBRA RADA
Aby zapobiec pojawieniu się brązowych plam na liściach, zabierz roślinę z bezpośredniego słońca

ZDJĘCIA GETTY/DANIELLA DUNCAN

eprasa.pl 015c28690e

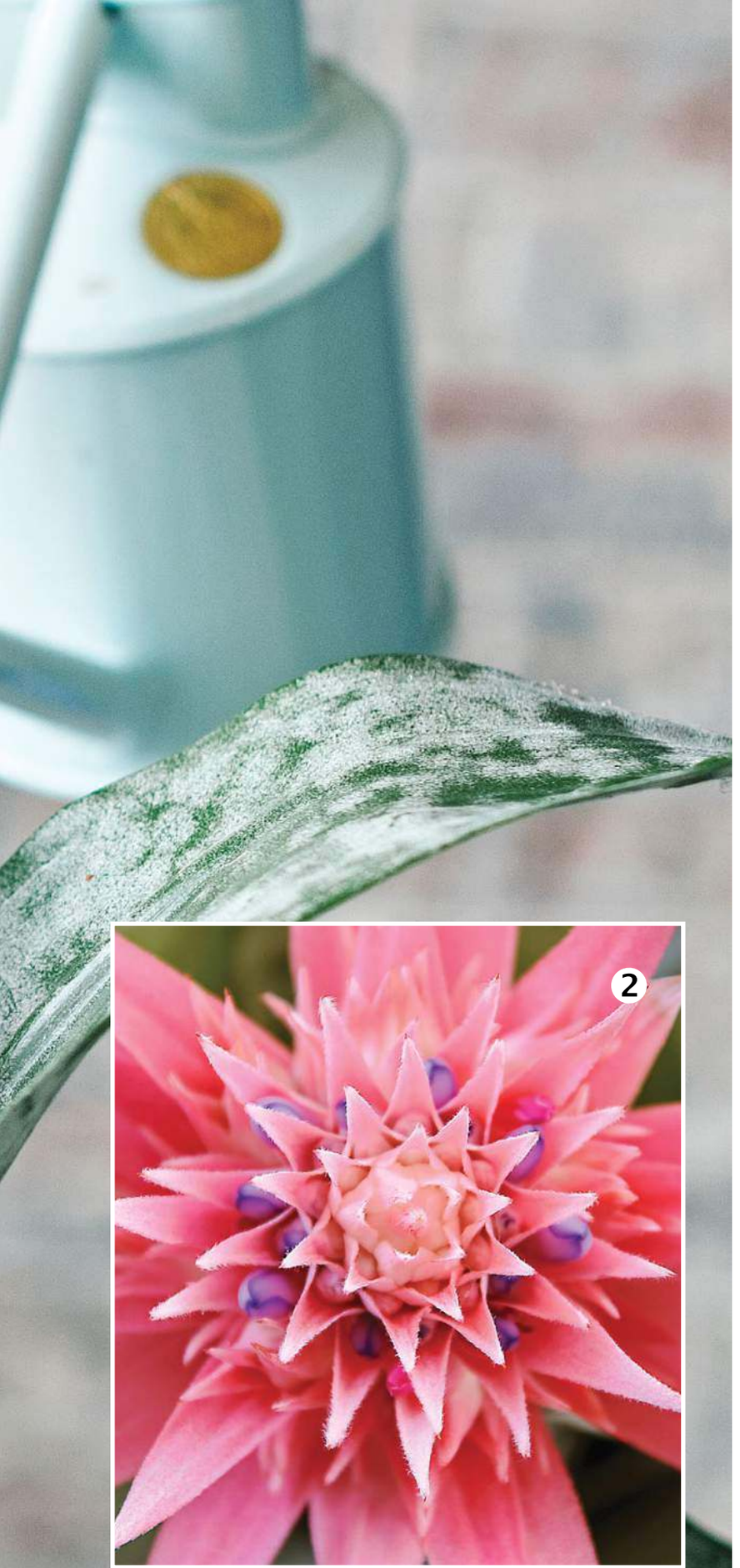

Echmee wstęgowate przybyły do Wielkiej Brytanii z lasów tropikalnych Brazylii prawie 200 lat temu. Należą do rodziny bromeliowatych i większość z nich to epifity, co oznacza, że zazwyczaj rosną na konarach drzew, na terenach górzystych. Aby roślina kwitła jak najdłużej, nawet do sześciu miesięcy, zapewnij jej dobry drenaż oraz wilgotność podłoża przypominające jej naturalne środowisko. Najpopularniejszą odmianą echmei jest 'Primera' o różowym kwiatostanie i srebrnych, pręgowanych liściach.

Echmee magazynują wodę oraz składniki pokarmowe w rozetach liści pośrodku rośliny, a nie w korzeniach. Wymieniaj wodę regularnie, aby nie uległa zepsuciu. Kiedy kwiatostan zacznie więdnąć, główna rozeta zamiera, a na jej miejscu pojawiają się młode rozety potomne. Gdy kwiat zacznie tracić kolor, odetnij główną rozetę.

- **Stanowisko** Uprawiaj w jasnym, umiarkowanie wilgotnym pomieszczeniu, na stanowisku ze światłem rozproszonym, w temperaturze 18°-24°C.
- **Pielęgnacja** Często zraszaj, aby utrzymać odpowiednią wilgotność powietrza i wypełnij rozetę 2,5 cm wody.
- **Ciekawostka** Zwróć uwagę na rozwijające się u podstawy dojrzałych liści „dzieci". Kiedy osiągną rozmiar jednej trzeciej dorosłej rośliny, delikatnie je od niej oddziel i przesadź do osobnych doniczek z podłożem będącym mieszanką ziemi do orchidei i wieloskładnikowego nawozu, w proporcjach 50:50.

Jak dbać o echmeę wstęgowatą

1 Wypełnij lejek rozety znajdujący się pośrodku rośliny wodą destylowaną lub filtrowaną, która była trzymana w temperaturze pokojowej – w lejku powinno być ok. 2,5 cm wody. Wymieniaj ją co dwa lub trzy tygodnie, niezależnie od jej poziomu, by zawsze była świeża, co zapobiega gniciu rośliny. Ostrożnie ją przechyl, aby opróżnić lejek.

2 Utrzymuj wymaganą temperaturę pomieszczenia, aby pobudzić roślinę do kwitnienia. Kiedy kwiaty się rozwiną, utrzymuj temperaturę 18°C, aby utrzymały się jak najdłużej.

Gdzie kupić

ROŚLINY
- **www.houseplant.co.uk**
- **www.primrose.co.uk**
- **www.thenunheadgardener.com**

AKCESORIA
- **Podobne doniczki znajdziesz w centrach ogrodniczych**

Nie przegap naszego podcastu prowadzonego przez stylistkę wnętrz i ekspertkę w dziedzinie roślin doniczkowych Hilton Carter, w którym ujawnia wszystko na temat tego, jak założyć kolekcję roślin doniczkowych. Zajrzyj na **www.bbcgardenersworld.podlink.to/podcast**

eprasa.pl 0e28690e

OGRÓD CZYTELNIKÓW

Gardens of the Year
COMPETITION 2021

JORDANS

„Życie jest zbyt krótkie, aby uprawiać rośliny, których nie lubisz!”

Pasja Adriana i Sheili do podróży i roślin jest widoczna w ogrodzie, który łączy angielski styl z barwnymi południowoafrykańskimi roślinami. Dzięki temu zostali finalistami w konkursie Ogrody Roku 2021

ZDJĘCIA NEIL HEPWORTH **TEKST** ADAM DUXBURY

Adrian i Sheila James
„Kochamy angielskie ogrody, a podróże są naszym sposobem na urozmaicenie upraw”.

„To niesamowity ogród, w którym naprawdę chce się przebywać. Świetnie widać w nim miłość do roślin”

Alan Titchmarsh

Sheila i Adrian sadzą różnorodne rośliny. Niektóre z nich widzieli w czasie podróży – w tym mieczyki, agapanty, trawy ozdobne czy paciorecznik

Adrian i Sheila James musieli długo szukać domu z wystarczająco dużym ogrodem, który pomieściłby ich marzenia. W 2009 roku przeprowadzili się do budynku z działką o wymiarach 50 m na 25 m. Podzielili teren na strefy i oddali się swojej pasji do roślin. Na działce rozmieścili zabudowany strumyk, obszar leśny, grządkę warzywną i kilka innych zakątków, w których uprawiają olśniewające ozdobne rośliny z Afryki Południowej. Każdego roku ogród odwiedza mnóstwo zwiedzających. Podziwiają wyniki ciężkiej pracy.

Jak wyglądał ogród, kiedy się wprowadziliście?

Zaczęliśmy od pustego pola z zaroślami dookoła i masą jeżyn. Najpierw trzeba było to uporządkować. Odkryliśmy kamienny mur bez zaprawy, który biegł wzdłuż ogrodu i oddzielał go od pola. Mur się zawalił, przerosły przez niego leszczyny, bluszcz i jeżyny. Naprawa wymagała sporo namysłu – ale okazało się, że Sheila jest utalentowaną murarką!

Poprzedni właściciel domu był trenerem psów. Ogród okazał się wybiegiem ze zdziczałą trawą i zarośniętymi krawędziami. Kiedy szukaliśmy domu, irytowało nas, że nieruchomości reklamowano pisząc, że otacza je duży ogród – a ogrodu nie było prawie wcale. Zaczęliśmy więc przed wizytą oglądać teren w Google Earth. Kiedy oglądaliśmy z góry to miejsce, zauważyliśmy dziwne konstrukcje, które okazały się przeszkodami na torze treningowym dla psów.

W jakim stylu uprawiacie ogród?

Jesteśmy ogrodnikami, odkąd się znamy. W poprzednim domu mieszkaliśmy przez 20 lat. To tam rozwinął się nasz styl. Mamy podejście racjonalne. Nie jesteśmy sentymentalni, nie patyczkujemy się z roślinami. Zależy nam po prostu, aby w sezonie sukcesywnie rozkwitały kolejne gatunki. Tym, co zaskakuje naszych ogrodniczych znajomych jest dobór roślin. Mówią: „Wiecie, jak wielkie to będzie za 20 lat?". Odpowiedź brzmi: tak. Wychodzimy z założenia, że można cieszyć się czymś przez 10-15 lat, tam gdzie to zasadziliśmy, a następnie usunąć, gdy stanie się zbyt duże. Nie jesteśmy ckliwi w stosunku do roślin. Kiedyś byliśmy, ale to przeszłość. Widzimy to często, gdy ludzie wprowadzają się i dziedziczą czyjś ogród. Uważają,

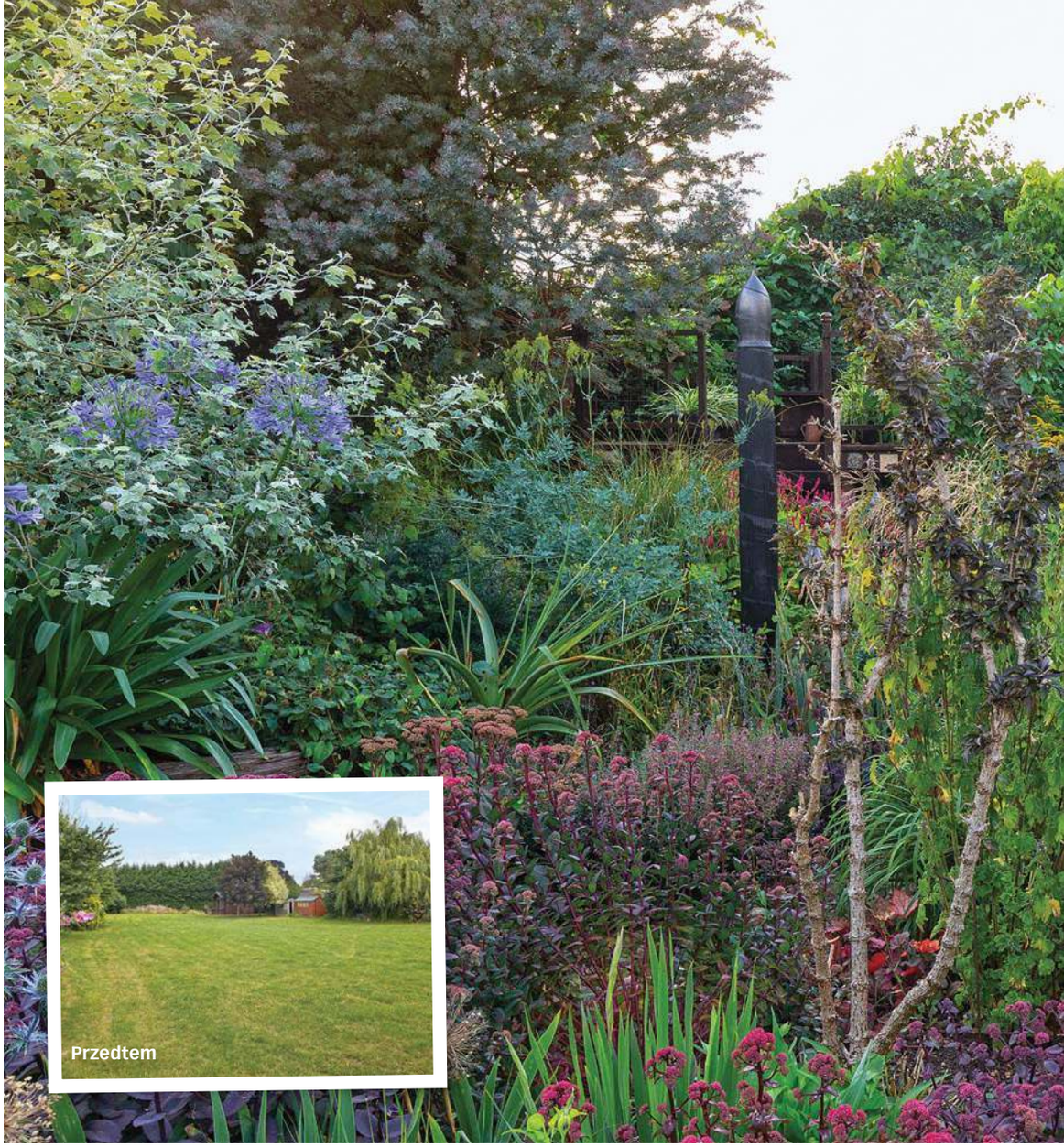

Plan ogrodu

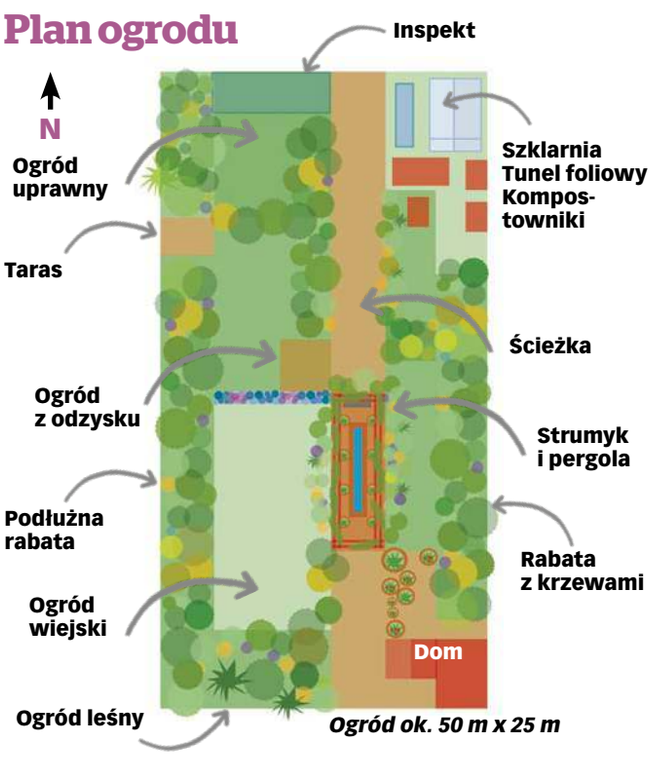

PLAN OGRODU: NEIL DARBY

eprasa.pl 015c28690e

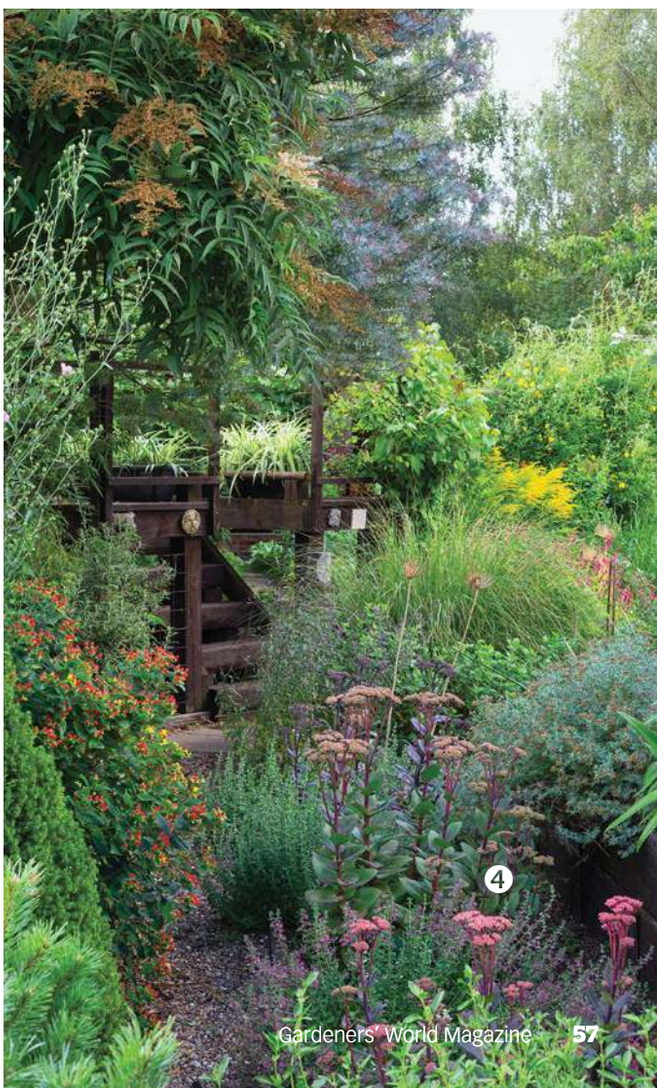

1. Adrian i Sheila lubią łączyć rośliny egzotyczne z tymi znanymi z wiejskich ogrodów – na przykład dzielżan z rozchodnikiem
2. Biuro w ogrodzie jest jedną z niewielu konstrukcji pozostałą po dawnym właścicielu. Jest idealne do wypoczynku i podziwiania roślin
3. Strumyk pod pergolą robi wrażenie szczególnie późną wiosną i latem, kiedy zdobią go kwiaty glicynii
4. Ta część działki znana jest jako „ogród z odzysku". Wykonano ją z materiałów z recyklingu, np. starego słupa telefonicznego

eprasa.pl 015c28690e

że skoro coś rośnie tam od dawna, to muszą to zachować. Ale życie jest za krótkie, by uprawiać rośliny, których nie lubisz!

Jaka była inspiracja do stworzenia tak zróżnicowanego ogrodu?

Ważnym czynnikiem były podróże. Lubimy oglądać rośliny w ich naturalnym środowisku. Podróże są interesujące dla miłośników flory. Widzisz ciekawy okaz, który cię ekscytuje i zaczynasz się zastanawiać, czy możesz mieć taki u siebie. W Afryce Południowej po raz pierwszy zobaczyliśmy rzeście. Rosły w górach, w odludnych miejscach, w dodatku były pokryte szronem. To skłania do myślenia: „Te rośliny są mrozoodporne, ale rosną w przepuszczalnej glebie. A więc nie lubią mieć mokrych korzeni". Skoro dowiedzieliśmy się, jakie warunki mogą im odpowiadać, postanowiliśmy spróbować uprawiać je we własnym ogrodzie.

Takie doświadczenia inspirują do uprawy roślin, której inaczej byś się nie podjął. Odwiedzenie wielu nieprzyjaznych roślinom miejsc wpłynęło na nasze wybory. Sadzimy gatunki, które odkryliśmy za granicą, ale nie chcemy mieć tylko suchego czy tropikalnego ogrodu. Kochamy angielskie ogrody, a podróże są po prostu sposobem na urozmaicenie upraw.

"Kompozycje są kolorowe i mądrze zaprojektowane. Zachowano równowagę między infrastrukturą a roślinami" **Wayne Amiel, zwycięzca konkursu w 2018 r.**

❶ **Adrian i Sheila mają do wyboru kilka miejsc do wypoczynku, ale najbardziej lubią klimat „wakacji w domu", gdy odpoczywają w tropikalnym zakątku inspirowanym RPA**

❷ **„Chłodna rabata" jest odskocznią od ciepłej palety barw. Posadzono w niej granatowe i błękitne agapanty. Tło dla roślin stanowi murek pomalowany na niebiesko**

❶ Sheila i John uprawiają sukulenty i inne delikatne rośliny w szklarni, wynosząc je na lato
❷ Odwiedzający uwielbiają przychodzić do ogrodu latem, gdy wygląda tak, jak na zdjęciu
❸ W każdym z zakątków można zobaczyć coś innego

Czy waszą działkę odwiedzają dzikie zwierzęta?
Tak, są ważne dla nas i dla ogrodu. Zagląda tu dużo ptaków. Po pierwsze oczywiście wszystkie pospolite gatunki, które spotyka się w ogrodach. Jednak zdarzają się i rzadsze, np. stada raniuszków zalatujące do nas z pól. Woda w ogrodzie również pomogła przyciągnąć wiele zwierząt – zwłaszcza żaby i traszki. Spotykamy tu też zaskrońce – ta okolica jest z nich znana. Widzieliśmy, jak polują na żaby w naszym strumyku.

Wypuściliśmy tu też jeże po rehabilitacji w lecznicy. Zwykle nigdy więcej się ich potem nie widzi, ale wiemy, że gdzieś tu są. Zresztą od niedawna jeden wychodzi na ścieżkę i pije ze strumienia. Podglądanie go to prawdziwa przyjemność.

Czy staracie się uprawiać ogród w sposób zrównoważony?
Chociaż nie jesteśmy zagorzałymi ogrodnikami ekologicznymi, na ogół nie używamy preparatów nieorganicznych. Być może, gdyby wystąpił konkretny problem i nie byłoby innego sposobu, użylibyśmy chemikaliów, ale nie pamiętam, kiedy to się ostatnio zdarzyło. Na przykład kapusty wolimy chronić przed bielinkiem siatką.

Torfu nie używamy od ponad 25 lat. Łapiemy tyle deszczówki, ile tylko zdołamy. Mamy w ogrodzie rozmieszczone 34 beczki. Wykorzystujemy każdą powierzchnię, z której można zebrać wodę. Wydaje się, że to bardzo dużo, ale gdy deszcz nie pada przez kilka tygodni, i tak nam jej brakuje. Naszą zasadą jest naprawdę porządne podlewanie roślin i zapewnienie im spokoju. Najczęściej podlewamy z konewek.

Produkujemy też dużo kompostu – przerabiamy w ten sposób wszystko, co się da. Potem ściółkujemy nim rabaty. Na niektórych używamy łupki lub żwir. To niesamowite, ile wody pomagają oszczędzić. Nawet po dłuższym okresie bez deszczu, gdy rozgarniesz ściółkę, znajdziesz pod nią wilgotną ziemię.

Który z zakątków jest waszym ulubionym?
To zależy od pory roku, a nawet pory dnia. Zaprojektowaliśmy ogród tak, aby zawsze było tu coś do obejrzenia. Część leśna jest najpiękniejsza i kolorowa wczesną wiosną. Barwne rabaty są ekscytujące o każdej porze roku. Uwielbiamy też przesiadywać na ławce na końcu strumyka. To spokojne miejsce do relaksu przy filiżance herbaty lub lampce wina.

eprasa.pl 015c28690e

NAGRODA PUBLICZNOŚCI

Gardens of the Year
COMPETITION 2021

sponsor JORDANS

“Gdy nie ogranicza cię konwencja, zyskujesz wolność”

W 2021 roku tysiące naszych czytelników zagłosowało za nagrodzeniem pełnego klonów ogrodu Thomasa Jose’a

ZDJĘCIA NEIL HEPWORTH **TEKST** ADAM DUXBURY

Thomas Jose
„To miejsce spotkań towarzyskich – wszystko dzieje się w ogrodzie lub dokoła niego”

„Chociaż rośliny uprawiane są w doniczkach, pięknie wyrosły. Można sobie wyobrazić, jak te wszystkie kolory wyglądałyby pod indyjskim niebem!”

Kate Gould, projektantka ogrodów, jurorka

Klony japońskie są pierwszą miłością Thomasa, lecz w ciągu ostatnich ośmiu lat wniósł do kolekcji bogatą różnorodność innych roślin, aby ogród był atrakcyjny w różnych okresach sezonu

❶ Jeśli z tylnego kąta ogrodu spojrzysz w kierunku domu, dostrzeżesz dekoracyjny mostek – jedną z kilku konstrukcji, które Thomas zainstalował

❷ To klony zainspirowały Thomasa do stworzenia ogrodu – w sprytny sposób wyeksponował je na półkach, tak by można było podziwiać każdy okaz

Thomas, zapracowany lekarz rodzinny, cały wolny czas poświęca ulubionej kolekcji klonów i innych roślin w swoim małym ogródku w South Yorkshire. Stworzył miejsce, z którego można korzystać przez okrągły rok – każdy jego kąt wypełniony jest roślinnością, a klony zostały sprytnie wystawione na rzędzie półek, które sam zbudował. Uwielbia korzystać z ogrodu wspólnie ze swoimi przyjaciółmi i rodziną, a jesienią wszyscy mogą podziwiać spektakularne, żarzące się kolorami listowie. Od początku pandemii Covid Thomas znalazł w nim jeszcze większe ukojenie oraz schronienie.

“To przebogaty ogród, więc Thomas musi wkładać mnóstwo pracy w jego utrzymanie. Podoba mi się to, że wygląda na większy, niż najprawdopodobniej jest w rzeczywistości” **Frank Bowdler, laureat z 2019 r.**

Jak zacząłeś uprawiać ogród?

Od 20 lat mieszkam w Wielkiej Brytanii, a wcześniej 25 lat spędziłem w Indiach. Moja mama jest zapalonym ogrodnikiem i moją inspiracją. Kiedy byłem dzieckiem, prosiła, abym podlewał jej rośliny, lecz był to dla mnie nieprzyjemny obowiązek. Pomimo tego sporo się jednak o nich nauczyłem. Później, około osiem lat temu, sprowadziliśmy się tutaj i dostaliśmy pustą działkę do zagospodarowania. Połączyłem wówczas pragnienie posiadania domu, z którego mogę być dumny oraz wieloletniej miłości do drzew, która, wydaje mi się, jest wrodzona. Na początku zakochałem się w klonach japońskich. Kiedy się za nie zabrałem, zaangażowałem się także w ogrodnictwo – trzeba przecież mieć kilka innych roślin w ogrodzie! Przez ostatnie osiem lat uczyłem się o wielu ich gatunkach i starałem się stworzyć ogród, którego centralną częścią są drzewa, lecz panuje w nim równowaga.

Czy miałeś jakiś plan wobec swojego ogrodu czy po prostu samoistnie stopniowo się rozwijał?

Sam stopniowo ewoluował. Kiedy zaczynałem pracę jako stażysta, musiałem uważać, jakie kupuję rośliny, ponieważ myślałem, że może będziemy się przeprowadzać i zechcemy je ze sobą zabrać. Dlatego trzymałem je wszystkie w doniczkach, lecz sporo się ich zebrało, a moje dzieci potrzebowały miejsca do zabawy, podobnie jak moje psy. Zacząłem odkrywać przyjemność i podekscytowanie w ich starannej organizacji, a przyjaciele i rodzina byli zachwyceni. Wydaje mi się, że jeśli mieszkasz w Wielkiej Brytanii i masz jakąś pasję, masz tutaj niezwykle sprzyjające warunki do tego, by ją pielęgnować – zwłaszcza ogrodnictwo.

Plan ogrodu

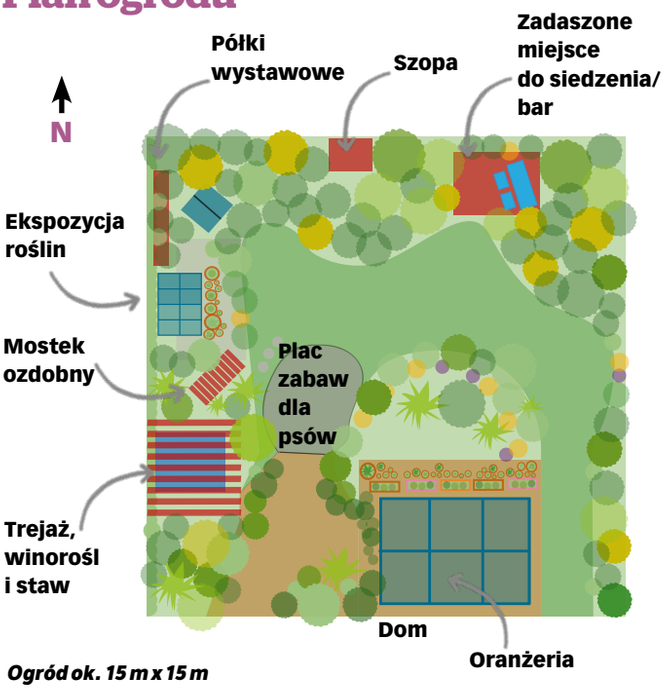

Ogród ok. 15 m x 15 m

eprasa.pl 015c28690e

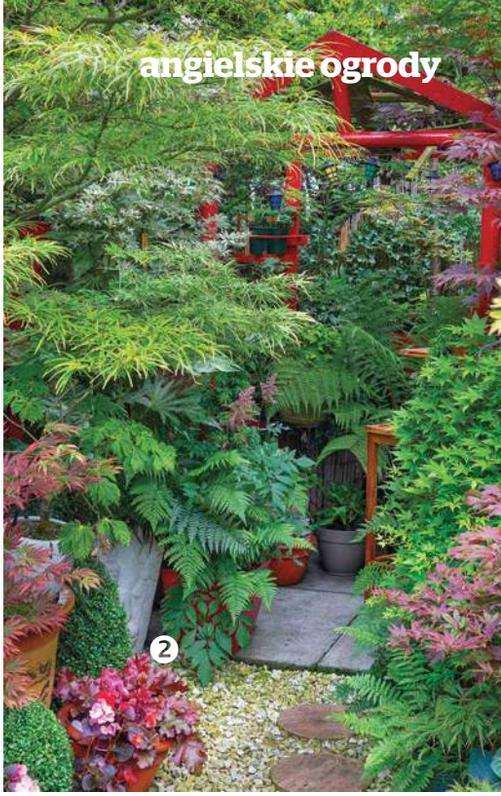

❶ **Ten kąt Thomas szczodrze obsadził hortensjami, begoniami i roślinami tropikalnymi, które tworzą kolorową dekorację**

❷ **Za roślinami skrywa się nieduże zadaszone miejsce do siedzenia, skąd można podziwiać klony z nieco innej perspektywy**

❸ **Oranżeria – ze wspaniałymwidokiem na jesienne klony, mieniące się odcieniami czerwieni, bursztynu i żółtego – działa jak magnes na wszystkich członków rodziny i ich przyjaciół**

Jak dbasz o te wszystkie doniczki?

Dla mnie w życiu kluczową rolę odgrywa czas. Mamy trójkę małych dzieci i dwa psy, a ponadto moja praca lekarza rodzinnego jest bardzo zajmująca, zwłaszcza w czasie pandemii. Dlatego muszę być bardzo świadomy czasu, jaki spędzam na pielęgnacji roślin. Na samym początku zamontowałem złożony system nawadniający. Ponieważ posiada on tak wiele rur i kroplowników, które prowadzą do tych wszystkich pojemników, ciśnienie wody byłoby ciągle za niskie, dlatego obejmuje on 17 stref zraszania, gdzie każda kontroluje ciśnienie, dzięki czemu mam pewność, że rośliny pięknie się rozwijają. Mam też system, w którym do wody mogę dodać płynny nawóz.

Z jakimi wyzwaniami się spotkałeś?

Z początku nie wiedziałem, na czym polega sezonowe ogrodnictwo, ponieważ pochodzę z obszaru strefy podzwrotnikowej. Musiałem się nauczyć o porach roku oraz jak sprawić, aby ogród wyglądał dobrze przez cały rok, zwłaszcza na tak małej przestrzeni. Kolejne wyzwanie – jak wciągnąć w to rodzinę, gdy sam niemal obsesyjnie interesujesz się ogrodnictwem. Z początku ogród miał być miejscem, w którym mogłyby biegać dzieci, lecz później zdałem sobie sprawę, że uprawiają sporo sportu w szkole i wcale nie potrzebują do tego więcej miejsca w domu. To pozwoliło zmniejszyć odrobinę poczucie winy! Wydzieliłem też osobną przestrzeń dla psów i wytresowałem je tak, by ogonami nie łamały zbyt wielu kwiatów, kiedy są w ogrodzie!

Z której części ogrodu jesteś szczególnie zadowolony?

Trudno wybrać tylko jedną! Jestem całkiem dumny z kąta, w którym zrobiłem półki, aby wnieść do ogrodu trochę wysokości. Dzięki temu klony stoją wyżej i zlewają się z drzewami w tle. Nie widać, że znajduje się tam jakikolwiek system półek – jest bardzo skomplikowany i zupełnie zakryty. Jeśli nie pozwolisz, aby ograniczały cię konwenanse, możesz urządzić swój ogród, jak tylko ci się podoba. Kto stawia drzewo na szopie? Niektórym wydaje się to absurdalne, a ja myślę, że zawsze znajdzie się sposób na to, by robić to, co się chce. Wypróbuj różnych rzeczy – jeśli uschnie ci roślina, wyniesiesz z tego jakąś lekcję.

Jak korzystasz z ogrodu?

Dom jest dosyć mały – nie, żeby ogród był większy – lecz dla nas wszystkich ogród jest magnesem. To miejsce spotkań towarzyskich – wszystko dzieje się w nim lub dokoła niego. Rozmawiamy na trawniku i wynosimy tam krzesła. Jeśli jest nas duża grupa, możemy zasiąść w oranżerii, a gdy jest nas mniej, spotykamy się na drinka przy małym barze pod drzewami. Rozmowa zazwyczaj zbacza na temat roślin, ponieważ są wszędzie, gdzie tylko nie spojrzysz.

Jak ogród pomógł tobie, lekarzowi, w czasie pandemii?

Pomaga mi pozostać przy zdrowych zmysłach, o wiele bardziej niż moim współpracownikom. Zamiast zaprzątać sobie głowę negatywnymi myślami, zajmuję się czymś kreatywnym. Sprawia, że z ochotą czekam na kolejny dzień. Czerpię ogromną przyjemność z przebywania na zewnątrz, w otoczeniu pięknej przyrody. A kiedy ludzie mówią, że wygląda dobrze, to mnie naprawdę napędza. Ogrodnictwo przynosi wiele korzyści, zarówno dla zdrowia psychicznego, jak i fizycznego – jeśli fizycznie i systematycznie nie pracujesz nad utrzymaniem ogrodu, łatwo go zapuścić. Udało mi się przekonać różnych ludzi do tego, by zajęli się ogrodnictwem i cieszę się, że Narodowa Służba Zdrowia (NHS) zaczęła przepisywać dla zdrowia prace w ogrodzie.

©prasa.pl 015c28690e

CZĘŚĆ 4 Początki

Ogrodnicy
dla planety

Od czego zacząć?

Kompostowanie

Dla początkujących ogrodników uczenie się podstaw może być zniechęcające. W tej wyjątkowej, 12-częściowej serii Alan Titchmarsh dzieli się doświadczeniem, aby pomóc ci posiąść najważniejsze umiejętności. Tym razem wyjaśnia, jak przekształcić odpady w „złoto ogrodnika”. Oto pomysły na kompostowanie sprawdzające się w każdym ogrodzie. Nauczysz się tworzyć bogate podłoże i zasilać nim rabaty oraz grządki warzywne.

Dowiesz się:

- ✓ Jak tworzyć kompost
- ✓ Jak i gdzie go wykorzystywać
- ✓ Co wrzucać do kompostownika

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl/[illegible]28690e

„Nieużywanie odpadów roślinnych do produkcji kompostu to istne marnotrawstwo. Na kompoście skorzysta gleba, twoja kieszeń i samopoczucie – to dobry uczynek!”

Możesz przemienić przeróżne odpadki ogrodowe i kuchenne w bogate podłoże, korzystnie wpływające na glebę i rośliny

eprasa.pl 0

Kompostowanie

Nieużywanie resztek roślin do produkcji kompostu to marnotrawstwo. Nie są one bezużyteczne i powinny być wykorzystywane z korzyścią dla gleby. Kompostowanie jest właśnie przetwarzaniem odpadów ogrodowych w coś wartościowego – nie tylko dla twojego skrawka ziemi, ale też całego środowiska. Może się wydawać, że to drobiazg. Po prostu przerabiasz nadmiar materii organicznej w ogródku. Kiedy wejdzie ci to w nawyk, będziesz się zastanawiać, dlaczego wcześniej marnowałeś tak cenny zasób.

Kompost domowej roboty jest przydatny. Jego produkcja prawie nie wymaga nakładów finansowych, a pomaga chronić torfowiska przed zniszczeniem. Oszczędza się przy tym na kupnie nawozów. Nawet jeśli teraz używasz ziemi kupowanej w plastikowych workach, przy odrobinie namysłu i zaangażowania możesz stać się samowystarczalny. Skorzysta na tym gleba, twoja kieszeń i samopoczucie – będziesz z siebie dumny!

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/KARIHOGLUND

Łatwy sposób na kompost

Co to jest kompost ogrodowy? Mówiąc najprościej, to mieszanina rozkładającej się materii organicznej, która poprawia strukturę gleby i wspomaga rozwój mikroorganizmów. Kompostu ogrodowego nie należy mylić z kupowanym w workach podłożem do siewu czy roślin doniczkowych. Są one specjalnie opracowanymi i wysterylizowanymi mieszankami składników – efekty ich stosowania są bardziej przewidywalne. Domowy kompost dodaje się jednak do ziemi w ogrodzie, aby zwiększyć jej żyzność. Poprawia się tak też zdolność utrzymywania wilgoci w glebie piaszczystej poprzez absorpcję wody, a także zwiększa się przepuszczalność gleby gliniastej, rozluźniając ją. To wszystko brzmi jak czary i trochę tak jest. Jednak to magia oparta na zdrowym rozsądku i doświadczeniu.

Ziemia w ogrodzie zawsze zawiera trochę materii organicznej, która rozkłada się, aż całkowicie zniknie, więc powinna być regularnie uzupełniana – najlepiej co roku.

Do wytworzenia własnego kompostu potrzebny jest pojemnik – kompostownik. Najlepszy będzie taki o pojemności jednego metra sześciennego. Praktyczne są też dwa pojemniki. Można napełniać jeden, w czasie gdy korzysta się z przekompostowanej zawartości drugiego. Wykonaj kosze z drewnianych słupków i drucianej siatki lub z listew – najlepiej demontowanych, dla ułatwienia dostępu. Mam duży ogród, więc używam dwóch drewnianych pojemników stojących obok siebie. To sześciany o boku 2 m. Chociaż to mniej przyjazne dla środowiska, możesz też poszukać plastikowego kompostownika (np. używanego).

Istnieją dwie główne metody kompostowania – na gorąco i na zimno. Kompostowanie na gorąco polega na napełnianiu całego pojemnika materią organiczną, a następnie częstym mieszaniu zawartości, aby kompostowanie zaszło szybciej. Ale ponieważ uważam, że szkoda życia na zbędne czynności, myślę, że tym bardziej szkoda czasu, aby przerzucać kompost. Tkanki rośliny, która już nie rośnie, zawsze zaczną się rozkładać. To od nas zależy, czy sensownie wykorzystamy to zjawisko.

Kompostowanie na zimno trwa dłużej, ale nie wymaga mieszania. Napełniaj pojemnik stopniowo, kiedy akurat masz odpadki organiczne. W miarę rozkładu kompost rozgrzewa się, ale wolniej niż w pierwszej metodzie. Materiał przerobi się w czasie od 6 do 12 miesięcy. Na mojej pryzmie kompostowej najwięcej odpadów ląduje wiosną i jesienią, a opróżniam ją zimą i wczesną wiosną, dlatego rok mi wystarcza. Nie potrzebuję, aby kompost powstawał szybciej.

Inne możliwości

Istnieje kilka innych sposobów kompostowania. W wermikompostowniku na materię działają dżdżownice. Wytwarzają grudki wermikompostu, a produktem ubocznym jest nawóz płynny.

Rozkładające się jesienne liście, tzw. ziemia liściowa, także są dobrym sposobem wzbogacania gleby. Liście rozkładają się dłużej niż zielone części roślin – często ponad rok. Najlepiej umieścić je w osobnym pojemniku lub w workach, jeśli brakuje miejsca. Jeśli wyschną, rozkład spowalnia, więc utrzymuj w nich wilgoć.

Aby organicznie wzbogacić glebę, możesz kupić kompostowany obornik lub po uprawie grzybów – ale zaoszczędzisz, robiąc to samodzielnie.

A co z nawozami? Pomyśl o tym, jak o podawaniu glebie witamin. Kompost jest dla ziemi tym, czym dla nas zbilansowany posiłek. Nawozy to tabletki. Dopiero ich połączenie zapewnia glebie zdrowie.

KLUCZOWE ZAGADNIENIA

- **Zdecyduj, czy chcesz kompostować na gorąco czy na zimno**
- **Rozważ inne metody, np. wermikompostowanie**
- **Zrób miejsce na ziemię liściową**

Zrób ziemię liściową, umieszczając opadłe liście na rok w worku na śmieci lub drucianej klatce.

eprasa.pl 015c28690e

Kup lub zrób kompostownik o pojemności ok. 1 m³, z pokrywą i klapą u dołu bądź ruchomymi listwami

Jak to zrobić

Samodzielne kompostowanie jest łatwiejsze, niż myślisz.Ustaw kompostownik i postępuj zgodnie z radami Alana

1 **Zawartość mieszaj** równomiernie podczas dodawania. Unikaj nagromadzenia jednego typu odpadków w jednym miejscu, np. skoszona trawa gnije lub pleśnieje, jeśli nie zostanie zmieszana z resztkami o większych rozmiarach. Zachowaj proporcje 1:1 między materiałem z przewagą węgla (suchy, brązowy), a tym z azotem (wilgotny, zielony). Rozdrobnij zdrewniałe łodygi, aby szybciej się rozkładały. Możesz kupić lub nająć rębak. Jako pasjonat kompostowania zauważysz, że rozdrabnianie jest przyjemne.

2 **Utrzymuj wilgoć** w pryzmie. W okresach suchych i gorących podlewaj kompost. Woda jest niezbędna, by zachodził proces. Jeśli zawartość wyschnie, proces kompostowania spowolni lub całkowicie się zatrzyma.

3 **Od czasu do czasu ugnieć** odpadki. Ubij je grzbietem wideł czy grabi lub po prostu udepcz. Duże przestrzenie powietrzne powodują wysychanie, co wpływa na nierówny przebieg kompostowania.

4 **Przykryj pryzmę starym** dywanem lub plandeką, aby utrzymać wilgoć i temperaturę.

DOBRE RADY ALANA

Jak długo to trwa?

Odpady zielone kompostują się szybciej, gdy jest ciepło, a zimą proces zwalnia. Jeśli liczysz na świeży kompost raz do roku, prawdopodobnie będziesz zadowolony – u mnie to działa. Przy tym czas spędzony na pielęgnacji kompostownika jest minimalny. Jeśli masz dużo czasu i zdecydujesz się na kompostowanie na gorąco – czyli wypełnienie całego pojemnika mieszanką odpadków i przerzucanie jej raz w tygodniu – możesz wyprodukować kompost w ciągu zaledwie trzech miesięcy. Będziesz jednak musiał włożyć w to czas i wysiłek.

Jak zaoszczędzić pieniądze?

Dzięki własnemu kompostowi nie musisz kupować ziemi w workach ani produktów takich, jak obornik, zużyte podłoże po grzybach czy inne „polepszacze gleby" (których dokładny skład pozostaje tajemnicą). Ponadto, unikając kupowania ziemi zawierającej torf, pomagasz chronić cenne przyrodniczo torfowiska – a to powinien być priorytet dla nas wszystkich. Raz skonstruowany kompostownik powinien wystarczyć na lata, a jego budowa jest stosunkowo mało kosztowna.

Czego mogę się spodziewać?

Przypływu olbrzymiej satysfakcji! Poczujesz dumę, wiedząc, że twój ogród robi krok w kierunku samowystarczalności – nawet jeśli nie możesz jeszcze wyprodukować wszystkiego, czego potrzebujesz do wzbogacenia gleby. W miarę swoich możliwości zrobisz coś dobrego dla planety. Nie wyrzucisz cennej materii organicznej – zostanie zwrócona ziemi, z której wyrosła. Jeśli zawartość kompostownika będzie wilgotna, dobrze wymieszana i dość zwarta – rozłoży się. Jeśli coś nie gra, dopilnuj tych trzech czynników, aby naprawić sytuację. To naprawdę aż tak proste! Myślę, że poczujesz dreszczyk emocji, gdy odkryjesz, że proces zadziałał i masz już własny sypki, pachnący kompost, którym wzmocnisz swoją glebę.

eprasa.pl 015c28690e

Zastosuj kompost na rabatach jako ściółkę, aby trzymał wilgoć i osłabiał chwasty

JAK KORZYSTAĆ Z KOMPOSTU

Istnieją dwa główne sposoby wykorzystania kompostu: jako ściółka lub do wzbogacenia gleby. Jeśli wyściółkujesz nim glebę po powierzchni, utrzymasz jej wilgotność i spowolnisz wzrost chwastów. Dżdżownice stopniowo przeniosą kompost w głąb i wzbogacą ziemię. Rozłóż pięciocentymetrową warstwę wiosną, gdy gleba jest wilgotna i zanim pojawi się większość siewek chwastów. Rób tak co roku, a będziesz zaskoczony, jak poprawi się stan podłoża.

Na grządce warzywnej czy poletku wymieszaj kompost z ziemią (o ile nie uprawiasz metodą „no dig" – bez przekopywania). Zrób to na przełomie zimy i wiosny, zanim rozpoczniesz siew i sadzenie. Cały kompost, jaki jeszcze możesz poświęcić, zużyj na nowo zakładane klomby i rabaty. W połączeniu z odrobiną nawozu organicznego ogólnego zastosowania (np. mączki kostnej czy rybnej) będzie to doskonały sposób wzbogacania gleby, który poprawi jej strukturę, aktywność mikrobiologiczną i żyzność.

Gleba gliniasta stanie się łatwiejsza w uprawie dzięki lepszej przepuszczalności, którą osiągniesz, mieszając ją z kompostem. Gleby piaszczyste z kolei dłużej zachowają wilgotność. Nawet w tych skrajnych warunkach rośliny odniosą ogromne korzyści, zyskując odporność na kaprysy pogody, szkodniki i choroby.

Zrób ziemię do doniczek

Gdy kompost ogrodowy jest dobrze rozłożony, można go przesiać i wymieszać z ziemią z ogrodu, aby stworzyć własne podłoże do pojemników. Drobne zastrzeżenie – wolę używać go w dużych donicach zewnętrznych niż w małych w domu czy szklarni. W zamkniętych pomieszczeniach, gdzie roślinom jest ciasno, zwiększa się uciążliwość patogenów i szkodników, które może zawierać kompost (np. opuchlaków). Z drugiej strony, jeśli kompost był odpowiednio podgrzany, to prawdopodobnie wiele patogenów i tak zostało już wyeliminowanych.

Jeśli więc możesz zaryzykować, aby osiągnąć samowystarczalność co do organicznego nawożenia, spróbuj. Sugeruję tylko eksperymentować na małą skalę, zanim zaangażujesz się na całego.

Mieszaj odpady „zielone" (wilgotne części roślin) i „brązowe" (zdrewniałe części, karton) w równych proporcjach

SKŁADNIKI SUKCESU

Co można kompostować

- Zielone odpady z grządki warzywnej
- Rośliny z rabat pod koniec sezonu
- Odcięte zielone gałązki
- Przekwitłe kwiaty
- Pokruszone skorupki jaj
- Podarte gazety
- Chwasty jednoroczne
- Skoszoną trawę (dobrze ją przemieszaj!)
- Opadłe liście w małych ilościach
- Warzywne odpadki kuchenne (np. nać marchwi, obierki ziemniaczane)

Czego nie kompostować

- Zakażonych części roślin
- Żywności przetworzonej (w tym chleba i purée z ziemniaków)
- Kłączy chwastów wieloletnich
- Jednorocznych chwastów z nasionami
- Zdrewniałych łodyg (chyba, że są rozdrobnione)
- Dużych ilości suchych liści (ziemię liściową zrób osobno)

ODKRYJ więcej porad, przewodników i wskazówek wideo od Alana na **www.GardenersWorld.com/alan-titchmarsh**

POSŁUCHAJ praktycznych porad Alana w nowym serwisie GW Tea Break Tutorials – wyłącznie w Apple Podcasts. Dowiedz się więcej na **www.GardenersWorld.com/podcast**

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl 015c28690e

Dekoracyjne **Dodatki**

Podkreślają urodę roślin, dodają ogrodowi stylu i charakteru oraz wiele mówią o jego twórcy. Oprócz pełnienia funkcji ozdobnej mogą być też praktyczne i funkcjonalne. Te dekoracyjne dodatki odmienią każdą przestrzeń!

TEKST I ZDJĘCIA **ŁUKASZ SKOP**

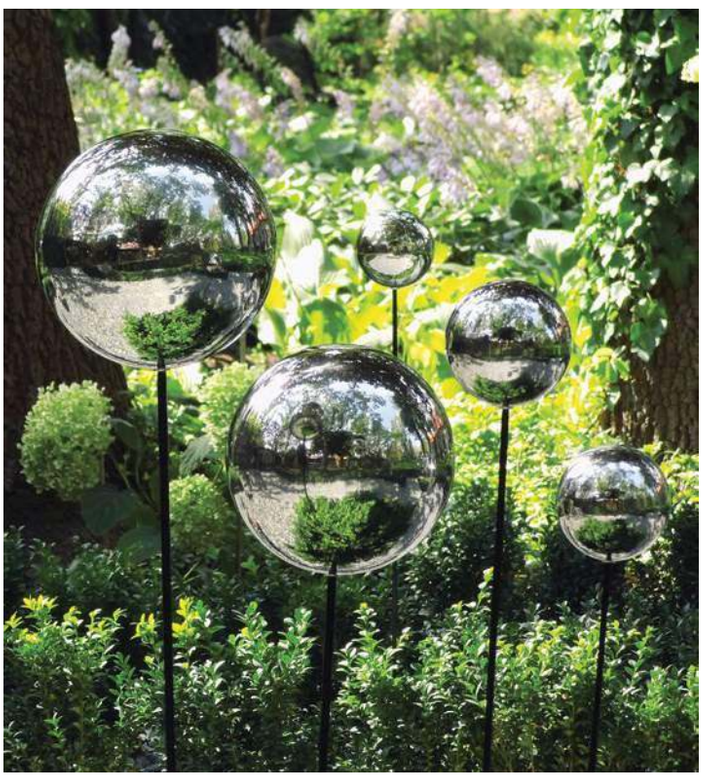

1. Lustrzane kule

Najczęściej są wykonane ze stali nierdzewnej i wypolerowane na wysoki połysk. W lustrzanej powierzchni odbijają całe otoczenie. Są odporne na warunki atmosferyczne i mogą być całoroczną dekoracją. Najlepiej prezentują się w małych grupach (np. po 3 lub po 5 sztuk) złożonych z kul różnej wielkości, rozmieszczonych w kilku częściach ogrodu. Można je ułożyć bezpośrednio na płaskiej powierzchni, np. w ogrodzie żwirowym lub umieścić wśród traw ozdobnych czy kwitnących bylin, jeśli kule są wyposażone w stalowy pręt (pik). Pasują także do kompozycji w pojemnikach. Umieszczone wśród roślin dodają aranżacjom głębi i dodatkowego wymiaru, a przy tym nie zwracają na siebie całej uwagi.

Pasują do ogrodu w stylu: nowoczesnym lub minimalistycznym

2. Zastawa na rabatkach

Filiżanki, kubki, spodki, talerzyki, czajniczki do parzenia herbaty lub emaliowane czajniki do gotowania wody, kiedy już skończą swoją służbę na stole, mogą otrzymać drugie życie i zostać ciekawą dekoracją ogrodową. Nie należy przesadzać z ich ilością, o ile nie chcesz zamienić ogrodu w ten rodem z „Alicji w krainie czarów", ale jedna czy dwie sztuki natychmiast wywołają uśmiech na twarzy i zaskoczenie. W ceramicznych naczyniach może być trudno wykonać otwory odpływowe, chociaż i bez tego da się je obsadzić odpornymi i niewymagającymi sukulentami, np. rojnikami, rozchodnikami lub innymi niskimi roślinami alpejskimi.

Pasują do ogrodu w stylu: arts and crafts, rustykalnym lub romantycznym

eprasa.pl 015c28d0e

3. Ptasie akcesoria

Pełne jedzenia karmniki i budki lęgowe zapewniają pożywienie i pomoc w lęgach, a jednocześnie zachęcają ptaki do pozostania w ogrodzie przez cały rok. Obecność skrzydlatych gości można też zaznaczyć w inny sposób, np. rozstawiając gustowne poidełka z ptasimi motywem. Niewielką klatkę z odzysku po kanarku lub papudze można zawiesić na drzewie, tym razem wykorzystując już tylko jako dekorację. Ptaki mogą też zagościć w ogrodzie w formie pokrytej rdzą biżuterii ogrodowej, albo bardziej realistycznych metalowych bądź ceramicznych figurek.

Pasują do ogrodu w stylu: rustykalnym, arts and crafts

4. Kwiaty na cały rok

Nie wszystkie kwiaty muszą przekwitnąć – co powiesz na te, które będą zdobić rabaty przez cały rok? Mogą być kolorowe i różnorodne, tak jak te ceramiczne, albo monochromatyczne i jednakowe, tak jak te metalowe. Kwiaty z miedzianej blachy będą z czasem zmieniać kolor, pokrywając się niebieskawą patyną. Wszystkie atrakcyjnie wyglądają w grupach, szczególnie wśród roślin o gęstym ulistnieniu, które niechętnie wydają własne kwiaty, a nawet nie kwitną wcale – jak paprocie. W zależności od materiału z jakiego są wykonane, tego rodzaju dodatki mogą pasować do wielu różnych stylów ogrodowych – od nowoczesnego do wiejskiego.

Pasują do ogrodu w stylu: nowoczesnym, rustykalnym, angielskim

5. Szklane naczynia

Obszerne szklane naczynia w stylu retro, takie jak balony (gąsiory) do wyrobu wina, słoje weki czy butle na nalewki nie muszą kurzyć się na strychu. Po odświeżeniu staną się nietuzinkowymi i zaskakującymi ogrodowymi dekoracjami. Dopasuj ich wielkość do miejsca, w którym je ustawisz i sposobu, w jaki je wykorzystasz. Nie powinny dominować, lecz podkreślać styl projektu i nasadzeń. Doskonale sprawdzą się w roli flakonów na letnie bukiety, którymi udekorujesz stół do posiłku pod chmurką.

Pasują do ogrodu w stylu: arts and crafts, rustykalnym lub romantycznym

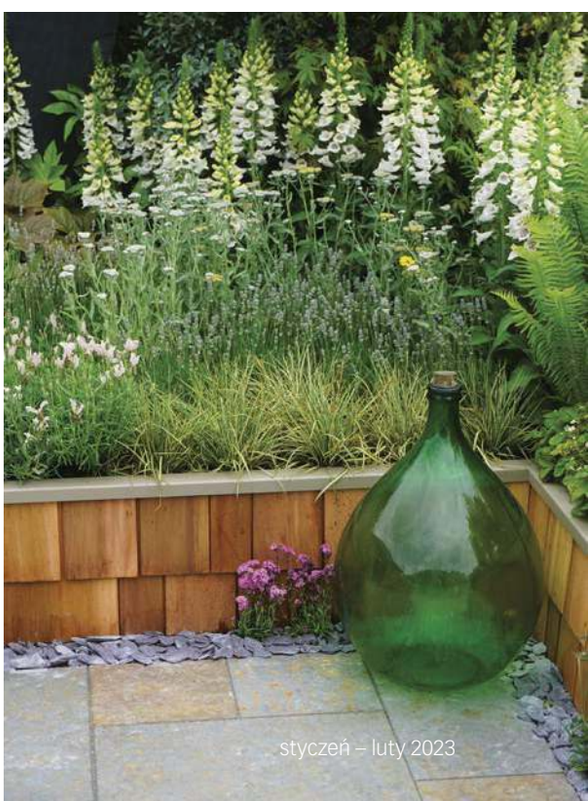

Eprasa.pl

6. Podpórki do roślin

Nie zawsze trzeba skrzętnie ukrywać je wśród łodyg i zasłaniać liśćmi. Podpórki do roślin to nie tylko bambusowe tyczki czy leszczynowe kijki. Wykorzystaj te wykonane z metalu, szczególnie o nietypowej formie, np. kuli lub sprężyny. Ułóż je wśród roślin o wiotkich pędach wczesną wiosną i pozwól łodygom znaleźć drogę pomiędzy prętami. Podpórki przydadzą się szczególnie wysokim ostróżkom czy naparstnicom, które pod koniec kwitnienia stają się chwiejne, a także piwoniom i daliom o ciężkich kwiatostanach. Baw się formą: podpórki mogą być echem kształtów, które już masz w swoim ogrodzie, dzięki czemu dodadzą mu spójności.

Pasują do ogrodu w stylu: każdym, w zależności od materiału i formy

7. Minioczka wodne

Nawet w najmniejszym ogrodzie znajdzie się miejsce dla wodnych elementów. Jeśli nie masz miejsca na duży zbiornik, postaw na oczko wodne w miniaturze. Do jego wykonania możesz użyć ocynkowanej wanienki z odzysku, misy lub ceramicznej donicy, ale sprawdź też propozycje producentów akcesoriów ogrodniczych, jeśli szukasz bardziej nowoczesnych rozwiązań. Obsadź zbiornik roślinami wodnymi, pamiętając o wyborze gatunków o niewielkich rozmiarach. Karłowe odmiany grzybieni to doskonały pomysł, jeśli marzysz o liliach wodnych, a do tej pory brakowało ci na nie miejsca.

Pasują do ogrodu w stylu: nowoczesnym lub naturalistycznym

8. Na wesoło

W ogrodzie nie powinno wiać nudą i nie musi też powiewać powagą. Uwzględnij nieoczywiste rozwiązania i zabawne akcesoria, które wprowadzą luźną atmosferę i oszukają wzrok. Czy to, na co patrzysz na pewno jest tym, o czym myślisz? Znajdź nowe funkcje dla przedmiotów codziennego użytku lub zastosuj iluzję optyczną. W tym przypadku stadko gęsi buszuje wśród gęsto ulistnionych funkii, ale czy na pewno? Wystrugane w drewnie ptaki wykonano z dużą dbałością o detale, więc do złudzenia przypominają żywe zwierzęta. Poszukaj też glinianych ślimaków, żab i ropuch, które możesz umieścić w doniczkach.

Pasują do ogrodu w stylu: :
arts and crafts lub rustykalnym

eprasa.pl 015c28690e

9. Rezolutne owady

Podobnie do ptaków, owady mogą zagościć w ogrodzie jako ogrodowe dekoracje. Poszukaj insektów wykonanych z drutu i blachy, ze skrzydłami wysadzanymi kolorowymi szkiełkami i kamieniami. Alternatywnie, postaw na miękkie materiały, np. poduchy na taras z pszczelim lub motylim motywem. Chcesz pomagać zapylaczom? Hotele dla owadów zapylających nie tylko zapewnią im schronienie i miejsce do rozmnażania. Mogą mieć różny styl, wielkość i projekt, więc z pewnością znajdziesz taki, który będzie pasował do twojego ogrodu. Ustaw go na rabacie lub powieś na ścianie – to takie proste!

Pasują do ogrodu w stylu: każdym, w zależności od materiału i formy

10. Eleganckie paleniska

Nawet miejsce do rozpalania ogniska może być ważną, przykuwającą wzrok atrakcją. Wybierz palenisko o kształcie otwartej misy, jeśli chcesz mieć łatwiejszy dostęp do ognia, albo w formie wyrzeźbionej kuli, która rozświetlona płomieniami i będzie rzucać po zmroku roztańczone cienie. Palenisko z surowej stali lub cortenu będzie spójnie komponować się z innymi elementami wykonanymi z tych samych materiałów, także w ciągu dnia. Na werandę lub taras wybierz model, przy którym będzie można się bezpiecznie ogrzać w chłodne wieczory, np. zasilane gazem.

Pasują do ogrodu w stylu: skandynawskim lub nowoczesnym

eprasa.pl 015c28690e

Kamery do obserwacji dzikiej przyrody pomogą ci dostrzec stworzenia, które wychodzą z ukrycia, gdy nikt nie patrzy

ZDJĘCIA: XLOAD/DEPOSITPHOTOS

PORADNIK DLA KUPUJĄCYCH
Fotopułapki

Kay Maguire przedziera się przez fachowy żargon, aby sprawdzić jak działają kamery przyrodnicze i co należy wziąć pod uwagę przed zakupem, a następnie prezentuje wybór modeli na każdą kieszeń

Ogrody są rajem dla dzikiej przyrody, lecz wielu zamieszkujących je stworzeń nigdy nie widzimy. Czy nie chciałbyś wiedzieć, co dzieje się w twoim ogrodzie, kiedy cię nie ma? Być może masz nocnych gości, takich jak borsuki, jeże i lisy, lub odwiedzają cię bardziej płochliwe stworzenia, jak ptaki czy jelenie, które chciałbyś zobaczyć, nie przeszkadzając im ani ich nie straszsząc? Jeśli tak, to potrzebujesz fotopułapki.

Takie urządzenia nazywane są też kamerami leśnymi lub obserwacyjnymi. To cyfrowe kamery przeznaczone do filmowania lub fotografowania, które montuje się na zewnątrz. Zwykle mieszczą się w wytrzymałej, wodoodpornej obudowie z kamuflażem, dzięki czemu mogą pracować w każdą pogodę, są zasilane baterią lub panelem solarnym, a wiele modeli działa w świetle dziennym, przy słabym oświetleniu i w nocy. Większość kamer jest wyposażona w czujniki ruchu lub włączają się wykrywając ciepło, więc zaczynają filmować, gdy tylko coś obok przechodzi. Obrazy są zapisywane na wymiennej karcie pamięci lub pobierane przez Wi-Fi, dzięki czemu możesz oglądać dziką przyrodę w domowym zaciszu.

W tym poradniku dla kupujących przedstawiamy nasz wybór fotopułapek, w tym modele niskobudżetowe, miniaturowe, zasilane energią słoneczną i wysokiej klasy, a wszystkie będą idealne do odkrywania dzikiej przyrody w twoim ogrodzie. Pomagamy w kwestii zakupu i wyjaśniamy techniczny żargon, aby pomóc ci wybrać odpowiedni model, a nasza redaktorka ds. dzikiej przyrody Kate Bradbury doradza, jak najlepiej z nich korzystać.

eprasa.pl 015c28690e

Jak to działa?

Większość kamer jest wyposażona w nylonowy pasek, którym można je łatwo przymocować do drzewa, a wiele modeli można również przypiąć do statywu, używając mocowania u podstawy urządzenia. W celu wprowadzenia ustawień otwórz kamerę i użyj wewnętrznych przycisków, a następnie się oddal – te wspaniałe urządzenia, aby działać, nie wymagają twojej obecności. Po prostu wróć później i sprawdź, co zostało nagrane.

Na co zwrócić uwagę

- **KOSZT** Ceny wahają się od 30 do ponad 200 funtów. Jeśli chcesz tylko zobaczyć, co odwiedza twój ogród nocą, tanie modele będą kuszące, mogą jednak posiadać gorsze komponenty, być mniej energooszczędne i nagrywać gorszy materiał filmowy.
- **ZASILANIE** Większość kamer działa na standardowe akumulatorki litowo-jonowe lub baterie AA (paluszki), ale niektóre są zasilane energią słoneczną, co obniża koszty.
- **TRYBY NAGRYWANIA** Większość urządzeń robi zdjęcia lub nagrywa wideo, albo jedno i drugie. Niektóre mają też tryb poklatkowy, wykonujący zdjęcia w regularnych odstępach przez długi czas, co jest przydatne do ujęć otwierających się kwiatów lub śledzenia zmian pór roku. Jeśli chcesz usłyszeć śpiew ptaków lub nawoływania zwierząt, wybierz kamerę z mikrofonem.
- **ROZDZIELCZOŚĆ** Do zdjęć wybierz model z wyższą liczbą megapikseli (MP), które zapewniają lepszą rozdzielczość i jakość obrazu.
- **ZASIĘG** Jest to maksymalna odległość obiektu, przy której czujnik może zostać wyzwolony. To, czego potrzebujesz, zależy od obszaru, który filmujesz i rozmiarów stworzeń, które chcesz uchwycić. W przypadku filmowania w nocy sprawdź również zasięg lampy błyskowej, który decyduje o tym, jak daleko kamera będzie widzieć w ciemności.
- **CZAS REGENERACJI** Czas pomiędzy zdjęciami. Im krótszy czas, tym więcej zdjęć można wykonać i tym większe szanse na uzyskanie doskonałych ujęć.
- **ZDALNE STEROWANIE** Kamery do urządzeń mobilnych umożliwiają śledzenie obrazu na telefonie lub komputerze za pomocą sieci Wi-Fi lub sieci komórkowej.
- **EKRAN** Wbudowany ekran lub wizjer jest przydatny podczas ustawiania urządzenia, aby móc wykadrować ujęcie i sfilmować dokładnie to miejsce, które chcesz. Możesz go także użyć do przeglądania obrazów.
- **BEZPIECZEŃSTWO** Jeśli chcesz używać kamery poza przydomowym ogrodem, na przykład w publicznym parku, wybierz taką z pasem do montażu i zabezpieczaną hasłem lub kamerę, którą można zamknąć w klatce.

▲ Campark T150 Solar Powered 4K 30MP

97,90 £

www.campark.net

Zasilany energią słoneczną, baterią AA lub akumulatorkiem litowo-jonowym, ten odporny na warunki atmosferyczne model jest sterowany przez Wi-Fi, Bluetooth oraz przez aplikację. Rejestruje zdjęcia i filmy w rozdzielczości 30 MP i 4K. Wykrywa obiekty w zasięgu do 20 m i ma szeroki kąt (120°), aby uchwycić duże obszary, takie jak trawnik. Jest wyposażony w statyw, dzięki czemu można go umieścić w dowolnym miejscu, nie tylko na drzewach lub słupach.

KUPISZ W POLSCE!

Browning Recon Force Elite HP4

169,99 £ / 1209 zł

www.shop.naturespy.org

Ta prosta kamera ma intuicyjne przyciski i jest zasilana ośmioma bateriami AA lub akumulatorkami. Całkowicie odporna na warunki atmosferyczne, można ją przypiąć do drzewa lub zamocować na statywie; ma wbudowany ekran i zasięg wykrywania poniżej 30 metrów. Oferuje doskonałą jakość zdjęć i wideo, z rozdzielczością 22 MP i nagrywaniem w HD 1080p. Urządzenie jest objęte dwuletnią gwarancją i posiada dołączoną kartę SD.

▶ Acorn LTL-5210A

88 £ / 779 zł

www.acorncamera.com

KUPISZ W POLSCE!

Ta fotopułapka z kamuflażem wykonuje zdjęcia w rozdzielczości 5 MP, nagrywa filmy i filmy poklatkowe oraz rejestruje dźwięk. Dzięki zasięgowi wykrywania wynoszącemu 20 m i kątowi 100° nadaje się do wykrywania wielu zdarzeń na małym obszarze. Działa na zaledwie czterech bateriach AA, a obrazy są opatrzone datą, godziną, temperaturą i fazą księżyca – ciekawie jest zobaczyć, jak światło księżyca wpływa na zachowanie zwierząt. Materiał jest zapisywany na karcie SD. Kamera jest zabezpieczana hasłem i wyposażona w pasek lub można ją zamontować na statywie.

eprasa.pl 015c28690e

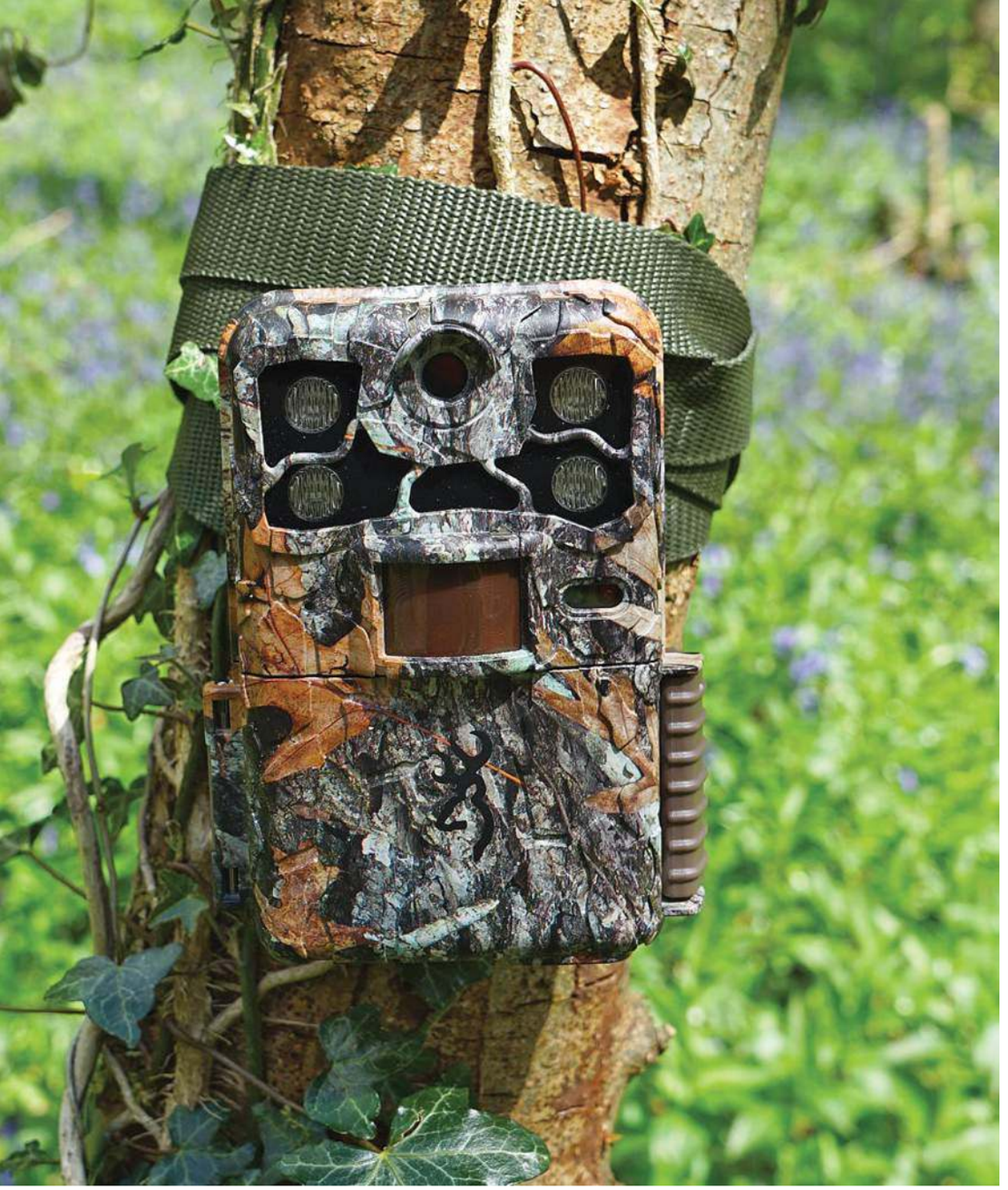

▲ BushnellCore S-4K 30MP No Glow

179,99 £ / 1340,65 zł

www.shop.naturespy.org

KUPISZ W POLSCE!

Fotopułapka w realistycznej obudowie maskującej zasilana sześcioma bateriami AA. Nagrywa filmy 4K z dźwiękiem oraz rejestruje zdjęcia w rozdzielczości 30 MP z datą, godziną, temperaturą i fazą księżyca, a także współrzędnymi GPS zapewniającymi dokładną lokalizację. Posiada kolorowy ekran, ma zasięg wykrywania 33 m, a na wyposażeniu znajduje się pasek oraz mocowanie do statywu. Dwuletnia gwarancja.

Techniczny żargon dla żółtodziobów

■ **CZUJNIKI PIR** (pasywne czujniki podczerwieni) monitorują temperaturę listowia, więc gdy pojawia się zwierzę, to uruchamia kamerę. Lepsze kamery mają wiele czujników PIR pod różnymi kątami, a im szerszy kąt czujników PIR, tym więcej mogą wykryć.

■ **CZAS WYZWALANIA** to czas potrzebny czujnikom na wykrycie obiektu i rozpoczęcie rejestracji materiału – wynosi zwykle od 0,1 do 1 sekundy. Im krótszy, tym lepiej, dzięki czemu może zarejestrować szybciej poruszające się stworzenia.

■ **KAMERY LO-GLOW** mają diody LED na podczerwień (IR), które oświetlają zwierzęta niewidzialnym światłem o niskiej częstotliwości – podobnie jak robi to lampa błyskowa, ale bez płoszenia zwierzęcia. Emitują delikatną czerwoną poświatę, która może odstraszyć zwierzęta.

■ **KAMERY NO-GLOW** mają wyższą częstotliwość podczerwieni niż kamery typu lo-glow, więc ich blask jest dostrzegalny tylko z bliska, zatem zwierzęta nie zostaną spłoszone. Jakość zdjęć jest jednak niższa, a zarejestrowane obrazy mogą być nieco rozmazane.

■ **STOPIEŃ OCHRONY IP** informuje o odporności kamery na warunki atmosferyczne. Pierwsza cyfra określa pyłoszczelność (6 oznacza całkowitą), a druga stopień wodoodporności (5 oznacza urządzenie wodoszczelne, 9 oznacza całkowitą wodoodporność). Jeśli będziesz używać kamery w różnych warunkach pogodowych, wybierz model ze stopniem ochrony IP 55 lub wyższym.

Po zmroku fotopułapki wykorzystują diody LED na podczerwień, których zwierzęta zwykle nie są w stanie zauważyć

eprasa.pl 015c28690e

RSPB Nature Camera

189 £

www.shopping.rspb.org.uk

Dzięki w pełni wodoodpornej obudowie ochronnej tą kamerę można przymocować do drzewa, zamontować na statywie lub po prostu postawić na ziemi. Jest wyposażona w ekran, rejestruje dźwięk, ma tryb poklatkowy i noktowizor, a zasięg wykrywania wynosi 30 m. Rejestruje kolorowe wideo w rozdzielczości 1080p HD i obrazy w 14 MP, które są opatrzone datą, godziną i temperaturą. Jest zasilana ośmioma bateriami AA. Materiał jest zapisywany na karcie SD. Posiada dwuletnią gwarancję.

▲ Toguard H20 16MP 1080P

37,55 £

www.toguard.cc

Ta niedroga mini kamera łatwo wtapia się w otoczenie i jest idealna do montażu w ciasnych miejscach, aby rejestrować małe ssaki, takie jak jeże, norniki czy ryjówki. Posiada ekran, noktowizor i tryb poklatkowy, a także nagrywa materiał w HD 1080p i obrazy w 16 MP. Zasięg wykrywania wynosi 20 m. Jest zasilana czterema bateriami AA. Materiał jest zapisywany na karcie SD. Pasek i płytka montażowa znajduje się na wyposażeniu.

Kate radzi

Redaktorka ds. dzikiej przyrody Kate Bradbury wyjaśnia, jak wykonać najlepsze ujęcia

- **Weź pod uwagę kąt kamery.** Potrzebujesz szerokich ujęć ogrodu czy zbliżeń zwierząt odwiedzających określony obszar, na przykład karmnik?
- **Uważaj,** aby nie skierować kamery na utwardzoną powierzchnię, np. na ścianę lub na ziemię, ponieważ błysk flesza może się od niej odbić i zepsuć nagranie.
- **Usuń elementy rozpraszające uwagę,** takie jak łodygi roślin lub trawa przed obiektywem, aby na końcu nie otrzymać 26 plików wideo z trawą kołyszącą się na wietrze
- **Unikaj używania kamery** przy bardzo deszczowej lub wietrznej pogodzie – uzyskasz kilka dobrych nagrań, a później urządzenie może ulec uszkodzeniu.

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/reviews po więcej poradników dla kupujących i recenzji produktów

KUPISZ W POLSCE!

Solognac BG100

74,99 £ / 399,99 zł

www.decathlon.co.uk

Ta ekonomiczna, mała kamera wykrywa obiekty w zasięgu zaledwie 10 m, więc lepiej nadaje się do umieszczenia w pobliżu miejsca karmienia, przy norce lub korytarzu, zamiast do oglądania szerszego obszaru. Ma trzy wstępnie ustawione tryby rejestracji (zdjęcia/wideo/tryb hybrydowy). Nagrywa materiał w HD 720p, a obrazy w 12 MP są opatrzone datą, godziną, temperaturą i fazą księżyca. Posiada noktowizor i funkcję interwału czasowego. Zasilana czterema bateriami AA.

W HARMONII Z NATURĄ

Dziś, dzięki nowoczesnym technologiom, zwykłe ogrody mogą stać się rajem na Ziemi. Zobacz wizjonerskie pomysły projektantów, które pomogą uczestnikom programu stworzyć idealną przestrzeń.

Nowy wymiar ogrodu – sezon 2

Czwartki 22:00, premiera 16 lutego

BBC lifestyle

bbc.com/bbclifestyle

eprasa.pl 015c28690e

Poznaj dzikie **zwierzęta**

Styczeń jest przygnębiającym miesiącem. Dni są krótkie, ciemne i często wilgotne, a większość dzikich stworzeń nadal hibernuje. Jednak na horyzoncie pojawiają się już zwiastuny wiosny. Ptaki zaczynają dobierać się w pary. Modraszki i bogatki będą wkrótce poszukiwać miejsc na gniazda – minie jeszcze trochę czasu, zanim zaczną się rozmnażać, lecz już teraz możesz dostrzec, jak przeszukują budki lęgowe, a nawet w nich nocują.

Dostęp do naturalnych źródeł pożywienia jest teraz ograniczony, a więc regularnie uzupełniaj pokarm w karmnikach i rozważ porozrzucanie na ziemi połówek jabłek dla kosów oraz drozdów. Zostaw jagody na bluszczu do czasu, aż ptaki je zjedzą – ich gram zawiera więcej kalorii niż czekolada i mogą pomóc im poprawić kondycję przed okresem lęgowym, który rozpocznie się za kilka tygodni.

TEKST KATE BRADBURY

Możesz spotkać...

Sójkę (*Garrulus glandarius*)

Sójka zwyczajna jest pięknym ptakiem – ma brązowe upierzenie o różowym odcieniu, czarny ogon, kremowo-czarny czubek głowy i czarne paski przypominające wąsy. Jednak najbardziej imponującą cechą charakterystyczną sójek są ich elektryzująco niebieskie i czarne lusterka na skrzydłach.

Należy do rodziny krukowatych i jest bystrym ptakiem. Prędzej ją usłyszysz, zanim spostrzeżesz – ma ochrypły, i skrzeczący krzyk i potrafi naśladować głosy innych ptaków. Najczęściej można ją zobaczyć jesienią i zimą, zwłaszcza w ogrodach, w których znajdują się dęby, ponieważ żołędzie są jej ulubionym pokarmem. Sójki ukrywają je, zakopując w ziemi. Czasami o nich zapominają i wówczas żołędzie zaczynają kiełkować – uważa się, że sójki mają znaczny wkład w powstawanie lasów.

W latach, gdy jest mało żołędzi, możesz spostrzec sójki zwisające niezdarnie z dozowników z orzeszkami ziemnymi lub podlatujące do stojących na ziemi karmideł, w których znajdują się nasiona i orzechy.

Czeczotki będą wdzięczne za nasiona olejarki abisyńskiej

Sójki zaczynają budować gniazda w kwietniu. Łączą się w pary na całe życie, a swoje gniazda budują z gałązek w koronach drzew i w krzewach, wyścielając je korzeniami i włosiem. Samica złoży do pięciu jaj, które będzie następnie wysiadywać przez około dwa tygodnie. Pisklęta opuszczą gniazdo po kolejnych trzech tygodniach.

Wypatruj też...

- Jerów i czeczotek w ogrodowych karmnikach.
- Lisów, które teraz odbywają swoje gody. Samice wydają pełne grozy dźwięki, na które samce odpowiadają potrójnym szczekięciem „hap-hap-hap".
- Much, takich jak plujki pospolite i muchy zielone, wygrzewających się w słońcu.

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS, GETTY/EDWIN GONINO TEXEM, ZA MAC

“Sójka jest bystrym ptakiem. Ma ochrypły, skrzeczący krzyk i potrafi naśladować głosy innych ptaków”

Dzika przyroda was potrzebuje!

Wypełnij swój ogród kwiatami bogatymi w nektar, np. jeżówkami, aby zwabić do niego motyle, m.in. rusałkę admirał

eprasa.pl 01502866

Otrzymaliśmy wyniki corocznego przeglądu stanu dzikiej przyrody w ogrodzie – nasza redaktorka **Kate Bradbury** wymienia gatunki, które mają się doskonale oraz te, których liczebność się zmniejsza, i radzi, co możemy zrobić, aby im wszystkim pomóc

Czytelnicy magazynu Gardeners' World od zawsze darzyli dziką faunę miłością. W 2020 roku więcej z was przebywało w domach, mogąc się cieszyć jej obecnością, a większość czasu podczas lockdownu wykorzystało na tworzenie siedlisk dla różnych gatunków zwierząt, np. budek dla ptaków czy domków dla jeży. W 2021 liczba obserwacji dzikich stworzeń spadła w porównaniu do zeszłego roku, najprawdopodobniej dlatego, że wielu z was powróciło do pracy i rzadziej bywało w domu, aby móc zaobserwować, co takiego żyje w ogrodach. Jednak wasza miłość do dzikiej fauny cały czas się poprzedniego, co jest bardzo dobrą nowiną. Aż 78% z was* (wzrost o 2% względem zeszłego roku) mówi nam, że działacie na rzecz przyrody znajdującej się w najbliższym otoczeniu. W imieniu pszczół, ptaków, motyli, jeży, płazów i niezliczonej ilości bezkręgowców, które uznają wasze ogrody za swój dom, dziękuję. Jesteście prawdziwymi bohaterami dzikiej przyrody.

ZDJĘCIA: ALAMY/BOTANY VISION, PAUL DEBOIS
*BADANIE „BBC GARDENER'S WORLD MAGAZINE WILDLIFE SURVEY 2021", PRZEPROWADZONE 22/10-11/11 NA GRUPIE 2356 ANKIETOWANYCH, DUSENA/DEPOSITPHOTOS

eprasa.pl 015c28690e

Ptaki w ogrodzie

Wasze obserwacje ptaków w 2021 r. były spójne z wynikami z poprzedniego roku, poza kilkoma godnymi uwagi wyjątkami. Na szczęście liczba wróbli domowych oraz szpaków wydaje się stabilizować – zgadza się to z danymi zebranymi podczas akcji Big Garden Birdwatch przeprowadzonej przez Królewskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, co wskazuje, że na przestrzeni ostatnich lat – w porównaniu ze stanem początkowym – spadek liczebności populacji ptaków uległ spowolnieniu.

Niestety liczebność zięb w dalszym ciągu maleje, na co wskazuje zarówno nasze badanie, (o 2% względem 2019 r.), jak i to przeprowadzone podczas akcji Big Garden Birdwatch – średni współczynnik obserwacji jest na najniższym poziomie, odkąd wystartowaliśmy z naszą ankietą. Brytyjskie Towarzystwo Ornitologiczne informuje, że w latach 2007-2018 ich liczebność spadła o 30%.

Badania nadal trwają, lecz najbardziej prawdopodobną przyczyną jest rzęsistkowica, choroba pasożytnicza atakująca wiele gatunków ptaków występujących w ogrodach, zwłaszcza zięb i gołębi. Populacja dzwońców drastycznie się zmniejsza od 2005 r. i wiele wskazuje na to, że zięby podzielają ten sam los. Dowiedz się, jak zapobiegać rozprzestrzenianiu się tej choroby w swoim ogrodzie z panelu na temat czyszczenia karmników i poideł dla ptaków (patrz kolejna strona).

Niewiele się zmieniło od zeszłego roku w zakresie nawyków dotyczących karmienia ptaków odwiedzających wasze ogrody – nadal robi to 2/3 ankietowanych. Jednak około 20-30% mniej z was karmi ptaki od maja do września, a w marcu już prawie wcale. Pamiętaj – pomimo iż wydaje się, że marzec i kwiecień to dobry czas na to, by przestać dokarmiać ptaki, tak naprawdę są to najtrudniejsze dla nich miesiące w roku. Zimowe zapasy jagód i nasion już dawno się skończyły, a pozostałe źródła naturalnego pokarmu, takiego jak gąsienice, nie są jeszcze dostępne. Poza tym to w tym czasie ptaki starają się nabrać formy przed rozpoczęciem godów. A więc jeśli możesz, dokarmiaj je przez cały rok, a przynajmniej do maja.

ZDJĘCIA: GETTY/ZOLOCHEVKA; TIM SANDALL

eprasa.pl 015c28690e

Liczebność zięb spadła o

30%

w latach 2017-18

Źródło: BTO (Brytyjskie Towarzystwo Ornitologiczne)

Utrzymaj czystość

Najlepszym sposobem na to, aby zapobiec rozprzestrzenianiu się w ogrodzie rzęsistkowicy i innych chorób ptaków, m.in. ospy, jest regularne czyszczenie karmników i poideł. Na szczęście wielu z was to robi – 29% ankietowanych czyści je co miesiąc, a imponujące 16% zajmuje się tym co dwa tygodnie. Wspaniale byłoby tu zaobserwować poprawę w przyszłym roku – 21% czytelników czyści karmniki i poidła co sześć miesięcy, rzadziej lub wcale.

Do czyszczenia użyj ciepłej wody oraz szczotki do szorowania lub mycia butelek przeznaczonych jedynie do tego celu. Nałóż rękawiczki i użyj łagodnego detergentu, a na końcu wszystko dokładnie opłucz. Odstaw, aby całkowicie wyschły i dopiero wtedy ponownie je wypełnij i powieś, najlepiej w odrębnej części ogrodu.

Co ciekawe, część z was zgłosiła, że usunęła z karmników spleśniały pokarm. Nie trzeba wypełniać ich po same brzegi – wsypuj o połowę mniej, aby zapobiec psuciu się pokarmu, który mógłby potencjalnie zaszkodzić ptakom.

ZAJRZYJ na **www.GardenersWorld.com/clean-bird-feeders** po instrukcje, jak krok po kroku czyścić karmniki

eprasa.pl 015c28690e

Wiewiórki

Pomimo, że dopiero po raz drugi zadajemy wam szczegółowe pytania dotyczące wiewiórek, odnotowaliśmy znaczący wzrost obserwacji wiewiórek szarych, o 6% względem 2020 roku. Ma to najprawdopodobniej związek z żołędziami. Jesienią 2020 roku zanotowano duży urodzaj nasion dębu, co oznacza, że więcej wiewiórek przetrwało zimę i było w dobrej formie, aby wiosną rozpocząć gody. Rozprzestrzeniły się na nowych terenach, a więc nic dziwnego, że zaobserwowano ich znacznie więcej w ogrodach. Co ciekawe, jesienią 2021 r. urodzaj był bardzo słaby – to zmusiło wiewiórki do jeszcze częstszego odwiedzania naszych ogrodów w poszukiwaniu pokarmu. Mniejsza ilość żołędzi oznacza, że mniej szarych wiewiórek przeżyje tę zimę, a więc liczba obserwacji w 2022 r. może ponownie spaść.

Liczebność wiewiórki pospolitej (rudej) jest zgodna z tą z poprzedniego roku – zauważyło je 1% czytelników, przy czym wzrost liczby wiewiórki szarej może zagrozić populacji tej pospolitej. Jeżeli mieszkasz na obszarze występowania wiewiórki pospolitej i chciałbyś jej pomóc, zajrzyj na stronę Red Squirrel Trust: *www.rsst.org.uk*

6%

z was zgłosiło, że w zeszłym roku zauważyło więcej wiewiórek szarych, natomiast liczba obserwacji wiewiórek pospolitych utrzymuje się stałym poziome – zauważyło je jedynie 1%

W ogrodach zauważono o

3%

mniej skorków i prosionków niż w 2019 r.

Uprawiaj kwiaty, takie jak dzielżany, aby zwabić do ogrodu więcej zapylaczy, m.in. pszczół

Bezkręgowce

Kiedy ostatni raz musiałeś zetrzeć martwe owady z maski twojego samochodu? W latach 80. XX wieku? Nigdy? Odnotowano niepokojący spadek liczebności bezkręgowców. Niemieckie badania* z 2017 roku sugerują 75% zmniejszenie populacji owadów w ciągu ostatnich trzech dziesięcioleci – czy sytuacja u nas mogłaby być lepsza czy gorsza? Niestety, nie mamy wystarczającej ilości danych na ten temat.

Nasze badanie z 2021 roku wskazuje, że wyniki obserwacji bezkręgowców (takich jak pszczoły, bzygi i pająki) są spójne z tymi z poprzednich lat, chociaż zauważono o 3% mniej prosionków i skorków w porównaniu z 2019 r. Nie myślę, aby te niewielkie wahania były odzwierciedleniem poważnego spadku liczebności ich populacji, co nie oznacza, że powinniśmy usiąść z założonymi rękami – owady i inne bezkręgowce są zagrożone, a my powinniśmy je ratować.

Aby pomóc bezkręgowcom w twoim ogrodzie, przestań używać pestycydów. Wszystko, co zostało stworzone w celu wytępienia „szkodników" zabije także inne owady. Pamiętaj, że „szkodniki" są równie ważną częścią ekosystemu. Uprawiaj więcej kwiatów dla zapylaczy, rodzimych krzewów dla przeżuwaczy liści, takich jak gąsienice i nie sprzątaj tyle, zwłaszcza zimą. Motyle i ćmy, a także ogromna liczba innych gatunków wykorzystuje łodygi roślin, opadłe liście oraz gęstwiny wysokich traw jako miejsca do przezimowania. Im więcej porządkujesz – innymi słowy, im więcej tych siedlisk usuwasz – tym mniej owadów przeżyje do wiosny.

*BIT.LY/DECLINE-INSECTS
ZDJĘCIA: GETTY/INES CARRARA, PERSLEY PHOTOGRAPHICS; JASON INGRAM

eprasa.pl 015c28690e

W ogrodach zaobserwowano o

6%

mniej rusałek pawików

Pomóż motylom, takim jak rusałka ceik (wyżej) i uprawiaj rośliny żywicielskie dla gąsienic, m.in. pokrzywy, rzeżuchę łąkową oraz szakłak

Motyle

Coraz trudniej w jakikolwiek sposób podkoloryzować fakty dotyczące wymierania motyli. Po raz pierwszy od rozpoczęcia naszych badań dotyczących stanu dzikiej przyrody liczba obserwacji wszystkich gatunków spadła w porównaniu z poprzednim rokiem, nawet bielinka kapustnika i rzepnika zmalały o odpowiednio 6% i 9%. Te dane niestety zgadzają się z wynikami akcji Big Butterfly Count z 2021 roku.

Coroczna ankieta przeprowadzana przez organizację Butterfly Conserwation śledzi wzloty i upadki różnych gatunków z roku na rok, a w 2021 r. odnotowano najniższą w historii pomiarów liczbę populacji motyli. Szczególnie alarmujący jest 6% spadek liczebności rusałki pawik, na co wskazało przeprowadzone przez nasz zespół badanie. Analiza przeprowadzona podczas akcji Big Butterfly Count również dowodzi, że to był najgorszy rok dla tego gatunku od 2012 r..

Te spadki mogły być po części wynikiem złej pogody latem 2021 r., ale sami możemy zrobić wiele, aby pomóc motylom w naszych ogrodach, chociaż będzie to wymagało więcej wysiłku, niż posadzenie roślin miododajnych. Musimy wziąć pod uwagę wszystkie aspekty cyklu życiowego motyli i zaspokoić ich potrzeby na każdym etapie rozwoju – począwszy od jaja po gąsienicę, poczwarkę, aż do postaci dorosłej. Oznacza to uprawę większej ilości roślin żywicielskich dla gąsienic, takich jak rzeżucha łąkowa, pokrzywy i szakłak, a także rodzimych krzewów, m.in. leszczyny oraz głogu. Oznacza to także pozostawienie skrawków ogrodu bez koszenia, aby mogły zarosnąć wysoką trawą, w której mogą się schronić gąsienice. I wreszcie – niesprzątanie opadłych jesienią liści i nieścinanie miesiącznicy rocznej po przekwitnięciu ani łodyg wieczornika damskiego, na których mogą wisieć poczwarki. Motyle to dzikie stworzenia i nasze ogrody powinny też takie być. Trzymajcie też kciuki za lepszą pogodę w kolejnym roku.

eprasa.pl 015c28690e

Jeże

Jeśli mamy wyciągnąć wnioski z waszych obserwacji, liczba jeży w ogrodach wydaje się stabilizować. Jednak 21% ankietowanych zgłosiło, że na przestrzeni ostatnich 12 miesięcy widywało je rzadziej lub wcale.

Trudno jest przedstawić ilościowo wahania liczby obserwacji jeży, gdyż te ssaki prowadzą nocny tryb życia. Jeśli zauważysz jeża w ciągu dnia, najprawdopodobniej jest chory i potrzebuje pilnej pomocy medycznej. Są one najbardziej aktywne na kilka godzin przed zachodem słońca. Rzadko właściwie widuję je w swoim ogrodzie, ale wiem, że tam są, ponieważ je dokarmiam i znajduję ich odchody. Poza tym na mojej miniłące kwietnej pozostawiają za sobą ścieżki odpowiadające ich rozmiarom.

Na szczęście coraz więcej z was podejmuje kroki, aby pomóc jeżom w swoich ogrodach. 47% ankietowanych przestało używać środków mięczakobójczych, 39% buduje kopce z gałęzi, 33% sprawdza teren, zanim użyje podkaszarki i 28% uprawia rodzime rośliny. Jednak jedynie 20% z was jest gotowych wyciąć otwory w ogrodzeniu, przez które jeże mogłyby z łatwością wejść do waszego ogrodu i się z niego wydostać. I pomimo, że to bardzo dobrze, że 17% was przed rozpaleniem ogniska sprawdza to miejsce, i że 16% zabezpieczyło swój staw, te liczby powinny być większe. Jeśli wszyscy bardziej się postaramy, aby pomóc jeżom, będziemy je częściej widywać.

■ Aby uzyskać więcej wskazówek, sprawdź nasze 10 sposobów na pomoc jeżom na *www.GardenersWorld.com/plants/10-ways-to-help-hedgehogs lub zajrzyj na www.hedgehogstreet.org*

Aby pomóc jeżom,

39%

ankietowanych tworzy stosy z gałęzi, a 47% przestało używać środków mięczakobójczych

Stworzenie tunelu pod ogrodzeniem lub wycięcie w nim otworu umożliwi jeżom swobodne migrowanie w celu zdobycia pożywienia i wody

eprasa.pl 015c28690e

30%

ankietowanych przyznało, że ślimaki muszlowe były niemile widzianymi gośćmi w ich ogrodzie, a 44% wskazało, że jeszcze mniej lubi ślimaki nagie

Niemile widziani goście

Nie ma nic dziwnego w tym, że szczury (57%) oraz ślimaki (44%) są w dalszym ciągu najbardziej niepożądanymi przedstawicielami dzikiej fauny w waszych ogrodach. Pomimo mojego zeszłorocznego apelu, aby być bardziej życzliwymi dla szerszeni, 2% mniej z was, w porównaniu z 2020 r., przyjęłoby je z aprobatą w swoim ogrodzie. 28% czytelników nadal trudno docenić rolę mszyc, a są one ważną częścią łańcucha pokarmowego, stanowiąc kluczowe źródło pokarmu dla wróbli domowych i wielu owadów, takich jak biedronki i sieciarki. W moim ogrodzie nie ma prawie żadnych mszyc, ponieważ wszystkie zjadają wróble! Dlatego następnym razem, gdy zauważysz mszyce, nie sięgaj po wąż ogrodowy, aby je szybko spłukać – zostaw je w spokoju i obserwuj, jak natura sobie z nim poradzi za ciebie.

Jak pomagacie

Coraz więcej z was każdego roku podejmuje działania, aby pomóc dzikim stworzeniom. 78% ankietowanych zobowiązało się dołożyć więcej starań, aby pomóc dzikim gatunkom (wzrost o 2% od 2020 r. i 3% od 2019 r.).

Najbardziej jednak pocieszające jest to, że o 11% więcej ankietowanych pozostawia w swoim ogrodzie kawałek przestrzeni, w którą nie ingeruje (wzrost od 43% do 54%). To wspaniała wiadomość dla dzikiej fauny. Mnóstwo gatunków korzysta z takich naturalnie porośniętych miejsc – od zimujących gąsienic i poczwarek po traszki i żaby, a nawet jeże. Pozostawienie obszarów w stanie dzikim oznacza więcej wysokich traw, opadłych liści, dzikich roślin, kwiatów i główek nasiennych. Wszystkie zapewniają różnorodne siedliska dla szeregu gatunków. Dobra robota!

Do innych podjętych przez was działań na rzecz dzikiej przyrody należy tworzenie stosów z kawałków grubszego drewna (50% ankietowanych) i wykopanie stawu (41%). Jednak tylko 19% z was wycięło otwór w ogrodzeniu, aby umożliwić jeżom migrowanie, podczas gdy 16% posadziło rodzime krzewy. Jeśli udałoby wam się więcej popracować nad tymi rzeczami przed przyszłoroczną ankietą, nie tylko ja bardzo się ucieszę (jako dożywotni ogrodnik działający na rzecz dzikiej przyrody), ale – co ważniejsze – twoja lokalna fauna.

78%

czytelników, którzy wzięli udział w naszym badaniu, zobowiązało się do podjęcia kolejnych działań, aby pomóc dzikim gatunkom

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/GIAN LUCA SALIS

Prosto z grządki

Na działce Rekhy wszystko kręci się wokół smaku, jako że dzieli się ona fachowymi poradami dotyczącymi uprawy najsmaczniejszych plonów. W tym miesiącu pokazuje, jak uprawiać kapustę włoską i cieszyć się jej smakiem z odrobiną przypraw

Dzięki, 2022 – widzę, że wyczyściłeś mój ogród. Im szybciej schowam świąteczne ozdoby, tym szybciej rozwinę maty grzewcze. W tym roku moim celem jest naprawienie niektórych błędów z zeszłego roku, ponieważ kilka moich upraw niestety się nie udało. Najbardziej ucierpiała rodzina psiankowatych, składająca się z bakłażanów, ziemniaków i pomidorów. Choć nie mogę zmienić pogody, to mogę zapewnić im lepsze warunki do uprawy już na początku.

Nawet działki potrzebują świątecznego prezentu, prawda? Zaskoczę moją, rozkładając obornik z ekologicznych gospodarstw. Ostatni raz użyłam obornika, kiedy nabyłam działkę. Później już zawsze wysiewałam zielony nawóz, aby nie naruszać równowagi biologicznej. Ale aby dodatkowo pomóc glebie i, miejmy nadzieję, rozwiązać niektóre problemy, z którymi miałam do czynienia w 2021 r., zastosuję niewielkie ilości dobrze rozłożonego obornika tylko na obszarach, gdzie będzie najbardziej potrzebny (zamiast rozrzucać go na wszystkie grządki). Zrobię to, kiedy przekopię zielony nawóz.

Obornik krowi lub koński stanowi doskonały, bogaty w składniki odżywcze nawóz

Tak więc teraz przekopanie zielonego nawozu oraz zasilenie gleby mieszanką obornika, własnego kompostu ogrodowego oraz odrobiny słomy powinno pomóc poprawić stan mojej gleby przed nowym sezonem wegetacyjnym. Wiem, że to brzmi bardzo smutno, ale rozłożenie obornika to moje noworoczne postanowienie!

Jak uprawiam kapustę włoską

Na mojej zimowej grządce uprawiam wiele odpornych na mróz zielonych warzyw. Z nich wszystkich to **kapusta włoska** jest dla mnie najważniejszym warzywem, które trzeba uprawiać zimą. Jej mocno teksturowane zewnętrzne liście świetnie chronią główkę kapusty przed najsurowszą zimową pogodą. Chociaż kapustę włoską uprawia się i spożywa przez cały rok, wolę ją zbierać wtedy, gdy jej liście staną się słodsze po przymrozku lub opadach śniegu.

Ponieważ chcę uprawiać kapusty jako rośliny ozime, na początku maja, kiedy większość **wiosennych warzyw** opuści inspekt, korzystając z wolnej przestrzeni umieszczę tam moje kuwety z wysianymi kapustami włoskimi. Przy rosnącej temperaturze na zewnątrz, nasiona wykiełkują w ciągu kilku dni. Na tym wczesnym etapie rozwoju bacznie obserwuję szkodniki i przejściowe spadki temperatury. W ciągu kilku tygodni siewki **zostaną przepikowane** do pojedynczych 7 cm doniczek. W połowie czerwca posadzę je do gruntu, zastępując bób, który pozostawił po sobie glebę bogatą w azot. Kapusta włoska, podobnie jak inne kapustne, przyciąga **bielinka kapustnika**, który składa jaja na liściach, więc dla ochrony okryję rośliny siatką. W miarę wzrostu roślin, będę dbać o porządek dookoła usuwając resztki liści, które stanowią schronienie dla ślimaków nagich.

We wrześniu **wyściółkuję ziemię wokół roślin**, aby nie kołysały się pod wpływem jesiennych i zimowych wiatrów. Następnie od listopada do kwietnia te wspaniałe rośliny będą gotowe, aby zachwycać na stole obiadowym.

WYRÓBUJ TAKŻE

Inne odmiany kapusty ozimej, które lubię, to dająca duży plon odmiana **'Marabel'** o liściach lekko zabarwionych na czerwono. Do małych ogrodów nada się kulista **'Minicole'**, która może być uprawiana w mniejszych odstępach. A co powiesz na starą odmianę kapusty galicyjskiej? Wypróbuj kapustę **'Paul & Becky's Asturian Tree Cabbage'**, która wytwarza ogromne luźne liście.

U GÓRY Rekha sadzi swoje zahartowane sadzonki kapusty włoskiej w czerwcu
PO PRAWEJ Kapusty będą gotowe do zbioru od listopada do kwietnia [w Polsce należy je zebrać najpóźniej w grudniu – red.]

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/BDSPN

eprasa.pl 015c28690e

DOBRA RADA

Kapusty to żarłoczne rośliny. Latem regularnie dokarmiam je gnojówką z pokrzywy, którą zrobiłam w kwietniu ze świeżych pokrzyw zebranych na mojej działce.

Sałatka ze smażonej kapusty włoskiej (sambharo)

Popularna gudżaracka sałatka na ciepło z kapustą, podawana ze słoną przekąską ze smażonej ciecierzycy (gathiya) i słodkimi ciastkami jalebi.
4 PORCJE

SKŁADNIKI
- 1 łyżeczka oleju słonecznikowego
- ¼ łyżeczki gorczycy
- 3 lub 4 liście curry (opcjonalnie)
- 3 lub 4 zielone papryki chili, przecięte wzdłuż
- 1 marchewka, obrana i starta
- ¼ łyżeczki kurkumy w proszku
- Pół główki kapusty, umytej i posiekanej
- Szczypta asafetydy
- 1 łyżeczka mango w proszku (zamiennie można dodać 2 łyżki soku z cytryny)
- Sól do smaku

PRZEPIS
1 Na średnim ogniu rozgrzej olej na patelni, a następnie dodaj nasiona gorczycy.
2 Kiedy gorczyca zacznie strzelać, dodaj liście curry i papryki chili. Ciągle podrzucaj, aż skórka chili pokryje się bąblami.
3 Dodaj marchewkę, kurkumę oraz sól i dobrze wymieszaj.
4 Dodaj posiekaną kapustę, asafetydę oraz proszek z mango i mieszaj, aż kapusta równomiernie pokryje się przyprawami i wymiesza z marchewką.
5 Przykryj pokrywką i gotuj na małym ogniu przez 10 min, od czasu do czasu mieszając, aby zapobiec przywieraniu.
6 Podawaj na ciepło lub na zimno.

Zimowe prace na działce

WYSIEJ
- ☐ **Paprykę chili 'Cherry Bomb'** Wytwarza średnie i ostre owoce wielkości wiśni. Wysiej je w pomieszczeniu w krążkach z włókna kokosowego. Przenieś do szklarni w maju. Regularnie zasilaj rośliny od początku kwitnienia. Zbieraj owoce od września.
- ☐ **Cebula 'Ailsa Craig'** Posadź w marcu, odchwaszczaj i podlewaj co tydzień w okresach suszy. Zbierz we wrześniu, kiedy szczypiory nagle się załamią.
- ☐ **Czosnek 'Solent Wight'** Posadź pojedyncze ząbki na zewnątrz w przepuszczalnej glebie [w Polsce w marcu - red.], w odstępach co 15 cm. W maju zasil bogatym w potas nawozem organicznym. Zbieraj od połowy lipca do sierpnia.

ZBIERZ
- ☐ **Uszczyknij wierzchołki groszku** wysianego zimą, aby pobudzić rośliny do rozkrzewienia się. Pędy groszku są mile widzianym dodatkiem do zimowej sałatki.
- ☐ **Zbieraj** świeże marchewki rosnące w szklarni w donicach.
- ☐ **Wyciągnij** z ziemi kilka cebulek dymek.
- ☐ **Wykop** pasternak, aby zrobić zimową zupę z pasternaku.
- ☐ **Uszczyknij** trochę naci pietruszki do dekoracji.

ZRÓB
- ☐ **Przytnij** jabłonie, aby prześwietlić korony oraz przerzedzić krótkopędy na gałęziach do trzech lub czterech. Zamów pułapki feromonowe, aby zapobiec uszkodzeniom spowodowanym przez owocówkę jabłkóweczkę.
- ☐ **Wyściółkuj** glebę wokół rabarbaru i na części korony umieść wiadro, aby wzmocnić delikatne słodkie pędy.
- ☐ **Usuń zepsute ziemniaki,** gdy tylko pojawią się pierwsze sadzeniaki. Umieść je na jasnym parapecie do podkiełkowania.
- ☐ **Wysiej nasiona cebuli** w kuwetach i ustaw je w nieogrzewanej szklarni w jasnym miejscu.

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/LEPAS2004

eprasa.pl 015c28690e

Ziemniaki na pięć sposobów

Testujemy uprawę ziemniaków na pięć różnych sposobów, aby odkryć, która z metod pozwala uzyskać wysoki plon i jest najlepsza dla twojego ogródka

Nie daj sobie wmówić, że uprawa własnych ziemniaków nie jest warta zachodu: jeden kęs słodkich, młodych ziemniaków, ugotowanych kilka minut po wykopaniu i polanych masłem przekona cię, że jest inaczej.

Uprawiaj własne ziemniaki, a odkryjesz, że są bardziej różnorodne, niż myślałeś. Mają dziesiątki kolorowych odmian o odmiennych smakach. Uprawiane w domowym ogródku ziemniaki są także wolne od chemii, a dystans, który pokonują z ogrodu na stół jest liczony w metrach.

Te rośliny to jednak duże bestie, a ponieważ ogrody kurczą się i rośnie świadomość tego, jak przekopywanie niszczy glebę, ogrodnicy próbują nowych sposobów uprawy ziemniaków. Testujemy cztery techniki uprawy, aby sprawdzić, czy sprostają zadaniu. Dla porównania uprawiamy także ziemniaki w piąty, klasyczny sposób.

Oceniliśmy każdą metodę pod kątem wysiłku, przydatności, wpływu na środowisko i oczywiście wysokości plonów. To, co odkryliśmy, było czasem zaskakujące – ale udowodniliśmy, że w każdym ogrodzie znajdzie się miejsce na ziemniaki, niezależnie od tego, gdzie i w jaki sposób je uprawiasz.

W przypadku ziemniaków uprawianych w sposób tradycyjny, podsypuj je ziemią, aby pobudzić rośliny do wytworzenia większej liczby bulw

Podwyższone grządki

TRADYCYJNIE

Sposób najlepszy dla
uzyskania wysokiego plonu

Tradycyjna uprawa w redlinach – sposób przekazywany z pokolenia na pokolenie przez ogrodników – wymaga dużo miejsca i mocnych pleców.

Wykop rów o głębokości około 20 cm, a następnie na dnie umieść sadzeniaki w odstępach co 30 cm od siebie w przypadku odmian wczesnych lub co 45 cm w przypadku odmian średniowczesnych i późnych. Przysyp ziemią. Gdy pojawią się młode pędy, okop je, podsypując łodygi ziemią przy pomocy motyki, aby zachęcić roślinę do wytworzenia większej liczby bulw.

Ta metoda wymagała zdecydowanie najwięcej pracy. Nie jest ona możliwa do zastosowania w małych ogrodach i nie jest korzystna dla gleby, ponieważ ciągle ją zakłócasz. Ale korzyści były wysokie: w uprawie tą metodą zebraliśmy więcej ziemniaków niż przy jakiejkolwiek innej.

- **Zalety** Obfite zbiory
- **Wady** Ciężka praca
- **Plon** Wysoki (około 1,5 kg na roślinę)

BEZ KOPANIA

Sposób najlepszy dla
problematycznej gleby

Zostaw szpadel w szopie i zamiast tego ściółkuj. Wzmocnisz glebowy ekosystem i pomożesz roślinom pobierać składniki odżywcze. Metoda bez kopania również znacznie ułatwia uprawę na ciężkiej glinie.

Ściółkujemy grządkę 10-15 cm warstwą kompostu ogrodowego, dobrze rozłożonego obornika lub kompostu z miejskich odpadów zielonych, a następnie zakopujemy sadzeniaki w ściółce, zachowując takie same odległości jak przy uprawie tradycyjnej. Stosuj ściółkowanie w miarę wzrostu roślin, aby bulwy nie były zielone i trujące.

Ta metoda sprawiła, że zbiory były bardzo proste: po prostu chwytasz roślinę i wyciągasz. Mieliśmy jednak trudności ze znalezieniem wystarczającej ilości materii organicznej i znaleźliśmy dużo zielonych ziemniaków (nawet po ponownym ściółkowaniu).

- **Zalety** Niewielka ilość pracy
- **Wady** Zbyt wiele zielonych ziemniaków
- **Plon** Dobry (około 1 kg na roślinę)

ZDJĘCIA: SALLY NEX. ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Uprawa w workach

Sposób najlepszy dla
wczesnych (i późnych) zbiorów

Ziemniaki uprawiane w kompaktowych, przenośnych workach mieszczą się na balkonach i świetnie nadają się do uprawy na przekór porom roku: sadź od stycznia w pomieszczeniach, a w kwietniu przenieś na zewnątrz, aby uzyskać bardzo wczesne zbiory.

W starym worku po ziemi posadź trzy sadzeniaki w 15 cm warstwie podłoża uniwersalnego. W miarę wzrostu roślin odwijaj boki worka i podsypuj łodygi większą ilością podłoża; bulwy uzyskasz w ciągu 10-12 tygodni.

Nasze rośliny rosły dobrze, choć potrzebowały dużo wody i regularnego zasilania płynnymi nawozami. Mimo tego, zbiory były naprawdę rozczarowujące – tylko garść ziemniaków na roślinę. Jednak były one czyste, wolne od chorób i pyszne.

- **Zalety** Oszczędność miejsca
- **Wady** Mały zbiór
- **Plon** Bardzo niski (około 300 g na roślinę)

Wykorzystaj ponownie duże, wytrzymałe plastikowe worki z otworami drenażowymi na uprawę ziemniaków – stare worki po ziemi będą idealne

eprasa.pl 015c28690e

Grządki warstwowe

Sposób najlepszy przy
tworzeniu nowych grządek warzywnych

Wbicie w ziemię szpadla jest ekscytujące, ale przekopywanie ziemi to ciężka praca (i niszczy glebę). Nie rób tego! Grządki warstwowe działają jak pryzmy kompostowe *in situ* [kompostowanie *in situ* – to technika kompostowania polegająca na zakopywaniu resztek roślinnych bezpośrednio w glebie – red.], które w ciągu roku tworzą gotowe do wykorzystania miejsca do uprawy. Po prostu posadź w nich sadzeniaki, aby uzyskać dodatkowy zbiór.

Potnij darń, a następnie przykryj ją grubą warstwą kartonu, aby stłumić wieloletnie chwasty. Ustaw słupki ogrodzeniowe, aby utrzymać materię w ryzach (1), następnie rozprowadź 15 cm warstwę kompostu ogrodowego (2). Połóż sadzeniaki na wierzchu i przykryj kolejną warstwą kompostu (3). Następnie układaj warstwy materiałów organicznych, takich jak słoma lub skoszona trawa, naprzemiennie z kompostem, aby uzyskać przekładaniec o wysokości 30-50 cm (4).

Ziemniaki wydały bujne zielone pędy oraz wytworzyły piękne czyste bulwy, ale nie tak wiele – być może dlatego, że przesadziły ze wzrostem części nadziemnej! Tak więc tę metodę prawdopodobnie najlepiej jest postrzegać jako mały, ale smaczny dodatek do rozbudowy ogródka warzywnego.

- **Zalety** Bardzo szybki i bujny wzrost
- **Wady** Niewielki plon
- **Plon** Niewielki (około 500 g na roślinę)

eprasa.pl 015c28690e

“Zwiększ zbiory z małych przestrzeni, wchodząc na wyższy poziom i budując skrzynię na ziemniaki”

Gdy ziemniaki podrosną, przykręć więcej desek i dodaj świeżą warstwę gleby i kompostu

Aby zbudować wysoką skrzynię, zacznij od przykręcenia deski o długości 1 m do słupków o wysokości 1 m

Obróć konstrukcję słupkami do góry i kontynuuj przykręcanie desek ze wszystkich stron

Wysokie skrzynie

Sposób najlepszy do uprawy na małej przestrzeni

Zwiększ zbiory z małych przestrzeni, wchodząc na wyższy poziom i budując skrzynię na ziemniaki.

Na jednym metrze kwadratowym zmieszczą się cztery rośliny. Połącz cztery słupki o wysokości 1 m z deskami o długości 1 m, aby stworzyć skrzynię. Dodaj drugą warstwę desek, a następnie wypełnij skrzynię mieszanką próchnicy i kompostu ogrodowego w proporcjach 50:50.

Posadź sadzeniaki w dolnej warstwie, a następnie w miarę wzrostu przykręcaj kolejne deski, wypełniając każdą nową warstwę ziemią i kompostem. Aby zebrać plon, wystarczy odkręcić deski.

Nasze rośliny dobrze rosły, a wysokie skrzynie trzymały liście i bulwy w ryzach. Zbiory przebiegły łatwo, choć niechlujnie. Zebraliśmy przyzwoity plon pięknych i czystych, pozbawionych skaz bulw.

- **Zalety** Atrakcyjny wygląd
- **Wady** Wymaga umiejętności w zakresie majsterkowania
- **Plon** Średni (około 750 g na roślinę)

Wybrane odmiany ziemniaków

Nasz wybór odmian zapewniających udane zbiory za każdym razem – bez względu na metodę uprawy

'Maris Bard' (wczesna) Znakomity „nowy" ziemniak; podkiełkuj przed sadzeniem umieszczając bulwy pionowo w wytłoczkach po jajkach w pomieszczeniu, aby uzyskać wczesny zbiór.

'British Queen' (średniowczesna) Solidny, niezawodny, mączysty, uniwersalny ziemniak o pysznym smaku.

'Mary's Rose' (średniowczesna) Urocza odmiana o różowej skórce i kremowym miąższu do zbioru przez całe lato.

'Pink Fir Apple' (późna) Długie, guzkowate bulwy o różowej skórce, wodnistej konsystencji i wyróżniającym się smaku.

'Sarpo Axona' (późna) Odporna na zarazę ziemniaka, z dużymi, mączystymi bulwami o czerwonej skórce, które świetnie nadają się do pieczenia.

Zacznij już teraz

To idealny czas na zaplanowanie uprawy, a nawet posadzenie ziemniaków, aby cieszyć się rekordowymi zbiorami w tym roku

Styczeń i luty Rozpocznij sezon ziemniaczany już teraz, zamawiając sadzeniaki. Kiedy dotrą, wyjmij je z opakowania i umieść na tackach lub w wytłoczkach po jajkach, żeby je podpędzić (podkiełkować). Posadź również wczesne odmiany (bez podkiełkowywania) do worków w pomieszczeniu.

Połowa marca Posadź wczesne odmiany do gruntu w miejscach bardziej wysuniętych na południe i okryj je kloszami, aby uchronić młode pędy przed mrozem. Z sadzeniem na północy kraju wstrzymaj się do kwietnia [w Polsce przy sprzyjającej pogodzie do gruntu sadź najwcześniej od początku kwietnia - red.].

Początek kwietnia Możesz teraz bezpiecznie sadzić wczesne i średnio wczesne odmiany na zewnątrz, do zbiorów przez całe lato.

Połowa kwietnia Posadź teraz późne odmiany, aby mogły rosnąć przez całe lato aż do zbiorów jesienią.

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/grow-potatoes i przejrzyj nasz praktyczny przewodnik po uprawie

eprasa.pl 015c28690e

Lucy stworzyła swój piękny ogród warzywny na działce o wymiarach 12 m x 12 m, wykorzystując formalny układ ścieżek i niskie żywopłoty oraz wypełniając grządki ponad 250 odmianami owoców i warzyw dla całorocznych zbiorów

Zaplanuj i stwórz ogród warzywny

Część pierwsza: projekt ogrodu

W pierwszej z trzech części tej serii Lucy Chamberlain wyjaśnia, jak zaprojektować ogród warzywny, aby był zarówno piękny, jak i produktywny

eprasa.pl 01562

Główna ogrodniczka
Lucy Chamberlain zarządza ogrodem warzywnym otoczonym murem na terenie 100-akrowej posiadłości. Zainspirowana jego sukcesem, we własnym, znacznie mniejszym ogrodzie, zastosowała **kluczowe zasady projektowania**, aby stworzyć piękną i bardzo wydajną działkę z warzywami i roślinami o jadalnych owocach.

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH

eprasa.pl/...5c28690e

Aby w pełni wykorzystać potencjał swoich jadalnych roślin, zadbaj o ich rozmieszczenie z taką samą dbałością, jak w przypadku roślin ozdobnych. Będąc głównym ogrodnikiem z pasją do uprawy wszelkiego rodzaju roślin, tak właśnie myślałam pięć lat temu, projektując własną działkę z warzywami i roślinami o jadalnych owocach. Przy skromnych wymiarach 12 m x 12 m jest ona znacznie mniejsza niż otoczony murem ogród warzywny, którym zarządzam zawodowo. Będąc świadkiem ogromnych korzyści dla upraw płynących z zastosowania tych zasad projektowania, powtórzyłam je – a wyniki mówią same za siebie.

Uwielbiające słońce morele, śliwy i drzewa figowe formowane w wachlarz na nasłonecznionych ścianach, postrzeganie cienia jako okazji do uprawy roślin lubiących wilgoć, takich jak seler korzeniowy i koper włoski oraz wykorzystywanie wiosennego słońca do uprawy wczesnych sałat i młodych ziemniaków – wszystkie te i inne pomysły pozwoliły na rozkwit wybranych przeze mnie roślin jadalnych. W tej trzyczęściowej serii pokażę ci, że twój ogród też może to osiągnąć.

Co chcesz uprawiać?

Przestaw się na jedzenie sezonowe i sporządź listę swoich ulubionych artykułów spożywczych, traktując priorytetowo te, które najlepiej spożywać w szczytowej świeżości, takie jak brzoskwinie, kukurydza i groszek. Następnie wyeliminuj nadmiary i braki, mapując z miesiąca na miesiąc to, co będzie dla ciebie dostępne świeże, przechowywane lub zakonserwowane. Zastanów się nad praktycznością swojego projektu – na przykład karczochy są żądne przestrzeni i mało wydajne, a sałaty liściaste rosną fenomenalnie na ograniczonej przestrzeni.

Koniec końców, to wrodzona kreatywność i budżet rządzą projektem twojej działki. Zdecydowaliśmy się na ogród warzywny mieszający rośliny jadalne i ozdobne. Jego swobodny, romantyczny styl pasuje do naszego wiejskiego otoczenia, a proste linie grządek nadają mu strukturę (to rozwiązanie było również stosunkowo niedrogie.) Szukając online, często możesz pozyskać materiały najwyższej jakości w przystępnej cenie. Możesz podnieść rangę prostych materiałów budowlanych, takich jak odzyskane drewno, blacha falista i kostka brukowa za pomocą ogrodowych dodatków: dużych donic, ocynkowanych pojemników i tabliczek. Zaoszczędziłam fortunę, uprawiając leszczynę do wykorzystania jako podpory dla roślin.

Wysokość również jest ważnym czynnikiem konstrukcyjnym. Dodaliśmy cztery metalowe łuki na grusze uformowane w kordony. Dobrze rozmieszczone obeliski lub tyczki do fasoli również wnoszą pionową dynamikę, jednocześnie zwiększając przestrzeń do uprawy.

Staw czoło problematycznym miejscom

Jeśli możesz, dostosuj swoje projekty, aby rozwiązać problem trudnych obszarów i wybierz uprawy, którym będą odpowiadać takie warunki.

ZDJĘCIA: LUCY CHAMBERLAIN; SARAH CUTTLE; NEIL HEPWORTH; ILUSTRACJA: NIKKI FABRIS

Rozrysowanie planu

- **Ustal, ile miejsca** możesz poświęcić na swój jadalny zakątek, a następnie narysuj jego plan w skali na papierze milimetrowym. Zanotuj jego położenie względem kierunków świata: północy i południa – to przede wszystkim określa, jakie rośliny możesz uprawiać i gdzie.
- **Zaznacz wszelkie przyłącza** (takie jak woda lub elektryczność) w swoim planie. Potrzebujesz dodać ich więcej lub dostosować ich położenie.
- **Upewnij się, że wszystkie obszary są dostępne,** ale zachowaj minimalne szerokości ścieżek – w przeciwnym razie niepotrzebnie zajmiesz swoją przestrzeń do uprawy.
- **Zdecyduj, gdzie powinny być zlokalizowane** duże konstrukcje, takie jak szklarnie i szopy. Jeśli już tam są, ale w niewłaściwym miejscu, to czy można je przenieść? Czy możesz dostosować swój projekt do istniejących drzew i krzewów, czy też jakieś dojrzałe rośliny powinny zostać odmłodzone lub usunięte? Musieliśmy wykopać osiem ogromnych pniaków leszczyny i rząd przerośniętych drzew iglastych, a także oczyścić grządkę zarośniętą podagrycznikiem.
- **Wykonuj duże projekty,** takie jak te, na niewielkich kawałkach lub zatrudnij kogoś innego do ich wykonania!

Plan ogrodu warzywnego Lucy

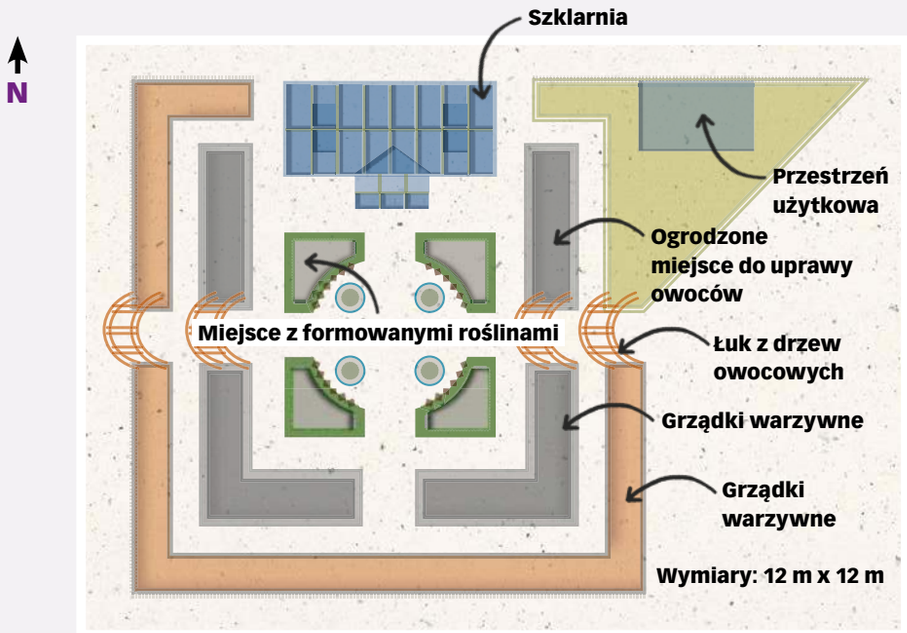

Ogród Lucy ma wyraźny, formalny układ grządek, z dużą szklarnią i ogrodzoną przestrzenią do uprawy owoców, a także łukami zwiększającymi wysokość i ukrytą częścią użytkową

Ustal, które miejsca są najcieplejsze i wykorzystaj te grządki do wczesnych upraw – jeśli to konieczne, pod kloszami

eprasa.pl 015c28690e

Uwzględnij dodanie pionowych struktur takich jak łuki, drzewa w donicach czy słoneczniki oraz zachowaj wolną przestrzeń, w której możesz się zrelaksować i cieszyć efektami swojej ciężkiej pracy

Zaplanuj wszystkie ścieżki, aby zyskać łatwy dostęp do grządek ze wszystkich stron

Wykorzystaj w pełni nasłonecznione ściany, aby uprawiać pionowo kochające ciepło rośliny, takie jak pomidory wysokorosnące

eprasa.pl 015c28690e

Grządki skierowane na południe lub zachód najlepiej nadają się do uprawy słodszych owoców, takich jak pomidory, figi i truskawki

Na przykład wybór podniesionych grządek nie pasuje do mojej lekkiej, piaszczystej gleby – byłabym na stałe przymocowana do węża! Jednak w ciężkiej glinie podniesione grządki zapobiegają zaleganiu wody; zwłaszcza, jeśli dodasz do nich kompost ogrodowy i/lub próchnicę. Zanim zamkniesz listę roślin, które koniecznie chcesz uprawiać, przeprowadź również test pH gleby. Odczyn gleby może odgrywać kluczową rolę w ograniczaniu chorób glebowych, takich jak kiła kapustnych i parch ziemniaka, a ponadto ma znaczący wpływ na dostępność składników odżywczych.

Jeśli twoja działka jest odsłonięta, w swoim projekcie uwzględnij osłony przed wiatrem lub rozmieść wrażliwe uprawy rozważnie. W przeciwnym razie zapylacze mogą mieć trudności z odwiedzaniem kwiatów, a liście fasoli wielokwiatowej mogą zostać rozerwane na strzępy. Jeśli na twoim terenie często występują późne przymrozki, wybierz odmiany drzew owocowych kwitnące później, takie jak jabłoń 'Suntan' czy wiśnia 'Sweetheart'. Unikaj umieszczania wielu małych pojemników w miejscach, które są nieustannie przypiekane przez letnie słońce, ponieważ szybko wyschną. Zamiast tego wybierz naturalnie odporne na suszę rośliny, takie jak salsefia, kapusta morska (modrak morski), solanka sodowa i karczochy. Z kolei chrzan japoński, rzeżucha i klajtonia będą dobrze rozwijać się w wilgotnym cieniu.

Wykorzystaj ścianę o wystawie północnej lub wschodniej do uprawy agrestu uformowanego w wachlarz – będzie to zarówno dekoracyjne, jak i produktywne

Zorientuj się w terenie

- **Zaznacz strony świata** na swoim planie i zmierz ilość słońca i cienia, jaką otrzymuje każda część twojej działki w ciągu jednego dnia. Spróbuj również ustalić, jak to się będzie zmieniać w ciągu roku. Wykorzystaj te informacje, aby zdecydować, które rośliny i gdzie uprawiać.
- **Wiosenne pułapki słoneczne** są genialne na wczesne zbiory – w ciepłym, osłoniętym zachodnim zakątku mojej działki uprawiam wczesnoletnie kapusty, szpinak, młode rzepy i buraki w tunelach pod kloszami ze szkła. Mój jesienny bób również trafia do tego miejsca, podobnie jak moje pierwsze wczesne ziemniaki.
- **Zarezerwuj najbardziej nasłonecznione miejsca** na owoce bogate w cukier, takie jak brzoskwinie, figi, śliwy i winogrona deserowe. Jeśli mają podparcie w postaci ściany lub płotu, wykorzystaj to i uformuj rośliny w wachlarze i szpalery.
- **Grządki z wystawą na południe lub zachód** są idealne do uprawy ciepłolubnych warzyw o długim okresie wegetacji, takich jak pomidory i papryka chili.
- **Cień nie jest wadą ogrodu warzywnego** – niektóre rośliny rozwijają się lepiej z dala od pełnego słońca. Liściaste, wytrzymałe na mróz warzywa, np. rzeżucha i jarmuż, a także kwaskowate owoce, takie jak agrest, porzeczka i czereśnie, będą zadowolone z chłodu, jaki dostarcza cień.

Spójrz w górę

Jeśli masz to szczęście, że masz miejsce na ścianie lub ogrodzeniu, użyj go – ślad twoich upraw będzie tutaj minimalny w porównaniu z plonami. Brzoskwinia uformowana w wachlarz w pełnym rozkwicie stanowi piękny widok, a dobrze umieszczona winorośl może zaoferować oszałamiający jesienny kolor – na dodatek dostarczając imponujących plonów. Pomidory koktajlowe wysokorosnące prowadzone w formie wachlarza wyglądają niesamowicie i obficie plonują. Fasola pnąca zajmuje niewiele miejsca na ziemi, a zapewnia ogromne plony. Wybierz skrzynki na okna, pojemniki ścienne, wiszące kosze i pionowe systemy uprawy ze zintegrowanym zbiornikiem lub ustaw automatyczny system nawadniania, aby ułatwić sobie życie.

Dopasuj swoje ambicje projektowe do fizycznych ograniczeń działki. Czy będziesz potrzebować minikoparki lub frezarki do pni, aby zrealizować swoje marzenia i, co ważniejsze, czy będą one pasować do twojego ogrodu? Połączenie kuchni na świeżym powietrzu lub pieca do pizzy z ogrodem jadalnym byłoby wspaniałe, ale może przenośny grill będzie bardziej realistyczną opcją? Używamy naszej szklarni jako miejsca rozrywki i często ustawiamy ognisko oraz krzesła na większej centralnej części żwirowej. Korzystanie z wielofunkcyjnych lub tymczasowych elementów, takich jak te, zwiększa użyteczność działki, ale nie pochłania przestrzeni do uprawy.

Czas na budowę

Wielu ogrodników uważa, że domek narzędziowy i szklarnia są niezbędne – oba te elementy mogą zająć centralne miejsce w ogrodzie i być jego atrakcją. Możesz też postawić domek w wymagającym obszarze uprawy. Szklarnie potrzebują dobrego oświetlenia, ale najbardziej słoneczne miejsce to niekoniecznie jest dobry wybór. Przyścienna szklarnia, w której pracuję, stoi w palącym słońcu, więc jest idealna do uprawy wczesnowiosennych rozsad, ale latem jest tam zbyt gorąco. Wyciągnęłam wnioski i ustawiłam moją szklarnię w częściowo nasłonecznionym miejscu, co w połączeniu z ocieplającym działaniem szkła nadal oznacza, że kwitną w niej ciepłolubne pomidory, melony i papryki.

Budynki te oferują również przydatną możliwość zbierania deszczówki. Zidentyfikuj niedostępne przestrzenie uprawne na etapie planowania, a następnie połącz beczki na deszczówkę lub zbiorniki zlewowe, aby uzyskać maksymalną pojemność. Moje ocynkowane pojemniki stoją schludnie w ciasnej przestrzeni za szklarnią.

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/design po więcej wskazówek i porad dotyczących projektowania ogrodu

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH

eprasa.pl 015c28690e

NOWOŚĆ!

Prenumerata trzech kolejnych wydań

ze zniżką 5%*

*** Cena prenumeraty trzech kolejnych wydań wynosi ~~53,70 zł~~ 51,00 zł.**

Prenumerata roczna (10 wydań) kosztuje 161,10 zł. Przy zamówieniu prenumeraty dwuletniej (20 wydań) w cenie 268,50 zł oszczędność wynosi równowartość pięciu numerów *Gardeners' World*.

Wszystkie opcje prenumeraty i e-prenumeraty znajdziesz na stronie

www.UlubionyKiosk.pl

prenumerata@avt.pl
AVT-Korporacja sp. z o.o., ul. Leszczynowa 11, 03-197 Warszawa,
konto 18 1050 1012 1000 0024 3173 1013

eprasa.pl 015c28690e

Uprawy w cieniu

Ogród obfitości

Chociaż w uprawie większości rodzajów owoców, warzyw i ziół najlepiej sprawdzają się słoneczne stanowiska, dobre plony możesz również uzyskać w bardziej zacienionych miejscach ogrodu. Dowiedz się, co uprawiać i jak zwiększyć zbiory niezależnie od rodzaju cienia, którym dysponujesz

Łatwo założyć, że uprawa owoców i warzyw w zacienionym ogrodzie jest po prostu niemożliwa. Niemal każda książka ogrodnicza wskazuje słońce jako gwarancję sukcesu. Nie trać jednak nadziei – oszacuj stopień zacienienia i odpowiednio dobierz rośliny, a będziesz mógł uprawiać wiele rodzajów pysznych odmian warzyw i owoców.

Oczywiście te uwielbiające słońce, jak pomidory, cukinie i kukurydza nigdy nie będą się dobrze rozwijać w głębokim cieniu, ale istnieje wiele innych gatunków, które doskonale plonują tam, gdzie nie ma pełnego słońca – a więc istnieje możliwość, że wkrótce będziesz mógł zbierać soczyste jeżyny, smaczne buraki, aromatyczną miętę i o wiele więcej.

Istnieje kilka sposobów na to, aby zwiększyć swoje szanse na powodzenie. Jednym z nich jest pomalowanie ścian i płotów na jasny kolor, aby doświetlić przestrzeń. Możesz również wysiać nasiona do wielodoniczek lub pojedynczych doniczek ustawionych w słonecznym miejscu, aby zapewnić roślinom dobry start przed przesadzeniem ich w docelowym miejscu uprawy.

Większości warzyw liściowych do prawidłowego wzrostu wystarczy jedynie kilka godzin słońca dziennie

Głęboki cień

Poniżej 2 godzin bezpośredniego słońca dziennie lub zupełny brak słońca.

Gdzie Pod gęstymi drzewami, przy budynku z nawisem lub pod murem.

Najlepsze gatunki do uprawy Orientalne warzywa liściowe, np. mizuna, mibuna, musztardowiec, kapusta pekińska, kiełki groszku i mięta. Jeżyny oraz agrest.

Jakie plony otrzymasz To najciemniejsze i najtrudniejsze miejsce. Niewiele gatunków roślin zniesie takie warunki, większość z nich będzie wiotka i podatna na choroby. Zrób, co możesz, aby zmniejszyć ilość cienia. Otrzymasz małe plony warzyw liściowych – zbieraj liście regularnie i dosiewaj, aby zapewnić ciągłość zbiorów. Wybierz odmiany o liściach zielonych, a nie kolorowych, które potrzebują więcej słońca, oraz odmiany mięty odporne na rdzę, np. 'Tashkent'.

eprasa.pl 015c28690e

Umiarkowany cień

Od 2 do 3 godzin bezpośredniego słońca dziennie w środku lata.

Gdzie Miejsca pod murami z ekspozycją na wschód lub zachód, które przez część dnia są w cieniu, lecz przez kilka godzin dociera do nich także pełne słońce (rano – na mury z ekspozycją na wschód, po południu na te z ekspozycją na zachód).

Najlepsze gatunki do uprawy Wszystkie warzywa z „głębokiego cienia" plus warzywa liściowe takie jak burak liściowy, szpinak, jarmuż oraz orientalne warzywa liściowe.

Jakie plony otrzymasz Rośliny będą rosły wolniej i będą mniejsze, lecz otrzymasz w tych warunkach więcej plonów, niż może się wydawać. Podlewaj regularnie i rozłóż grubą warstwę ściółki, aby nie wyschły.

Rozproszony cień

Światło słoneczne jest filtrowane przez korony drzew lub odbijane od różnych powierzchni

Gdzie Pod luźnymi koronami lekko rozgałęzionych drzew, takich jak brzoza brodawkowata lub jarząb, albo obok jasnych, odbijających światło powierzchni, np. okien lub białych ścian.

Najlepsze gatunki do uprawy Wszystko z „umiarkowanego cienia", plus sałaty głowiaste, dymka, bób, rzepa oraz zioła, np. koperek, rozmaryn i szałwia. Spróbuj owoców, takich jak śliwki, które poradzą sobie z niewielką ilością cienia.

Jakie plony otrzymasz Sałaty i zioła, np. koperek, wolniej kiełkują w cieniu, więc jeśli możesz, posiej je w jasnym miejscu, a potem przesadź. Plusem będzie to, że sałata podczas upałów nie wybije przedwcześnie w pędy kwiatostanowe. Rozmaryn i szałwia będą mniejsze, ale nadal zdatne do zbioru.

Półcień

Od 3 do 6 godzin bezpośredniego słońca latem

Gdzie Miejsca, które przez część dnia znajdują się w pełnym słońcu.

Najlepsze gatunki do uprawy Wszystkie warzywa wymienione w „rozproszonym cieniu", plus rzodkiewki, buraki, marchew, ziemniaki, groszek śnieżny i cukrowy, fasola szparagowa, karłowa i wielokwiatowa, cukinia oraz dynia. Owoce, takie jak gruszki i borówka amerykańska również będą dobrze tu rosły.

Jakie plony otrzymasz Warzywa owocujące, takie jak cukinie wydadzą mniej owoców, jednak odrobina cienia zadziała tu na korzyść, gdyż na słonecznym stanowisku czasami trudno nadążyć z ich zbiorem! Wstrzymaj się z siewem warzyw korzeniowych, takich jak buraki i marchew do połowy lub końca wiosny, kiedy dni są dłuższe, jaśniejsze i bardziej sprzyjają wzrostowi roślin.

eprasa.pl 015c28690e

Buraki

Tolerują cień, ale zapewnij im dobry start, wysiewając nasiona do wielodoniczek umieszczonych w słonecznym miejscu, a kiedy sadzonki dobrze się rozwiną – przesadź je na zewnątrz. Burak 'Boltardy' o słodkim smaku jest niezawodną odmianą; albo wypróbuj 'Burpee's Golden' o żółtym korzeniu.

Siew Marzec – lipiec
Zbiór Lipiec– grudzień

eprasa.pl 015c28690e

Uprawy w cieniu
Warzywa

Bez wątpienia można uzyskać dobre plony z warzyw uprawianych w zacienionym miejscu i niesie to za sobą pewne korzyści. Ochrona przed letnim upałem sprzyja niektórym gatunkom – przykładem są sałaty, które wytworzą więcej liści i nie wydadzą nasion zbyt wcześnie, a pojemniki nie wysychają tak szybko, jak w bezpośrednim słońcu. Podajemy terminy wysiewu na zewnątrz, ale możesz także siać nasiona do doniczek lub kuwet znajdujących się w pomieszczeniu, aby ułatwić warzywom start.

Głęboki cień **Rozproszony cień** **Półcień**

Bób

Mrozoodporne odmiany warzyw, takich jak bób, które wysiewamy wczesną wiosną, dadzą sobie radę w rozproszonym cieniu. Bób wczesny 'Aquadulce Claudia' nadaje się do zbioru miesiąc wcześniej niż inne odmiany.

Siew Październik – listopad, luty – marzec
Zbiór Maj – lipiec

Rośliny kapustne

Wszystkie warzywa kapustne tolerują cień, a więc dlaczego – oprócz kapusty – nie uprawiać jeszcze brokułów, kapusty stożkowej i brukselki? Siej nasiona wiosną, aby zbierać plony później w sezonie. Otocz rośliny siatką, aby ochronić je przed bielinkiem rzepnikiem.

Siew Kwiecień – maj
Zbiór Wrzesień - listopad

Marchew

Toleruje popołudniowy cień. Podczas przerywania marchwi postaraj się nie zgniatać liści, ponieważ ich zapach może zwabić połyśnicę marchwiankę, albo wypróbuj odmiany odporne na ataki szkodnika, takie jak 'Flyaway' i 'Resistafly'.

Siew Marzec – sierpień
Zbiór Lipiec – listopad

eprasa.pl 015c28690e

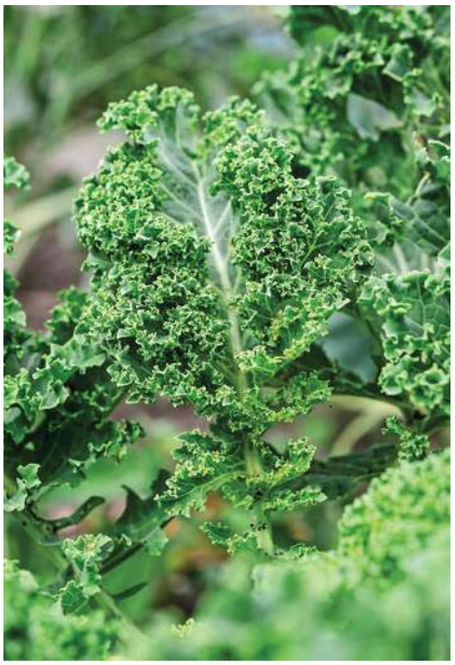

Jarmuż

Plony tej mrozoodpornej rośliny można zbierać jesienią i wiosną. Spróbuj uprawy rozmaitych odmian o różnych kształtach i kolorach liści, np. 'Black Tuscany' i 'Red Curled'. Zbieraj liście regularnie, aby pobudzić roślinę do nowego wzrostu.
Siew Kwiecień – lipiec
Zbiór Sierpień – grudzień

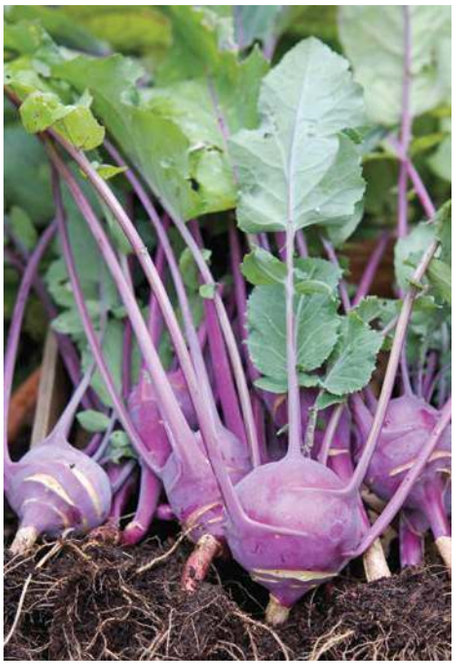

Kalarepa

Siej mniej, a częściej, na zewnątrz, kiedy temperatura osiągnie 10°C lub więcej, i regularnie podlewaj rośliny. Aby wykorzystać kalarepę w kuchni, obierz kulistą łodygę, dodaj masło i zapiecz, albo zetrzyj i dodaj do surówki. Liście możesz jeść, jak kapustę.
Siew Marzec – lipiec
Zbiór Czerwiec – wrzesień

Pory

W zacienionym miejscu, do którego tylko rano dociera słońce możesz uprawiać pory, które potrzebują światła, ale dadzą sobie radę również z cieniem. Spróbuj niezawodnych, mrozoodpornych odmian, takich jak 'Musselburgh' i 'Autumn Giant'.
Siew Luty – kwiecień
Zbiór Październik – listopad

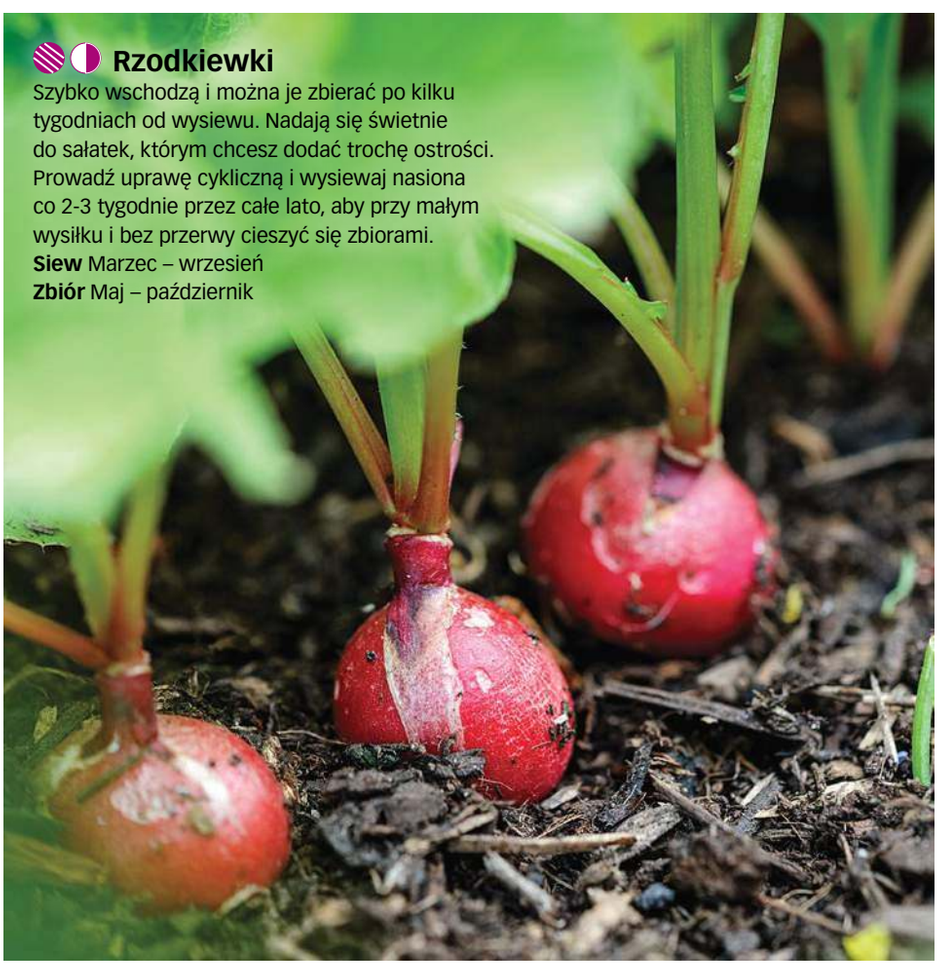

Rzodkiewki

Szybko wschodzą i można je zbierać po kilku tygodniach od wysiewu. Nadają się świetnie do sałatek, którym chcesz dodać trochę ostrości. Prowadź uprawę cykliczną i wysiewaj nasiona co 2-3 tygodnie przez całe lato, aby przy małym wysiłku i bez przerwy cieszyć się zbiorami.
Siew Marzec – wrzesień
Zbiór Maj – październik

Sałaty

Wypróbuj sałaty o luźnych główkach, takich sałaty dębolistne i odmiany typu 'Lollo Rossa', plus szybko rosnące pikantne liście takie jak mizuna. Gdy wiosną ziemia się ociepli, wysiewaj na zewnątrz małe partie nasion co kilka tygodni, aby zapewnić ciągłe zbiory.
Siew Marzec – wrzesień
Zbiór Maj – październik

eprasa.pl 015c28690e

Burak liściowy

Jest łatwy w uprawie, wszechstronny i można go zbierać przez dłuższy okres czasu. Zbieraj młode listki i wykorzystaj je do sałatek, bądź poczekaj, aż wyrosną, jak szpinak. Wybierz odmianę 'Bright Lights', aby wnieść do cienia nieco koloru. Ochraniaj liście przed zimnem włókniną.

Siew Kwiecień – sierpień
Zbiór Sierpień - grudzień

eprasa.pl 015c28690e

Kalendarz cięcia roślin ozdobnych

Cięcie polega na wyczuciu czasu – jeśli przytniesz rośliny w odpowiednim terminie, będą zdrowe i produktywne. Jeśli przytniesz nie w porę, ryzykujesz wycinką pędów z pąkami, co oznacza utratę wszystkich kwiatów. Aby pomóc ci uniknąć niektórych typowych pułapek związanych z przycinaniem, przygotowaliśmy łatwy przewodnik, z którego dowiesz się, kiedy masz ciąć. Spójrz na tabelę, w której znajdziesz optymalny termin cięcia 30 popularnych roślin, a także pory kwitnienia i wskazówki, kiedy należy usuwać przekwitłe kwiaty lub kształtować rośliny, aby wyglądały jak najlepiej.

KLUCZ

- Przeciętny okres kwitnienia
- Przeciętny okres owocowania
- Najlepszy czas na silne cięcie
- Czas lekkiego cięcia, przerzedzania lub ogławiania
- Czas przywiązywania pędów do podpór

Rośliny	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Brachyglottis **'Sunshine'** **Cel** Utrzymanie zwartego krzewu, który co roku u podstawy będzie wydawał dużo nowych pędów. **Jak?** Tnij co roku wiosną kiedy już się ociepli i usuwaj przekwitłe kwiaty latem. Silnie przytnij zaniedbane okazy.				PRZYTNIJ		KWITNIENIE		OGŁAWIANIE				
Buddleja alternifolia **Budleja skrętolistna** **Cel** Utrzymanie regularnego pokroju i pobudzenie pędów, które zakwitną w następnym roku lub utrzymanie piennego drzewka. **Jak?** Po kwitnieniu wytnij wszystkie pędy z przekwitłymi kwiatami i niekwitnące odrosty dla uzyskania równomiernego pokroju.						KWITNIENIE		PRZYTNIJ				
Buddleja davidii **Budleja Dawida** **Cel** Pobudzenie wyrastania u nasady nowych pędów każdej wiosny, które latem wydadzą kwiaty. **Jak?** Każdego roku pod koniec zimy silnie przytnij krzew. Usuwaj stare kwiatostany, aby pobudzić nowe do kwitnienia.	PRZYTNIJ						KWITNIENIE					
							OGŁAWIANIE					
Caryopteris **Barbula** **Cel** Pobudzenie wyrastania od nasady nowych pędów każdej wiosny. Zakwitną późnym latem i jesienią. **Jak?** Późną zimą silnie skróć starsze pędy. Nowe pędy wyrosną od nasady.			PRZYTNIJ					KWITNIENIE				
Ceanothus **Prusznik (zimozielony)** **Cel** Utrzymanie w ryzach wielkości i kształtu korony, zapobieganie ogałacaniu się u nasady, pobudzenie do kwitnienia. **Jak?** Tnij po kwitnieniu. Skróć wszystkie pędy od 1/3 do 1/2. Nigdy nie tnij aż do starszego drewna.				KWITNIENIE								
							PRZYTNIJ					

eprasa.pl 015c28690e

Cercis canadensis
Judaszowiec kanadyjski
Cel Utrzymanie niewielkiej wysokości drzewa, pobudzenie wyrastania ulistnionych pędów i usunięcie martwych gałęzi.
Jak? Skróć pędy z poprzedniego roku i co roku przerzedzaj zbyt gęste gałęzie dla utrzymania luźnej struktury.

KWITNIENIE
PRZYTNIJ

Chaenomeles
Pigwowiec
Cel Utrzymanie wielkości i kształtu krzewu w ryzach oraz pobudzenie do kwitnienia na licznych, nowych pędach.
Jak? Przytnij po kwitnieniu. Skróć nowe pędy do dwóch pąków od nasady. Przymocuj nowe odrosty do drutów przy ścianie.

KWITNIENIE
OWOCOWANIE
PRZYTNIJ
UKSZTAŁTUJ

Choisya ternata
Czojsia trójlistkowa
Cel Utrzymanie gęstego, kształtnego krzewu każdej wiosny obsypanego pachnącymi kwiatami.
Jak? Przytnij po kwitnieniu. Skróć pędy o około 2/3 długości. Możesz ciąć silnie w celu odmłodzenia rośliny.

KWITNIENIE
PRZYTNIJ

Clematis
Powojniki (kwitnące wiosną)
Cel Utrzymanie w ryzach kształtu i wielkości pnącza, które dobrze zasłania podpory i każdego roku obficie kwitnie.
Jak? Skróć długie pędy po kwitnieniu i przerzedź te, które rosną zbyt gęsto. Regularnie przywiązuj pędy do podpór.

KWITNIENIE
PRZYTNIJ
PRZERZEDŹ PĘDY
UKSZTAŁTUJ

Clematis
Powojniki (kwitnące latem)
Cel Pobudzenie wzrostu wyrastania wielu nowych pędów, które latem/jesienią wydadzą mnóstwo kwiatów.
Jak? Wytnij stare pędy do nowych pąków wyrastających u ich nasady, często znajdujących się blisko ziemi.

KWITNIENIE
PRZYTNIJ
OGŁAWIANIE
UKSZTAŁTUJ

Cornus
Dereń (ozdobny)
Cel Pobudzenie nowych, barwnych pędów ozdobnych zimą oraz utrzymanie dobrego kształtu i wielkości rośliny.
Jak? Pod koniec zimy każdego roku wytnij wszystkie pędy z poprzedniego roku u samej nasady.

PRZERZEDŹ PĘDY
PRZYTNIJ

Deutzia
Żylistek
Cel Uzyskanie kształtnego, łatwo kwitnącego krzewu z nowymi pędami, które zastąpią stare gałęzie.
Jak? Przytnij po kwitnieniu. Każdego roku wytnij około 1/3 starszych pędów u nasady krzewu.

KWITNIENIE
PRZYTNIJ

Euonymus
Trzmielina
Cel Utrzymanie zwartego krzewu z dużą liczbą zimozielonych pędów przez cały rok.
Jak? Przytnij każdego roku wiosną/wczesnym latem. Usuń długie pędy u nasady, aby pobudzić roślinę do rozkrzewienia się.

PRZYTNIJ

Fatsia
Fatsja
Cel Uzyskanie kształtnej rośliny o rozsądnej wielkości i nowych pędach wyrastających u podstawy, które zastąpią starsze.
Jak? Przytnij wiosną. Usuń kilka najstarszych, zbyt gęstych lub zniszczonych pędów, tnąc u nasady.

KWITNIENIE
KWITNIENIE
PRZYTNIJ
PRZERZEDŹ PĘDY

eprasa.pl 015 28690e

KLUCZ

- Przeciętny okres kwitnienia
- Przeciętny okres owocowania
- Najlepszy czas na silne cięcie
- Czas lekkiego cięcia, przerzedzania lub ogławiania
- Czas przywiązywania pędów do podpór

Rośliny	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Forsythia **Forsycja** **Cel** Uzyskanie zgrabnego krzewu z wieloma pędami formującymi się każdego roku, które wydadzą wiosną żółte kwiaty. **Jak?** Niezwłocznie po kwitnieniu wytnij niektóre najstarsze gałęzie i skróć te młodsze.			KWITNIENIE		PRZYTNIJ							
Fuchsia **Fuksja (gruntowa)** **Cel** Pobudzenie do wytwarzania wiosną nowych silnych przyrostów od nasady, które będą kwitnąć od czerwca do mrozów. **Jak?** Zimą wytnij wszystkie pędy przy ziemi. Uszczyknij końcówki młodych odrostów, aby uzyskać rozkrzewione rośliny i mnóstwo kwiatów.	PRZYTNIJ			USZCZYKNIJ		KWITNIENIE	OGŁAWIANIE				PRZYTNIJ	
Lonicera **Wiciokrzew** **Cel** Pokrycie podpór bujnymi pędami, które przez całe lato będą wydawać pachnące kwiaty. **Jak?** Każdej wiosny wytnij przy ziemi 1/3 najstarszych pędów. Przymocuj nowe pędy do podpór. Dla odmłodzenia tnij silnie.		PRZYTNIJ			UKSZTAŁTUJ	KWITNIENIE						
Hydrangea **Hortensja** **Cel** Pobudzenie wytwarzania nowych pędów na zwartej roślinie, która będzie kwitła latem. **Jak?** Skróć silne pędy do niższej pary pąków. Usuń całkowicie bardzo stare, słabe lub krzyżujące się pędy.		PRZYTNIJ				KWITNIENIE						
Jasminum **Jaśmin nagi** **Cel** Zakrycie nowymi pędami podpór i utworzenie dobrego szkieletu rośliny, która zakwitnie obficie latem. **Jak?** Przytnij po kwitnieniu. Przystrzyż pędy, które przekwitły i wytnij u nasady stare gałęzie. Przywiąż do podpór nowe pędy.	KWITNIENIE		PRZYTNIJ		UKSZTAŁTUJ							
Lavatera **Ślazówka** **Cel** Pobudzenie wzrostu u podstawy silnych, nowych pędów każdego roku, które latem i jesienią wydadzą kwiaty. **Jak?** Wiosną silnie przytnij. Skróć stare gałęzie do długości 15-30 cm. Wszystkie długie pędy skróć jesienią.			PRZYTNIJ		PRZERZEDŹ PĘDY	KWITNIENIE				SKRÓĆ DŁUGIE PĘDY		
Lavandula **Lawenda** **Cel** Utrzymanie zwartego pokroju lub niskiego żywopłotu, pobudzenie nowych pędów, które latem wydadzą pachnące kwiaty. **Jak?** Po kwitnieniu wytnij przekwitłe kwiatostany i skróć świeże gałązki, jednak nie tnij starszych pędów.						KWITNIENIE	PRZYTNIJ					
Syringa **Lilak** **Cel** Ograniczenie wzrostu tego bujnego krzewu tak, aby każdego roku obsypywał się mnóstwem pachnących kwiatów. **Jak?** Usuń wiosną część najstarszych i najsłabszych pędów. Po kwitnieniu usuń przekwitłe kwiatostany.		PRZYTNIJ			KWITNIENIE		OGŁAWIANIE					

Mahonia
Mahonia 'Charity'
Cel Ukształtowanie rośliny z wieloma pędami o różnych wysokościach, zakończonych pachnącymi, żółtymi kwiatami w zimie.
Jak? Wiosną po kwitnieniu skróć część najstarszych pędów. Starsze okazy możesz odmłodzić silnym cięciem.

KWITNIENIE
PRZYTNIJ
KWITNIENIE

Philadelphus
Jaśminowiec
Cel Uzyskanie wielu silnie pachnących kwiatów na kształtnym krzewie, który wydaje liczne nowe pędy zastępujące stare.
Jak? Przytnij po kwitnieniu. Co roku usuń około 1/3 najstarszych pędów, wycinając je u nasady.

KWITNIENIE
PRZYTNIJ

Pyracantha
Ognik
Cel Uzyskanie zgrabnego, łatwo i obficie kwitnącego krzewu, który jesienią będzie obsypany owocami.
Jak? Przytnij w pełni wiosny. Przystrzyż roślinę do pożądanego kształtu i skróć odrosty. Dla odmłodzenia tnij silnie.

KWITNIENIE
OWOCOWANIE
PRZYTNIJ
PRZYSTRZYŻ
PRZYSTRZYŻ
UKSZTAŁTUJ

Rosa
Róże pnące – klimbery
Cel Utworzenie szkieletu z pędów zasłaniających podpory, które zakwitną latem.
Jak? Skróć pędy boczne i usuń część najstarszych pędów aby pobudzić wzrost nowych od nasady rośliny.

KWITNIENIE
PRZYTNIJ
OGŁAWIANIE
UKSZTAŁTUJ

Rosa
Mieszańce herbatnie i wielokwiatowe
Cel Uzyskanie luźnego, wzniesionego i zdrowego krzewu z młodymi, kwitnącymi pędami wyrastającymi u nasady.
Jak? Pod koniec zimy skróć wszystkie główne pędy, zostawiając pąk skierowany na zewnątrz. Usuń krzyżujące się lub martwe pędy.

KWITNIENIE
PRZYTNIJ
OGŁAWIANIE

eprasa.pl 015 628 690

Rosa
Róże pnące – ramblery
Cel Pobudzenie wzrostu nowych pędów od podstawy i utrzymanie wzrostu tej bujnej rośliny w ryzach.
Jak? Po kwitnieniu skróć łukowate pędy i usuń najstarsze przyrosty przy ziemi, aby pobudzić wyrastanie nowych.

KWITNIENIE
PRZYTNIJ
OGŁAWIANIE

Rosa
Róże krzewiaste
Cel Utrzymanie zwartego, kształtnego krzewu i pobudzenie wzrostu nowych pędów u nasady rośliny.
Jak? Po kwitnieniu skróć pędy i usuń starsze, zdrewniałe gałęzie. Prześwietl roślinę, usuwając z niej nadmiar pędów.

KWITNIENIE
PRZYTNIJ
PRZYTNIJ
OGŁAWIANIE

Wisteria
Glicynia
Cel Zakrycie łuków i podpór szkieletem z pędów, które na całej długości wytwarzają kwitnące krótkopędy.
Jak? Latem skróć wszystkie nowe pędy do 10 cm, a zimą skróć je ponownie do 5 cm.

KWITNIENIE
PRZYTNIJ
PRZYTNIJ
PRZYTNIJ
UKSZTAŁTUJ

Wskazówki dotyczące przycinania

- Do cięcia zawsze używaj bardzo ostrych narzędzi – powodują mniejsze uszkodzenia roślin.
- Nie smaruj ran, obecnie doradza się wykonanie czystych cięć, które mają się naturalnie zagoić.
- Wyrób w sobie nawyk ściółkowania wszystkich pnączy i krzewów podczas przycinania. Powojniki szczególnie dobrze reagują na grubą warstwę ściółki z kompostu.
- Przycinaj poszczególne gatunki o odpowiedniej porze – sprawdź terminy cięć, zanim weźmiesz sekator.

CZAS NA PRZYCINANIE

Frances Tophill
pokazuje, jak przed wiosną przywrócić kwitnące latem krzewy do formy

Ogród w lutym jest miejscem, w którym rodzi się nadzieja i obietnica przyszłych wspaniałości, chociaż wciąż jest przejmująco zimno. To miesiąc, w którym czas poważnie posprzątać i przyciąć ostatnie krzewy lub drzewa liściaste, zanim zaczną pojawiać się nowe liście.

Kwitnące latem krzewy, które wydadzą kwiaty na tegorocznych przyrostach, jak budleja Dawida czy perowskia, należy teraz przyciąć. Przystrzyż także żywopłot bukowy i grabowy, ale nie tnij delikatnych krzewów, takich jak *Melianthus*, czojsia czy lawenda aż do kwietnia. Można za to przyciąć teraz róże, w tym róże pnące, a przy okazji przywiązać je do podpór, jeśli zerwały je z nich zimowe burze [w Polsce róże tnij w czasie kwitnienia forsycji – red.].

Uporządkuj zimowe rośliny ozdobne, które straciły już ładny wygląd. Możesz przyciąć wysoką, pokładającą się mahonię, aby się zagęściła; oczyść też trzmielinę pospolitą (*Euonymous europaeus*) oraz zimokwiat wczesny. Derenie i wierzby można teraz przyciąć nisko nad ziemią. To także świetny czas na przycinanie drzew liściastych, takich jak lipa (*Tilia*), bez czarny (*Sambucus*) i parocja perska (*Parrotia persica*).

Usuń słabe i nieładne przyrosty (np. u bzu czarnego), wycinając je u nasady krzewu

ZDJĘCIA: JASON INGRAM; SARAH CUTTLE

Nadaj krzewom kształt

KRZEWY, które w jednym sezonie wytwarzają długie pędy, jak budleja, należy co roku przycinać. Odłożenie tego zadania do końca zimy pomoże roślinie poradzić sobie z chłodem oraz sprawi, że będzie w świetnej formie, kiedy wiosną zacznie się budzić do życia.

Przytnij teraz te rośliny

Późna zima to dobry czas na przygotowanie krzewów, takich jak mahonia czy derenie, do wiosennego wzrostu. Ukształtowanie i usunięcie słabych pędów pomoże uzyskać silne rośliny.

MAHONIA Aby krzew nie tracił formy, należy wyciąć kilka najstarszych pędów na wysokości około 15 cm od ziemi.

DEREŃ Pod koniec zimy przytnij derenie, np. derenie białe 'Sibirica', aby w nowym roku wydały mnóstwo nowych, jaskrawych pędów

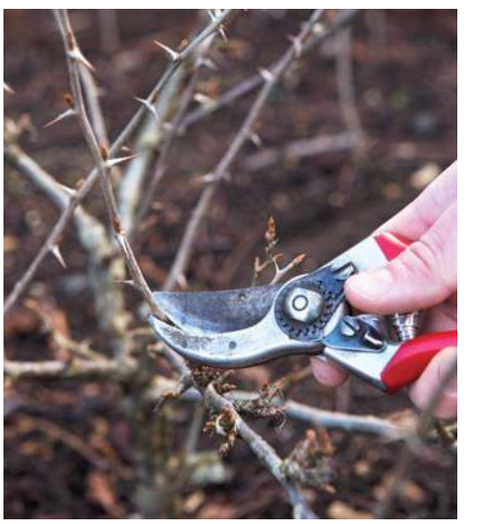

AGREST Wytnij stare pędy tak, aby nadać roślinie kształt misy. Chwyć i odetnij te pędy, które zakorzeniły się w ziemi.

DEREŃ PAGODOWY/KOUSA Wytnij jedynie chore, uszkodzone, martwe lub krzyżujące się pędy lub te rosnące w złym kierunku.

Tych roślin nie przycinaj

Strzyżenie bukszpanowych żywopłotów i kul odłóż do końca wiosny, kiedy zrobi się cieplej

✕ **BUKSZPANY** Najlepiej ciąć późną wiosną lub latem, w czasie suchej pogody.

✕ **WIŚNIA I INNE PESTKOWE** Cięte zimą będą podatne na srebrzystość liści (chorobę).

✕ ***MELIANTHUS*** Nie przycinaj go do kwietnia, ponieważ jest wrażliwy na zimno. Zregeneruje się po silnym cięciu.

✕ **JUDASZOWIEC KANADYJSKI** Potrzebuje tylko lekkiego przycięcia wiosną po zakończeniu kwitnienia.

✕ **HORTENSJA PNĄCA** Przytnij ją latem zaraz po kwitnieniu, w przeciwieństwie do innych hortensji, które przycina się teraz.

✕ **ZŁOTLIN** Po wiosennym kwitnieniu wytnij przy samej ziemi pędy, na których rozwijały się kwiaty.

eprasa.pl 015c28690e

Cięcie bzu czarnego

Bzy są wspaniałą grupą roślin, zarówno pod względem ozdobnym, jak i praktycznym. Wszyscy znamy syrop z kwiatów bzu czarnego, ale mniej się mówi o stosowaniu jego owoców dla wzmocnienia odporności, szczególnie na przeziębienia i wirusy. Owoce, które pojawiają się wczesną jesienią, należy zagotować, ponieważ spożywane na surowo powodują rozstrój żołądka. Bez może być pięknym małym drzewem lub dużym krzewem o atrakcyjnych liściach, kwiatach i owocach.

Wczesnym latem bzy obsypują się mnóstwem kwiatów, a niektóre, jak 'Black Lace', mają misterne fioletowe liście. Takie drastyczne cięcie nie zaszkodzi roślinie, lecz sprawi, że szybko się zregeneruje i rozkrzewi.

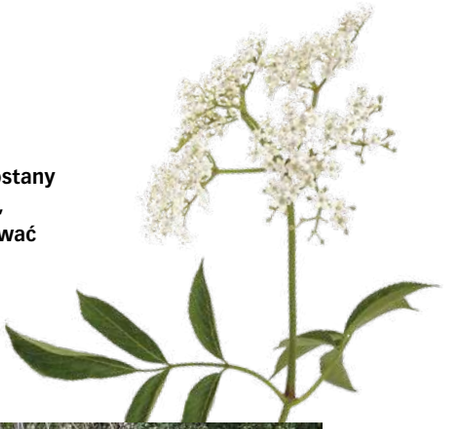

Zbierz kwiatostany bzu czarnego, aby przygotować z nich syrop

Krok po kroku

1 **PRZYJRZYJ SIĘ** uważnie swojemu okazowi. Odejdź krok w tył i spójrz na jego stanowisko. Co zakrywa lub uwydatnia? Następnie podejdź bliżej. Czy widzisz jakieś chore pędy albo uszkodzone gałęzie z ranami lub zrakowaceniami, które wymagają usunięcia? Przy wszystkich pracach związanych z przycinaniem często rób krok w tył i oceniaj postępy.

2 **WYTNIJ** długie pędy bzu używając czystych i ostrych nożyc i/lub sekatora. Tnij tuż nad węzłem. Wybrzuszenie lub blizna po liściu wskażą ci gdzie znajduje się węzeł. Na młodych pędach zobaczysz pąki, powyżej których należy ciąć. Usuń stare lub słabe pędy i przerzedź miejsca, w których jest za gęsto.

3 **TNIJ**, dopóki nie stworzysz dobrze uformowanego, niskiego szkieletu bez słabych pędów wyrastających u jego podstawy. To z niego nowe, bujne pędy zaczną energicznie wybijać wiosną. Rozdrobnienie odciętych gałęzi przed kompostowaniem przyspieszy ich rozkład.

Dobra rada

Podczas cięcia zawsze kieruję się jedną zasadą: spójrz dwa razy, a raz tnij. Wyobraź sobie kształt, który chcesz uzyskać i skup się na nim, a nie na częściach, których chcesz się pozbyć.

Pomyśl o kierunku wzrostu pozostawionych pąków i miejscu, w którym wyrosną z nich nowe pędy. Pąki i gałęzie, które zostawisz na roślinie, będą dyktować jej wzrost, więc wybieraj je ostrożnie podczas cięcia. Dzięki temu wiosną, po rozpoczęciu wzrostu, zyskasz dobrze ukształtowany krzew, który wzbogaci twój ogród.

Przytnij silnie czarny bez, aby wiosną wydał mnóstwo nowych pędów

W ten sposób przytnij także

Silne cięcie odmładza krzewy, takie jak budleje czy tawuły japońskie. Zapobiega wyleganiu i pobudza wytwarzanie nowych, zdrowych pędów u nasady oraz obfite kwitnienie.

W taki sposób można teraz przyciąć budleję Dawida. Wiosną u nasady szybko wyrosną długie pędy. Dotyczy to również:

- ***Buddleia* × *weyeriana*, *B. fallowiana* i *B. salviifolia***
- **Gruntowych fuksji**
- **Tawuł japońskich**

Bez czarny

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Kwitnienie												
Cięcie												

WEJDŹ NA www.GardenersWorld.com/pruning-training, aby znaleźć więcej porad i nagrań dotyczących przycinania

ZDJĘCIA: GETTY/DIANE MACDONALD; SARAH CUTTLE

eprasa.pl 015c28690e

Odpowiadamy na pytania ogrodników

Nasi eksperci podpowiadają, jak poradzić sobie z problemami w ogrodzie, między innymi z obsadzeniem trudnej działki, uprawą szpinaku zimowego i hodowlą dżdżownic kompostowych

Bob Flowerdew
Bob jest ekologicznym ogrodnikiem, który zaprojektował swój ogród z myślą o uprawie jak największej ilości warzyw, owoców oraz roślin ogrodowych na kwiaty cięte.

Christine Walkden
Pisarka ogrodnicza. Występuje w programie The One Show BBC1. Jest również wykładowcą i pilotem wycieczek.

Matt Biggs
Matt zdobywał doświadczenie w Kew i od ponad 30 lat profesjonalnie zajmuje się ogrodnictwem.

P Jak obsadzić miejsce, które jest zarówno nasłonecznione, jak i zacienione?

A. Wright, e-mail

O MATT ODPOWIADA Zasil glebę dobrze rozłożoną materią organiczną, aby nie wysychała całkowicie, a następnie posadź wiosenne kwiaty cebulowe, które w lecie przechodzą w stan uśpienia. Wybierz narcyz bukietowy 'Lemon Drops' lub cudownie pachnący 'Avalanche', który wytwarza do 15 kwiatów na łodydze, zawilce gajowe (*Anemonene nemorosa*) – zwłaszcza odmianę 'Robinsoniana' o lawendowych kwiatach lub zawilce lipskie (*Anemone × lipsiensis*) o cytrynowych kwiatach. Wypróbuj trójlist, w tym wspaniały czerwonokwiatowy trójlist wyprostowany (*Trillium erectum*) lub kokorycz – piękna jest kokorycz pogięta (*Corydalis flexuosa*) o niebieskich kwiatach. Niektóre paprocie również tolerują te kontrastowe warunki, w tym niektóre formy naszego rodzimego, wiecznie zielonego języcznika zwyczajnego (*Asplenium scolopendrium*) z grupy Crispum, którego faliste brzegi liści stają się z wiekiem bardziej wyraźne, oraz coraz popularniejsza narecznica czerwonozawijkowa (*Dryopteris erythrosora*), która może pochwalić się ceglastoczerwonym wiosennym przyrostem. Bardziej kochające słońce funkie, zwłaszcza pachnące gatunki: funkia biała o białych kwiatach (*Hosta plantaginea*), funkia Sebiolda o szarych liściach (*H. sieboldii*) oraz funkia 'Sum and Substance' także będą czuć się dobrze w takich warunkach.

Kokorycz pogięta (*Corydalis flexuosa*) to roślina wieloletnia, która toleruje zarówno słońce, jak i cień

PiO ODPOWIEDŹ EKSPERTÓW Sadzenie w trudnych miejscach

Z sadzeniem delikatnych roślin jednorocznych wstrzymaj się, dopóki nie ustaną mrozy

O BOB ODPOWIADA Piszesz, że twój dom blokuje bezpośrednie światło słoneczne przez większą część roku, ale wciąż jest tam dość jasno, więc nie jest tak źle, jak sobie wyobrażasz. O wiele gorszy jest cień pod gęstymi koronami drzew lub wiecznie zielonymi roślinami. Mimo tego, twój cień byłby problemem dla roślin uwielbiających słońce, takich jak srebrzystolistne rośliny śródziemnomorskie i mało odporne na mróz gatunki, dla których takie miejsce będzie oferowało trudne warunki podczas mroźnych, mokrych zim. Głęboki cień może również sprawić, że wiele roślin zacznie wegetację nieco później.

Już po ustaniu mrozów możesz posadzić najdelikatniejsze jednoroczne kwiaty, ponieważ słońce będzie wtedy w pełni dostępne przez większość okresu ich kwitnienia. Unikaj barwnych, wielokolorowych i żółtolistnych roślin, które mogą ulec przypaleniu w warunkach, które opisujesz.

P Jak z dziećmi w wieku przedszkolnym mogę rozpocząć przygodę z ogrodnictwem?

Beverley Dale, e-mail

O CHRISTINE ODPOWIADA Cóż za wspaniała sytuacja. Pojemniki są idealne dla najmłodszych, ponieważ każdy może mieć po jednym. Upewnij się, że są czyste i mają otwory drenażowe. Używaj dobrej jakości podłoża, a nie ziemi ogrodowej. Wypróbuj rośliny, które szybko rosną, takie jak sałaty liściaste, rzodkiewki, cebula dymka lub groszek – do zebrania jako pędy. Przejdź na gatunki, które rosną dłużej, takie jak wrażliwa mimoza wstydliwa (*Mimosa pudica*). Dzieci mogą dmuchać w jej liście i obserwować, jak się zwijają. Unikaj dotykania, ponieważ te rośliny są trochę kłujące. Wiosną wysiej nasiona w temperaturze 13°C. Uprawiaj zioła – zwłaszcza różne odmiany mięty – są świetne do rozgniatania w małych rączkach i powąchania, nie mówiąc już o ich jedzeniu.

Dzieci lubią szybko rosnące zioła, zarówno ze względu na ich zapach, jak i smak

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; MARSHA ARNOLD; TIM SANDALL; GETTY IMAGES/SOLSTOCK, NICK UPTON

eprasa.pl 015c28690e

P Kiedy przesadzić starszą pięknotkę?

Carolynn Turnnidge, e-mail

O MATT ODPOWIADA Możesz przesadzać rośliny w prawie każdym wieku, ale nie zawsze jest to praktyczne ze względu na ich rozmiar. Zrób to, gdy jest w stanie spoczynku, czyli od momentu opadania liści do pękania pąków na wiosnę. Okop roślinę dookoła, aby wyjąć jak największą bryłę korzeniową. Uszkodzone korzenie usuń sekatorem, a odsłonięte korzenie posyp grzybami mikoryzowymi, a następnie posadź roślinę w nowym miejscu na tej samej głębokości, na jakiej rosła poprzednio. Wyściółkuj i podlewaj do momentu, kiedy się przyjmie.

Dżdżownice kompostowe różnią się od zwykłych dżdżownic

P Opróżniłam moje kompostowniki na grządki z warzywami. Czy dżdżownice przeżyją?

Monika Butler, północne Yorkshire

O CHRISTINE ODPOWIADA Zazdroszczę. Uwielbiam kompost, a wygląda na to, że twój jest zrobiony z bogatej mieszanki zielonych i brązowych materiałów. Istnieje wiele gatunków dżdżownic. Te, które żyją i rozkładają materię organiczną w kompostownikach, to kompostowiec różowy (*Eisenia fetida*), *E. andrei* i powszechnie znana dendrobena (*Dendrobaena veneta*).

Wszystkie dżdżownice, które dodasz do swojego ogrodu opróżniając kompostownik, wkrótce będą drążyć tunele pod powierzchnią gleby i zanim obumrą, przez krótki czas będą rozkładać materię organiczną – nie są to stworzenia długowieczne.

Dżdżownica zwyczajna, regularnie widywana w naszych ogrodach, jest mieszkańcem gleby.

Szpinak zimowy wysiewaj latem, w wielodoniczkach lub bezpośrednio do gruntu

P Jakie odmiany szpinaku najlepiej nadają się do uprawy na zbiór zimą?

Priti Mandalia, e-mail

O CHRISTINE ODPOWIADA Uprawiam odmianę o nazwie 'Giant Winter'. Wytwarza duże, ciemnozielone liście i dobrze znosi złe warunki pogodowe.

Zwykle wysiewam nasiona w lipcu lub na początku sierpnia, a liście zaczynam zbierać w październiku.

P Jak mogę pozbyć się powoju z mojego nowego ogrodu?

Anna, e-mail

O BOB ODPOWIADA Obawiam się, że nie jest to łatwe zadanie, jeśli nie chcesz używać środka chwastobójczego. Jest jednak nadzieja, o ile powoju nie ma też w żadnym z sąsiednich ogrodów (jeśli na sąsiednich działkach znajduje się powój, wszyscy musicie współpracować, aby go zniszczyć, ponieważ poszczególne ogrody zostaną ponownie zaatakowane tak szybko, jak zostaną oczyszczone).

Aby mieć pewność, że pozbędę się powoju, pokryłbym murawą (lub obsiał trawą) cały ogród, w tym rabaty, i kosiłbym trawnik często przez co najmniej rok, a najlepiej dwa. Dopiero gdy byłbym pewien, że cały powój zniknął, zacząłbym sadzenie.

Następnie po pierwszym roku sadziłbym drzewa, krzewy i pienne róże, ponieważ można je łatwo przesadzać. Po upływie kolejnego roku czy dwóch, zacząłbym tworzyć rabaty, grządki warzywne itp. Do tego czasu to, czego potrzebuję, uprawiałbym w dużych pojemnikach.

Połóż murawę na nowej działce i często koś, aby wyeliminować powój

P Czy powinnam usunąć pień czarnego bzu, w którym rośnie opieńka miodowa?

Jane, Somerset

O MATT ODPOWIADA Zawsze lepiej jest natychmiast usuwać martwe drzewa i krzewy, aby uniknąć przyszłych problemów – dopóki pozostanie w ziemi, martwy pień bzu będzie nadal źródłem infekcji.

Poproś przyjaciela, aby pomógł ci go wykopać lub udaj się do lokalnego klubu ogrodniczego i poproś o pomoc. Usuń jak najwięcej korzeni i wyrzuć resztki do miejskiego kosza na odpady zielone. Aby zmniejszyć ryzyko uszkodzenia pozostałych roślin w ogrodzie, należy utrzymywać je dobrze nawodnione i zasilone. Zdrowe rośliny są mniej podatne na choroby.

Upewnij się, że ziemia nie zbiera się wokół podstawy pobliskich

Opieńka miodowa atakuje korzenie wielu roślin drzewiastych i wieloletnich

drzew i krzewów. Potnij ryzomorfy (nitki grzyba przypominające sznurki) w ziemi na mniejsze kawałki za pomocą szpadla i nie sadź w tym miejscu drzew przez rok. Kiedy to zrobisz, wypełnij lukę roślinami zielnymi, które na ogół są mniej podatne.

RHS [Royal Horticultural Society – Królewskie Towarzystwo Ogrodnicze - red.] ma obszerną listę odpornych roślin na swojej stronie internetowej pod adresem www.bit.ly/honey-fungus.

P Dlaczego śliwki z mojego nowo posadzonego drzewa były bez smaku?

Paula Rose, e-mail

O BOB ODPOWIADA Nowo posadzone drzewa lub krzewy nigdy nie powinny intensywnie plonować w pierwszym roku po posadzeniu, ponieważ to je osłabia. Zasil drzewo grubą warstwą obornika lub kompostu rozłożonego wokół, a w przyszłym roku bez skrupułów przerzedź owoce, pozostawiając tylko kilka. Rób tak, dopóki drzewo wystarczająco się nie wzmocni.

Przerzedzaj śliwki, by poprawić jakość plonu

eprasa.pl 015c28690e

P Czy powinnam przyciąć dwuletnią poinsecję?

Sally AnneCrookes, e-mail

O BOB ODPOWIADA Poinsecje są trudne w uprawie i utrzymaniu w dobrej kondycji, chociaż mogą być wspaniałymi okazami w ogrodach, jeśli są sadzone na zewnątrz w ziemi, gdy gleba jest ciepła [w Polsce uprawiamy je tylko we wnętrzach – red.]. Wtedy jednak nie można wykopać i ponownie użyć rośliny, ponieważ oderwą się kruche korzenie.

Dobrze ją pielęgnowałaś, skoro tak długo wyglądała dobrze i uniknęłaś największej trudności, która polega na wysychaniu i opadaniu liści u tej rośliny.

Oczywiście latem dajesz jej wystarczająco dużo światła, ponieważ wiesz, że będzie potrzebowała 14 godzin całkowitej ciemności dziennie przez miesiąc, aby zakwitnąć.

Masz teraz wybór: zachować roślinę-matkę, mocno ją przycinając późną wiosną/wczesnym latem oraz przesadzając ją do świeżego podłoża, traktując usunięte kawałki jako sadzonki, lub pozbyć się pierwotnej rośliny (zalecane) i pobrać silnie rosnące pędy na sadzonki późnym latem, kiedy łatwiej się ukorzenią (zwłaszcza jeśli są dogrzewane od dołu, ponieważ potrzebują 20°C, aby to zrobić).

Przycinaj i przesadzaj poinsecję późną wiosną lub pobieraj sadzonki późnym latem

Po odpowiednim przechowaniu cebule hipeastrum odrosną i zakwitną

P Jak sprawić, by hipeastrum zakwitło w przyszłym roku?

Paul Masters, e-mail

O CHRISTINE ODPOWIADA Wiele osób twierdzi, że nie warto próbować przechowywać tych cebul do kolejnej zimy. Nie zgadzam się z tym i przechowuję cebule kwitnące co roku, już od kilku lat.

To piękna roślina cebulowa na okres świąteczny, która ozdabia dom o tej porze roku. Po zakończeniu kwitnienia usuwam tylko kwiaty, łodygi pozostawiam. Zapobiega to wytworzeniu się nasion, które osłabiałoby cebulę. Kontynuuj podlewanie i dokarmianie nawozem bogatym w potas do końca lipca, a następnie pozwól podłożu przeschnąć.

Liście zżółkną i obumrą. Pod koniec września przenieś roślinę w ciepłe miejsce o temperaturze około 17°C i zacznij podlewać, gdy pojawią się nowe przyrosty. Przesadzam co dwa lub trzy lata, w zależności od wielkości cebuli.

P Czy istnieją ślimaki, które zjadają inne ślimaki, a nie uprawy?

Michael, e-mail

O BOB ODPOWIADA Tak, choć nie są one za bardzo pomocne. Na przykład gatunki z rodzaju *Testacella*, które wyróżniają się małą szczątkową muszlą, mogą czasami zjadać inne ślimaki, chociaż ich główną dietą są dżdżownice. Ogólnie rzecz biorąc, nie są one pomocne. O wiele lepszym rozwiązaniem są dostępne na rynku pasożytnicze nicienie.

Inspekty ogrzeją szklarnię, ale wymagają comiesięcznego przerabiania

P Jaki jest ekologiczny sposób na ogrzanie małej szklarni?

Mark, Cardiff

O BOB ODPOWIADA Tak, gorące inspekty składające się ze składowanego fermentującego nawozu znajdujące się w szklarni mogą zapewnić ciepło. Wprowadzają ciepło stopniowo, rozgrzewając się. Później stygną, więc wymagają ponownego przygotowania co miesiąc lub częściej, co może być problematyczne (oprócz zapachu i szkodliwych gazów).

Inną wadą jest to, że takie inspekty mogą zapewniać tylko ciepło w tle. Nadal potrzebujesz (najlepiej automatycznej) metody podtrzymania temperatury, aby utrzymać ją na wysokim poziomie przez szereg mroźnych nocy. Ogrzewanie nie ma sensu, jeśli mróz dostanie się raz i spowoduje szkody.

Najmniej energii pochłonie dobre zaizolowanie szklarni warstwami folii bąbelkowej, dzięki czemu będzie ona wymagać minimalnego ogrzewania (najlepiej za pomocą wentylatorów elektrycznych). Następnie, aby zrekompensować słabe światło, można skorzystać z lamp LED, które zużywają stosunkowo mało energii elektrycznej.

P Dlaczego nasza róża Wollerton Old Hall rosnąca w donicy jest wiotka?

Ann, e-mail

O CHRISTINE ODPOWIADA Myślę, że ten pokrój może być spowodowany złymi warunkami uprawy. Róża rozwijałaby się lepiej w gruncie niż w pojemniku. Jeśli musi zostać w doniczce, upewnij się, że jest wystarczająco duża (co najmniej 60 cm) i użyj dobrej jakości podłoża na bazie ziemi. Latem często ją podlewaj i zasilaj roślinę.

Wollerton Old Hall to angielska, pachnąca odmiana róży pnącej wyhodowana przez Davida Austina

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; DAVIND AUSTIN ROSES; GETTY/SANGHWAN KIM, ANDREAS LISCHKA/PIXABAY

eprasa.pl 015c28690e

Nie zapomnij

- Odetnij przekwitłe pędy u wrzosów kwitnących zimą
- Uzupełnij karmniki dla ptaków, aby zapewnić stały dopływ pokarmu
- Odetnij żółknące lub gnijące liście u roślin zimujących na rabatach
- Usuń resztki roślinne wokół pojawiających się liści wczesnych kwiatów cebulowych, aby uniknąć ich deptania

20 MINUT WOLNEGO

Usuń chwasty, aby w pełni odsłonić wszelkie luki na rabatach. Ułatwi to ocenę ich rozmiarów i podjęcie decyzji czym je wypełnić. Gdy gleba nie jest zbyt wilgotna, można sadzić krzewy i zimozielone rośliny okrywowe, aby wypełnić puste przestrzenie.

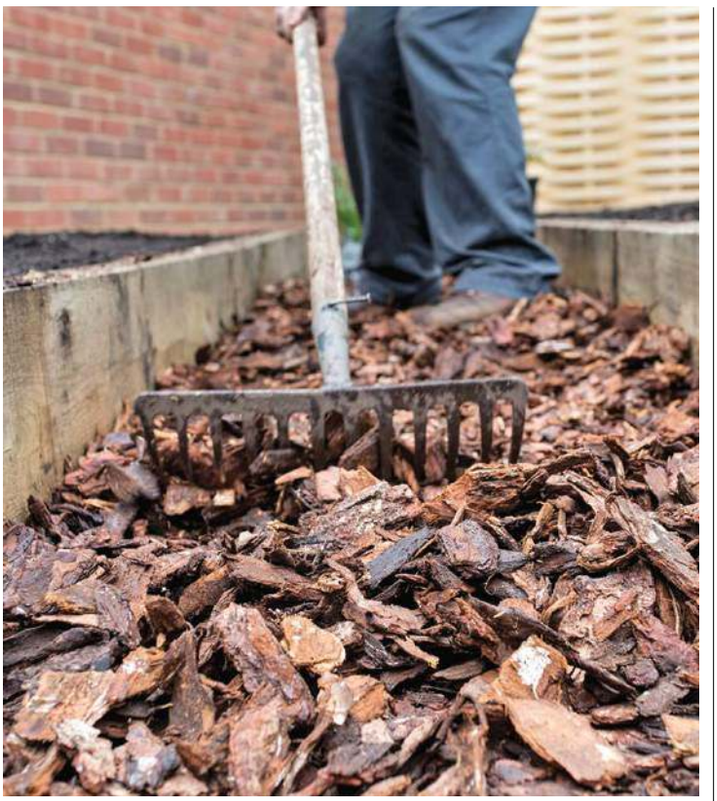

Regularnie grab korę na ścieżce, aby wyglądała schludnie i łatwo było się po niej poruszać.

Uzupełnij korę na ścieżkach

Oczyść ścieżki wysypane korą, odchwaszczając i usuwając wszelką roślinność, a następnie uzupełnij je zrębkami z kory. Zrębki z kory rozkładają się mniej więcej w ciągu pięciu lat, ale są one również wdeptywane w glebę, jeśli są rozłożone bezpośrednio na ziemi.

Połóż chroniącą przed chwastami agrotkaninę, aby ścieżka była czystsza i służyła dłużej. Na wierzchu rozłóż 10 cm warstwę zrębków z kory. Zrębki drzewne też się nadają, ale nie są tak dekoracyjne jak kora.

Unikaj mielonej kory, ponieważ nie jest tak twarda jak zrębki i najlepiej nadaje się na rabaty jako ściółka. Zagrab ścieżkę, wyrównując poziom, aby można było wygodnie chodzić.

Wyszoruj i umyj brudne donice

Namocz brudne donice w wannie z wodą z detergentem lub ogrodniczym środkiem dezynfekującym, aby usunąć przyklejone do nich podłoże. Środek dezynfekujący zlikwiduje wszelkie zarodniki grzybów lub zimujące szkodniki, które schroniły się przed zimnem w stosie doniczek.

Wyjmuj donice pojedynczo i szczotkuj wewnątrz i na zewnątrz sztywną szczotką ręczną. Zanim odłożysz je z powrotem na półkę z czystymi donicami, wypłucz w czystej wodzie i ułóż do wyschnięcia.

Wyczyść donice, aby przygotować je do wykorzystania na wiosnę

OGLĄDAJ filmy na **www.GardenersWorld.com/how-to** w poszukiwaniu wskazówek dotyczących pielęgnacji narzędzi

Użyj piły ogrodniczej, aby przyciąć gałęzie żylistka przy podstawie

Przytnij żylistki

Starsze krzewy liściaste, które zakwitają na zeszłorocznych pędach, takie jak żylistek i forsycja, przycina się natychmiast po kwitnieniu. Nieprzycinane mogą zarastać i słabo kwitnąć. Cięcie odmładzające (patrz str. 114) może to zmienić. W okresie spoczynku przytnij pędy do wysokości 30 cm od podstawy. Stare, gnijące i słabe pędy przycinaj do poziomu gruntu. Puste przestrzenie powinny szybko się wypełnić, gdy roślina się odrodzi, ale kwiaty nie pojawią się aż do następnego roku. Wynikający z tego cięcia intensywny wzrost można ograniczyć latem. Zasil roślinę i wyściółkuj wiosną, gdy zacznie rosnąć.

Nie zapomnij

- Chroń pnie jabłoni przed uszkodzeniem przez króliki, otaczając je siatką
- Serwisuj maszyny ogrodowe i spuść paliwo
- Pod koniec miesiąca wysiej w podgrzewanej mnożarce papryki chili, lobelie i lwie paszcze
- Odetnij stare liście ciemierników, zwłaszcza jeśli są dotknięte przez plamistość liści
- Wysusz drewniane meble ogrodowe i nałóż na drewno środek do konserwacji

TEKST: ROSIE YEOMANS; BEECHGROVE WORDS; MAIRI RATTRAY
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM; TIM SANDALL

eprasa.pl 015c28690e

ODWIEDŹ
www.GardenersWorld.com/january-jobs po więcej prac związanych z dziką przyrodą do wykonania zimą

Rozmroź poidełka dla ptaków

Wlej ciepłą wodę do poidełka dla ptaków, aby rozmrozić wodę, kiedy temperatura spadnie poniżej zera. Unikaj wrzącej wody, ponieważ ceramiczne poidełka dla ptaków mogą popękać.

Ptaki potrzebują dostępu do wody przez cały rok, a w środku zimy mogą mieć problemy z jej znalezieniem. Jeśli masz przenośne poidełko dla ptaków, wnieś je do domu, aby je rozmrozić i po rozmrożeniu ponownie napełnij je zimną wodą.

Rozmrażaj poidełka dla ptaków, aby zapewnić dzikim zwierzętom dostęp do wody

Wykorzystaj świąteczną choinkę

Nie marnuj dobrej choinki. Jeśli masz rozdrabniarkę, twoje drzewo można rozdrobnić i dodać do kompostu lub wykorzystać jako ściółkę, wykładając rozdrobnione kawałki bezpośrednio na ziemię.

Możesz pociąć główny pęd na sekcje za pomocą piły, pozostawiając rozety liści i układając je warstwowo pod drzewami i krzewami, aby stłumić chwasty. Pozostałe sekcje z łodyg można ułożyć w stos w kącie ogrodu, aby stworzyć siedliska dla owadów i płazów, które pomogą w zwalczaniu ślimaków, gdy zaczną pojawiać się młode pędy.

Podlewaj rośliny w pojemnikach

Sprawdź pod liśćmi roślin w doniczkach, czy potrzebują podlewania. Nie należy polegać na tym, że deszcz podleje rośliny, ponieważ zazwyczaj tylko zwilży liście i nie dotrze do podłoża.

Korzenie cebul i roślin wcześnie kwitnących będą na tyle aktywne, że nawet zimą będą potrzebować trochę wilgoci. Podnieś donicę, aby ocenić po ciężarze, czy roślina wymaga podlania – niektóre podłoża, szczególnie te pozbawione torfu, mogą być suche na wierzchu, ale dość mokre w dolnej części donicy. Rób to co kilka tygodni i podlewaj oszczędnie, aby uniknąć zalania.

Regularnie, ale oszczędnie podlewaj rośliny w donicach, aby zapobiec gniciu korzeni

Odłóż na bok kawałki choinki, aby rozłożyły się przed użyciem ich do ściółkowania

UWAŻAJ NA
Krety

W tym miesiącu krety mogą być aktywne, szczególnie podczas łagodnej pogody. Chociaż kretowiska mogą sprawić, że trawnik będzie wyglądał nieestetycznie, nie zaszkodzą, a do tego gleba z kretowisk może przydać się do sadzenia roślin w donicach. Do ogólnego użytku, wymieszaj ją z beztorfowym podłożem lub domowym kompostem ogrodowym w równych proporcjach.

ODWIEDŹ
www.GardenersWorld.com/moles po więcej porad dotyczących sposobów radzenia sobie z kretami

REKLAMA

eprasa.pl 015c28690e

KROK PO KROKU Jak wysiewać groszki pachnące

Wysiej groszki teraz, aby wczesnym latem zbierać kwiaty do bukietów. Siewki groszku mają długie korzenie i najlepiej rozwijają się w wysokich pojemnikach, więc zamiast plastikowych doniczek zbierz trochę tekturowych rolek.

Rolki z ręczników kuchennych są najmocniejsze, ale należy je przeciąć na pół. Kiedy skończysz, przykryj wysiewy kawałkiem folii lub pokrywą mnożarki i trzymaj je w dobrze oświetlonym miejscu w temperaturze około 15°C.

1 **NAMOCZ** nasiona w letniej wodzie w czystym pojemniku lub na mokrym papierze kuchennym. Pozostaw do napęcznienia; to może potrwać kilka godzin lub nawet całą noc.

2 **USTAW** kartonowe rolki pionowo obok siebie w kuwecie do wysiewów. Aby były bardziej stabilne, zwiąż je ze sobą za pomocą sznurka ogrodowego.

3 **NAPEŁNIJ** każdą rolkę zwilżonym, świeżym, uniwersalnym podłożem bez torfu, dociskając równomiernie palcami podłoże w każdej rolce, aby usunąć wszelkie kieszenie powietrzne.

4 **WYSIEJ** po jednym nasieniu na rolkę, wciskając je w podłoże na głębokość około 1 cm. Użyj do tego czubków kciuka i palca wskazującego, aby chronić nasiona przed uszkodzeniem.

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/seeds-bulbs aby uzyskać więcej porad dotyczących siewu nasion

1

2

3

4

Regularnie sprawdzaj rynny i usuwaj wszelkie zanieczyszczenia

Wyczyść rynny

Regularnie usuwaj z rynien liście i inne zanieczyszczenia. Zapobiega to blokowaniu się rur spustowych i umożliwia spływ świeżej, czystej wody deszczowej do beczek. Użyj szczotki lub wyjmij śmieci ręcznie.

Umieść drucianą osłonę w miejscu, w którym rura łączy się z rynną, aby utrzymać rurę spustową w czystości. Rynna nadal będzie wymagała oczyszczenia, więc zbierz wszystkie zanieczyszczenia i dołóż je do pryzmy kompostowej lub stosu liści.

Nie zapomnij

- ☐ **Regularnie wysiewać sałat, takich jak sałata na cięte listki, roszponka, rukola i mizuna**
- ☐ **Sprawdzić zimujących roślin pod kątem występowania mszyc i przetrzeć porażonych liści wilgotną szmatką**

Przykryj nasiona wermikulitem, aby podłoże pozostało wilgotne

Wysiej nasiona bylin

Wysiej kilka odpornych na mróz bylin, aby zakwitły tego lata. Jeszcze w tym samym roku zakwitną kłosowiec, ostróżki, jeżówka i wiesiołek.

Napełnij doniczkę podłożem do rozmnażania roślin na bazie gliny i dociśnij, aby uzyskać równą powierzchnię. Rozsyp nasiona luźno po powierzchni, przykryj cienką warstwą wermikulitu lub przesianego kompostu i podpisz doniczkę.

Lekko dociśnij powierzchnię i umieść doniczkę w kuwecie z wodą, aby nawodnić podłoże. Nasiona wykiełkują na stole w nieogrzewanej szklarni, ale mnożarka przyspieszy kiełkowanie.

Umieść doniczki na wysokiej półce, aby rośliny miały jak najwięcej światła

Przenieś pietruszkę naciową pod osłony

Przenieś doniczki z pietruszką naciową z zewnątrz do szklarni, aby pobudzić świeże nowe pędy do wyłonienia się ze środka rośliny. Pozostawione w ogrodzie zostaną poturbowane przez zimową aurę.

Rośliny nie będą potrzebowały zbyt dużo ciepła – chłodna szklarnia z dużą ilością światła w zupełności wystarczy. Pietruszkę naciową należy podlewać, aby pobudzić bujny wzrost i zapobiec jej zbyt szybkiemu kwitnieniu.

TEKST: ROSIE YEOMANS. ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl 015c28690e

Felieton

Opowieści Titchmarsha

Ogrodnik powinien się dobrze odżywiać, ale co by tu zjeść? **Alan** rozważa plusy i minusy płatków śniadaniowych, awokado i swojego ulubionego serialu telewizyjnego

Co ogrodnik powinien jeść na śniadanie? To nie jest wbrew pozorom proste pytanie. Chodzi o to, że trzeba wziąć pod uwagę wiele czynników.

Praca w ogrodzie wymaga energii, a żeby ją wyprodukować, organizm potrzebuje węglowodanów i białka. Trzeba jednak pamiętać, że po posiłku powinniśmy jeszcze być w stanie się ruszać. Trudno to wyważyć.

Zastanówmy się nad dostępnymi opcjami. Najbardziej oczywistym wyborem jest miska płatków. Ale jakich? Kukurydzianych? Są nie do końca sycące. Ryżowych płatków Krispies? Jak wyżej. Większość produktów z tej kategorii jest smakowita i chrupiąca, ale składa się w przeważającej części z powietrza. Sam jestem oddanym fanem płatków Shreddies, ale obiecywane przez nie likwidowanie głodu aż do lunchu jest bardzo optymistyczne, jeśli chcemy podziałać szpadlem i widłami. To może skompresowane do postaci kotlecików płatki Weetabix? O, tak. Dobry kierunek. Ale ile sztuk? Gdy moja młodsza córka była w szkole podstawowej, zjadła kiedyś na śniadanie aż sześć sztuk. SZEŚĆ! A była wtedy małą dziewczynką. Co ciekawe, nadal nią jest. Mój własny rekord to trzy sztuki i wydaje się, że to działa… aż do przerwy na kawę.

> Praca w ogrodzie wymaga energii, a żeby ją wyprodukować, organizm potrzebuje węglowodanów i białka. Trzeba jednak pamiętać, że po posiłku powinniśmy jeszcze być w stanie się ruszać.

Być może ogrodnicy powinni zwracać się w kierunku bardziej treściwych pokarmów – naturalnie zdrowych, ale zapobiegających burczeniu w brzuchu aż do następnego posiłku. Wydaje się, że panuje teraz moda na awokado roztarte na chlebie na zakwasie. Trudno mi wymyślić bardziej bezbarwny posiłek o poranku – a trzeba jeszcze wziąć pod uwagę kwestie związane z ochroną środowiska. Pomimo globalnego ocieplenia, awokado nie da się jeszcze uprawiać w ogrodach na Wyspach Brytyjskich, a jako wielki orędownik żywności pozyskiwanej lokalnie i sezonowo, trudno mi sobie wyobrazić, że spokojnie zajadam awokado, mając świadomość olbrzymiego śladu węglowego, który wiąże się z transportowaniem tego owocu przez ocean na mój stół, nie wspominając już o wielkoskalowej destrukcji lasów deszczowych pod jego plantacje. Nie, awokado nie jest dla mnie, ale lubię zjeść dobrą, chrupiącą grzankę z białego chleba – na zakwasie albo i nie. Problem polega na tym, że regularne spożycie chleba powoduje u mnie wzdęcia i uczucie dyskomfortu.

Oczywiście mógłbym pójść śladem mojego ulubionego serialu telewizyjnego *Wszystkie stworzenia duże i małe* i co rano posilać się jednym z tradycyjnych śniadań angielskich pani Hall. Ostatecznie nie zrobiły one krzywdy Jamesowi Herriotowi ani panom Farnonom, prawda? Widzieliśmy, jak siedzą przy kuchennym stole, zmiatając z talerzy jajka sadzone, plastry boczku, kiełbaski, pomidory, kaszankę i placki ziemniaczane, a potem wychodzą i porządnie najedzeni przemierzają z werwą wyżyny Yorkshire Dales. Ale świetnie też wiem, że gdybym zrobił to samo, nie byłbym w stanie zgiąć się w pół ani sadzić roślin bez stękania, zaś łazienkowa waga również musiałaby stękać.

Raz czy dwa razy w tygodniu rozpieszczam się jajkiem sadzonym (od naszej kury) na grzance i uwielbiam też marmoladę, która smakuje pomarańczami, a nie cukrem. W sobotę do jajka dołącza niekiedy boczek wędzony i łycha fasolki w sosie pomidorowym, ale nigdy placek ziemniaczany ani kaszanka. A w pozostałe dni? Zajadam owsiankę (pożywną, ale raczej mało ekscytującą) albo wspomniane już płatki Shreddies.

Marzy mi się, że pewnego dnia zejdę na dół i stwierdzę, że kochana pani Hall przygotowała dla mnie wędzonego śledzia albo spędziła poranek, pieczołowicie przyrządzając kedgeree – specjalnie dla mnie. Kedgeree! To jest dopiero śniadanie, jak należy: przysmak z ryżu, wędzonego łupacza, gotowanych jajek, curry i innych smakowitych składników, wynaleziony w XIV wieku w Indiach. Po zjedzeniu talerza kedgeree na śniadanie wiesz, że nie będziesz głodny aż do kolacji, nie wspominając już o obiedzie.

A czym popijam moje różnorodne śniadaniowe potrawy? Zwykle herbatą Yorkshire Tea. Kawę pijam między 10:30 a 11:00 – świeżo zmielone ziarna parzę w kawiarce i nie tykam nijakich rozpuszczalnych podróbek. Sam rytuał przyrządzania kawy daje równie wiele zadowolenia, co jej picie. To nagroda za dobre rozpoczęcie dnia. Swoją drogą… jest 10:28. Muszę pędzić. Myślę, że już na nią zasłużyłem… choć przyznaję, że rozpieściłem się dziś rano wspomnianym już jajkiem na grzance. Nie muszę za bardzo się schylać, gdy piszę.

Smacznego!

ZDJĘCIA: JASON INGRAM. ILUSTRACJA: CHRIS MADDEN/EYECANDYILLUSTRATION

eprasa.pl 015c28690e

Gardeners' World
EDYCJA POLSKA

Polska

Redaktor naczelna
Małgorzata Wójcik
malgorzata.wojcik@avt.pl

Redaktor merytoryczny
Łukasz Skop
lukasz.skop@avt.pl

Asystent wydawcy
Anna Cember
anna.cember@avt.pl

Współpracownicy
Anna Moroz-Darska,
Bożka Piotrowska,
Agnieszka Nowak,
Klaudia Kossowska,
Katarzyna Kaczan-Borowska,
Marta Karcz,
Grzegorz Falkowski,
Katarzyna Bellingham,
Małgorzata Kalemba-Drożdż

Marketing i reklama
Marta Zaczek
marta.zaczek@avt.pl
tel. 22 257 84 76

Anna Brzywczy
anna.brzywczy@avt.pl
tel. 883 125 997

DTP
Studio Adekwatna

Prenumerata
prenumerata@avt.pl
tel. 22 257 84 22 (godz. 10:00–14:00)

Kolportaż
Paweł Gago
pawel.gago@avt.pl
tel. 22 257 84 24

United Kingdom

GARDENERS` WORLD
MANAGING DIRECTOR
Catriona Bolger

EDITOR-IN-CHIEF
Lucy Hall

ASSOCIATE EDITOR
David Hurrion

BBC STUDIOS, UK PUBLISHING
CHAIR, EDITORIAL REVIEW BOARDS
Nicholas Brett

MANAGING DIRECTOR, CONSUMER PRODUCTS AND LICENSING
Stephen Davies

COMPLIANCE MANAGER
Cameron McEwan

DIRECTOR, MAGAZINES AND CONSUMER PRODUCTS
Mandy Thwaites

UK.publishing@bbc.com
www.bbcstudios.com

IMMEDIATE MEDIA CO LTD
CHAIRMAN
Martin Weiss

CEO
Tom Bureau

DIRECTOR OF INTERNATIONAL LICENSING AND SYNDICATION
Tim Hudson

INTERNATIONAL PARTNERS MANAGER
Molly Hope-Seton

Adres redakcji
„Gardeners' World. Edycja Polska"
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa
tel. 22 257 84 99
www.magazyngardenersworld.pl

Źródłowe materiały publikacyjne pochodzą z miesięcznika brytyjskiego „Gardeners' World".

© Copyright 2022 AVT

Mimo wszelkich starań przy opracowaniu materiału do tego czasopisma, wydawca nie ponosi odpowiedzialności za jakiekolwiek błędy w tym czasopiśmie.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone na łamach pisma „Gardeners' World. Edycja Polska" treści reklamowe oraz artykuły promocyjne.

Wydawca
AVT-Korporacja Sp. z o.o.
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa tel. 22 257 84 99

Wydawnictwo AVT należy do Izby Wydawców Prasy

Miesięcznik, nr 1-2/2023

Magazyn jest wydawany na licencji brytyjskiego wydawnictwa Immediate Media Co Ltd

oraz BBC Studios

BBC Gardeners World magazine is published by AVT-Korporacja Sp. z o.o. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corpo-ration. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

W następnym numerze...

marcowe wydanie
w sprzedaży już pod koniec lutego

Monty podpowiada, jak pomóc zmniejszającej się populacji zapylaczy

PLUS Rady ekspertów

Elegancka peperomia

Truskawki: gdzie i jak sadzić, by uzyskać obfite plony

Carol wybiera rośliny cebulowe na lato

eprasa.pl 015c28690e

PAKIET DWÓCH KSIĄŻEK

W NIŻSZEJ CENIE!

REGULARNA CENA 164,90 ZŁ

CENA PROMOCYJNA 130,00 ZŁ

ZAMÓW WYGODNIE NA

WWW.ULUBIONYKIOSK.PL

eprasa.pl 015c28690e

SUBSTRAL

Podłoża z NAWILŻACZEM, które kwitną

PODŁOŻE + NAWÓZ

NAWILŻACZ

Zawiera startową dawkę nawozu wspomagającą aklimatyzację roślin w nowym podłożu